

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ชื่อเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเข้าชวาเสียงในอำเภอจะนะ
จังหวัดสงขลา

Folk Wisdom Conservation For Raising Zebra Doves in Chana District,
Songkhla

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากบประมาณกองทุนวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

พ.ศ. 2557

ชื่องานวิจัย	การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
ผู้วิจัย	นางสาววารณา ขาวุทธองยิม, นายพีรวัศ หนูเกตุ, นางสาวอรณิช สาครินทร์ และ นางสาวณัชยา ตันกุย
คณะ	วิทยาการจัดการ
ปี	2557

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนในการเลี้ยงนกเขาชواเสียงและเพื่อศึกษา การจัดการความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นประเภทวิจัยผสมเชิงคุณภาพและปริมาณเพื่อค้นหาข้อมูลจาก ประชากรชาวบ้านด้านการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และผู้เลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาโดยการแจกแบบสอบถาม ประกอบด้วย บริบทที่ท้าไปของชุมชนในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง รวมถึงการจัดการความรู้ของผู้เลี้ยงนกเขาชواเสียงซึ่งประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและการแสวงหาความรู้ การประมวลและการกลั่นกรองความรู้ รวมถึงการ จัดการความรู้ให้เป็นระบบ

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า การจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการ เพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยรวมในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.80) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้อยู่ในอับดับแรก(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.12) รองลงมาด้าน การกำหนดความรู้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.06) ด้านการแสวงหาความรู้(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.55) และ ด้าน การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.49) ตามลำดับ ผลจากการสัมภาษณ์ พบร่วม กับการเลี้ยงนกเข้าชัวเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันรุ่นต่อรุ่น องค์ความรู้ในการเลี้ยงนกเข้าชัวเสียง ส่วนมากมาจากการสังเกต การทดลอง การสอบถามจากคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ เพื่อนำความรู้และ วิธีการเลี้ยงมาพัฒนาสายพันธุ์ ในการเลี้ยงนกเข้าชัวเสียงส่วนใหญ่จะเลี้ยงเพราะขอบในเสียงร้องของ นก อีกทั้งยังเป็นนกที่สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้เลี้ยงและชุมชน

เลข Bib#.....	๑๑๔๑๔๖๙
วันที่.....	17 พ.ค. 2561
เลขเรียกหนังสือ	(๑) 636.686

Research Title	Folk Wisdom Conservation For Raising Zebra Doves in Chana District, Songkhla
Researcher	Wassana Kwantongyim, Pheerawas Nookate, Aranich Sakarin and Natchaya Tankui
Faculty	Management Science
Year	2014

Abstract

This research is folk wisdom conservation for raising zebra dove in Chana district, Songkhla. Research purposes are to learn community context about raising zebra dove and knowledge management of folk wisdom for raising zebra dove in Chana district, Songkhla.

This research is mixed methods approach: qualitative and quantitative research for searching Hakim locals information about raising zebra dove by deep interview and questionnaire in Chana District, Songkhla. The questionnaire consists of general community context and knowledge information of zebra dove raisers those are knowledge signification, creation and knowledge search, estimate and knowledge consideration and system knowledge management.

From this study found that knowledge management in folk wisdom conservation of raising zebra dove in Chana District, Songkhla totally are in medium level(2.80 for average), estimate and knowledge consideration is the first level(3.12 for average). Secondly, knowledge specification (3.06 for average), knowledge search (2.55 for average), system knowledge management (2.49 for average) respectively. Moreover, the interview result found that raising zebra dove is the inherited folk by generations. Most of knowledge management in raising zebra dove is from observation, experiment, local and non-local people enquiry for bringing knowledge and raising methods to develop species of zebra dove. Most people like to raise zebra dove because of bird sound and making income for raiser and community.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประจำปีการศึกษา 2557 คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำงานวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ดร.นันยา โง้วศิริ ที่ได้เสียสละเวลาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ขอขอบพระคุณประธานสมาคมชิกชมรมผู้เลี้ยงนกเขาวาสีียงอำเภอจะนะ สมาคมชิกชมรมฯ ทุก ท่านที่ได้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล รวมทั้งคณะผู้วิจัยได้ให้ ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสานงานการลงพื้นที่ จนทำให้งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

คณะผู้ทำวิจัย
มกราคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
สภาพการเลี้ยงนกเขาช่วยสีียงในอดีตจนถึงปัจจุบัน	5
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์	13
แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	16
แนวคิดการจัดการความรู้	25
แนวคิดการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	29
กลยุทธ์ในการจัดการความรู้	32
กระบวนการความรู้	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
การวิจัยเชิงคุณภาพ	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41
การรวบรวมข้อมูล	41
การวิจัยเชิงปริมาณ	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	43

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ส่วนที่ 1 บริบทของชุมชนในการเลี้ยงนกเขาชوا	44
ส่วนที่ 2 การจัดการความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเลี้ยงนกเขาชواเสียง	49
 บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	 64
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	74
ประวัติผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 2.1	สรุปองค์ประกอบและกระบวนการของการจัดการความรู้	36
ตาราง 4.1	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ใน การ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา	60
ตาราง 4.2	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ใน การ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาด้านการกำหนดความรู้	60
ตาราง 4.3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ใน การ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาด้านการแสวงหาความรู้	61
ตาราง 4.4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ใน การ อนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาด้านการกลั่นกรองความรู้	62
ตาราง 4.5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ใน การ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ	63

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวความคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 4.1	อาณาเขตของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา	46

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลายซึ่งแต่ละภาคในประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่เกิดความเชื่อที่สืบท่อันกันมาแตกต่างกัน โดยเฉพาะในภาคใต้ที่มีพรมแดนติดและใกล้เคียงกับประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย พลิปปินส์และบруไน มีวัฒนธรรมบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน เช่น การแต่งกาย ประเพณี และการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น (ที่มา : ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาของการเป็นประเทศในสมาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. 2555 – 2559) วัฒนธรรมและวิถีชีวิตริเรืองการเลี้ยงนกเข้าavaเสียงเป็นตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัด ซึ่งนิยมเลี้ยงและเล่นกันมาตั้งแต่อดีตในภาคใต้ของประเทศไทย อดีตนิยมเลี้ยงและเล่นกันในราชสำนัก ข้าราชการบริพาร ขุนนาง คอหงส์ และประชาชนที่สูงอายุเท่านั้น โดยมักจะจัดการแข่งขันในงานนักขัตฤกษ์ งานชุมชน โดยมีสมาคมและหน่วยงานที่เกี่ยวกับนกเข้าavaเสียงมักจัดให้มีการแข่งขันเป็นครั้งคราว แต่ในปัจจุบันการเลี้ยงและการจัดการแข่งขันนกเข้าavaเสียงได้แพร่กระจายมาสู่ ชาวบ้านและบุคคลระดับต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้น ประกอบด้วย ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลาบางส่วน โดยชาวบ้านที่นิยมเลี้ยงและเล่นนกเข้าavaเสียงมานานมักจะอยู่ริมแม่น้ำ ตามหมู่บ้าน และตำบลต่างๆ

สำหรับการแข่งขันที่ยังใหญ่และเป็นที่สนใจของผู้นิยมเลี้ยงนกเข้าavaเสียงมากที่สุด คือ การแข่งขันนกเข้าavaเสียงชิงถ้วยพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยจะมีจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยเริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2529 โดยการสนับสนุนของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้ร่วมกันพัฒนาการแข่งขันให้มีมาตรฐานเพิ่มขึ้น ตลอดจนการพัฒนาเสริมสร้างประโยชน์ให้กับท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ การเสริมสร้างความรักสามัคคีระหว่างคนในชาติและกลุ่มประเทศในอาเซียนอีกด้วย จึงเป็นที่มาให้มีการแข่งขันนกเข้าavaเสียงชิงชนะเลิศในระดับอาเซียน โดยมีการใช้ชื่อในการจัดการแข่งขันว่า "การจัดงานแข่งขันนกเข้าavaเสียงชิงชนะเลิศในระดับอาเซียน โดยมีประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ" ซึ่งประเทศไทยได้รับเชิญให้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขัน ประจำปี พ.ศ. 2561 นี้ จึงเป็นการแข่งขันที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย รวมถึงความชื่นชอบและนิยมเลี้ยงนกเข้าavaเสียงที่เหมือนกัน จึงเกิดเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมและประเพณี ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้การแข่งขันนกเข้าavaเสียงเป็นที่นิยมและน่าสนใจ จึงเป็นจุดเด่นที่สำคัญของประเทศไทยในปัจจุบัน

สำหรับการจัดการแข่งขันนกเข้าavaเสียงอาเซียนในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตซึ่งเป็นบริบทในท้องถิ่น จะเห็นได้จากที่เกือบทุกบ้านมีการเลี้ยงนกเข้าavaเสียง เนื่องด้วยเหตุนี้เองทำให้เกิดระบบทางเศรษฐกิจ คือ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มเพาะเลี้ยงนกเข้าavaเสียงเพื่อจำหน่าย อันเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ผู้เลี้ยงได้เป็นอย่างดี โดยกลุ่มลูกค้าหลักที่สำคัญ คือ ชาวอินโดนีเซีย ชาวมาเลเซีย ชาวสิงคโปร์ และชาวบูรุนไวน์ จนสามารถสร้างรายได้ให้แก่ฟาร์มเพาะเลี้ยง ชาวอินโดนีเซีย ชาวมาเลเซีย ชาวสิงคโปร์ และชาวบูรุนไวน์ จนสามารถสร้างรายได้ให้แก่ฟาร์มเพาะเลี้ยง

นักเข้าร่วมเสียงได้ถึงเดือนละ 4 - 5 แสนบาท จนเมื่อมีกฎหมายอนุญาตให้ทำฟาร์มเพาะเลี้ยงได้อย่างถูกต้อง ทำให้มีการทำฟาร์มเพาะเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงเพิ่มขึ้น จนถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ในส่วนของอุตสาหกรรมกลางน้ำ ได้แก่ การทำกรงนกผู้ค้าลุ่มกรุงเทพ อาหารนก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต่างมีมูลค่าเพิ่ม เช่น กรณักร อุปกรณ์ตกแต่งกรงนก เป็นต้น ถือเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ผู้เพาะเลี้ยงได้พอที่สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ และอุตสาหกรรมปลายน้ำ คือ ร้านน้ำชา ธุรกิจโรงเรม ขนส่ง ร้านอาหาร สินค้าโอทอป (OTOP) สินค้าที่นำมาเป็นของรางวัลทุกประเภท ของที่ระลึก รวมถึงสินค้าที่นำมาระบายรอบๆ สนามแข่งขัน ถือเป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์จากการแข่งขัน

อุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้เกิดความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจในภูมิภาคโดยมีรายได้รวมต่อปีมากกว่า 400 - 500 ล้านบาท อย่างไรก็ตามก็จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในทุกด้านอย่างจริงจัง ที่จะสามารถส่งผลให้ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงอยู่ได้อย่างยั่งยืน (ที่มา : หนังสือพิมพ์คมชัดลึก)

สำหรับแหล่งการเพาะเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงที่ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองหลวงของการเพาะเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงชั้นดี คือ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา นกเข้าร่วมเสียงของอำเภอจะนะ มักมีผู้นิยมซื้อไปเลี้ยงและส่งเข้าประกวดแข่งขันเสียงร้อง และยังได้รับการยอมรับมากที่สุดในกลุ่มของผู้เลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงทั้งในและต่างประเทศ เช่น อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน และถือเป็นอาชีพเสริมหรืออาชีพหลักก่อนจาก การทำสวนยางพารา อาชีพประมง อีกทั้งประเทศไทยอินโดนีเซียและมาเลเซียซึ่งเป็นตลาดที่มีความต้องการนกเข้าร่วมเสียงจากประเทศไทยสูงมาก โดยปัจจุบันได้มีการรวมกลุ่มกันตั้งเป็นชุมชนนกเข้าร่วมเสียง (ที่มา: รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดสงขลา สิงหาคม 2555)

ดังนั้น การเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงในพื้นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังได้รับการยอมรับและประกอบกับเป็นอิกทางเลือกหนึ่งในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงจำเป็นต้องมีการคงรักษาและอนุรักษ์ไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา คณานักวิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนในการเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเลี้ยงนกเข้าร่วมเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

โจทย์คำถามของการวิจัย

1. บริบทของชุมชนมีความสำคัญต่อการเลี้ยงนกเข้าชวาเสียง
2. การถ่ายทอดความรู้ในชุมชนของคนในพื้นที่อันนำไปสู่การจัดการความรู้ของการเลี้ยงนกเข้าชวาเสียงจะนำไปสู่การเก็บรักษาและจัดการความรู้สำหรับการเลี้ยงนกเข้าชวาเสียง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นประเภทวิจัยผสมเชิงคุณภาพและปริมาณเพื่อค้นหาข้อมูลจากประชญาช่วงบ้านด้านการเพาะเลี้ยงนกเข้าชวาเสียงโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้เลี้ยงนกเข้าชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาโดยการແກ່ບັນດາສອບຄາມ

ขอบเขตพื้นที่ คือ พื้นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาเนื่องจากเป็นแหล่งเพาะพันธุ์และเลี้ยงนกเข้าชวาเสียง โดยเลือกศึกษาจากฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาบริบทที่ว่าไปของชุมชนในการเพาะเลี้ยงนกเข้าชวาเสียง รวมถึงการจัดการความรู้ของผู้เลี้ยงนกเข้าชวาเสียงซึ่งประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและการแสวงหาความรู้ การประเมินและผลกระทบของความรู้ รวมถึงการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

ขอบเขตระยะเวลาในการศึกษาวิจัยมีระยะเวลา 1 ปี

นิยามศัพท์เฉพาะการวิจัย

ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการเพาะเลี้ยงนกเข้าชวาเสียง ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากอดีต สั่งสม ปรับประยุกต์และพัฒนาตามกาลสมัยและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป โดยผ่านการสังเกตทดลองใช้ คัดเลือกและถ่ายทอดเป็นวัฒนธรรมสืบท่องกันมา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความสามารถในการใช้พื้นฐานความรู้ในการเพาะเลี้ยงนกเข้าชวาเสียงอย่างสร้างสรรค์งานเพื่อพัฒนาและดำรงชีวิตคนในท้องถิ่น

การจัดการความรู้ หมายถึง กลยุทธ์ในการที่จะทำให้คนได้รับความรู้ที่ต้องการภายในเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน และนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อยกระดับและปรับปรุงการดำเนินงาน

การอนุรักษ์ หมายถึง การรักษาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ได้นานที่สุด สำหรับการอนุรักษ์ที่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมเป็นการรักษาไว้มิให้สูญสิ้นไปหรือให้คงอยู่ในสภาพเดิม

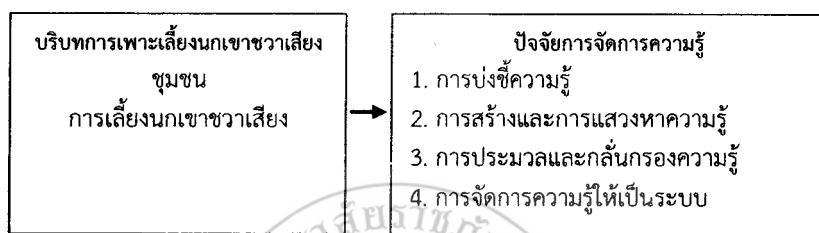
นกเข้าชวาเสียง เนี่ยง หมายถึง นกประเภทหนึ่งจัดอยู่ในวงศ์ Columbidae อยู่ในสกุล Geopelia Striata Linnaeus มีชื่อในภาษาอังกฤษว่า Zebra Dove มีสีเทาคล้ำ หางยาว 8 – 9 นิ้ว เสียงขันໄพเราะ คนนิยมนำมาเลี้ยงเพื่อไว้ฟังเสียงและนำมาแข่งขันเสียงบัดลิกา คณาธุรักษ์,2549)

ฟาร์ม หมายถึง สถานที่เพาะพันธุ์นกเข้าชวาเสียงเพื่อจำหน่าย 14 จังหวัดภาคใต้ โดยกำหนดขนาดฟาร์มไว้ 3 ขนาด คือ ใหญ่ กลางและเล็ก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

สามารถพัฒนาสื่อการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงใน
อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. สภาพการเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท่องเที่ยว
3. แนวคิดการจัดการความรู้
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพการเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในอดีตจนถึงปัจจุบัน

การเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีวิถีทางการมาภานาน จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง มีการสืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่นอีกวัฒนธรรมหนึ่งของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา (บัญชา สจจพันธ์และรัณญา สุขยอด, 2548) ซึ่งมีรายละเอียดของสภาพการเลี้ยงนกเข้าช้าเสียง ดังนี้

1.1 ประวัติการเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในภาคใต้

การเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในประเทศไทยนิยมเลี้ยงมาตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น หลักฐานที่ยืนยันได้แน่นชัดคือมีพระราชนิยมสำเร็จพระบรมราชโลงศพพระบรมราชูปถัมภ์ ที่มีเครื่องดนตรีที่ทำจากนกเข้าช้าเสียง เช่น กระดิ่งหูกุ้ง กระดิ่งหูกุ้งหางนกเข้าช้าเสียง เป็นต้น แสดงถึงความเชื่อในความเชื่อเรื่องการเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในภาคใต้ โดยเฉพาะที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นแหล่งผลิตนกเข้าช้าเสียงที่รู้จักโดยทั่วโลก สำหรับบุคคลที่สนใจเรื่องนกเข้าช้าเสียง ควรศึกษาสืบค้นบริบทประวัติศาสตร์ และการเกิดขึ้นของกลุ่มผู้เลี้ยงนกเข้าช้าเสียงกลุ่มต่างๆ เพื่อใช้เป็นเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การตลาดการเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

จากการที่ สมัยก่อนทางภาคกลางนิยมเลี้ยงนกเข้าช้าลักษณะตามตำรา แต่ต่อมาภายหลังเริ่มนิยมเลี้ยงนกเสียงดี ด้วยการเลือกนกเข้าช้าเสียงในสมัยก่อนมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะดีตามตำรา กับนกที่เสียงดีไม่เราะมีกังวาน ราคานกเสียงดีเป็นไปตามความไฟแรงกังวานและจังหวะน้ำฟังของนก การดูนกเข้าช้า ลักษณะดีมีตำราการดูตามพระราชดำรับในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และดำรับของเจ้าพระบดินทร์ กับตำราหลวงทิพวากลีเชียนไว้เมื่อปี พ.ศ. 2473 (มัลลิกา คงนา奴รักษ์, 2549)

คนสมัยโบราณมีความเชื่อกันว่า ถ้านำเขานกเข้าช้าเสียงที่มีลักษณะไม่ดีเลี้ยงไว้ในบ้าน จะทำให้ผู้เลี้ยง และคนใกล้ชิดในครอบครัวประสบแต่ปัญหาความทุกข์ยาก อับเฉา เดือดร้อนวุ่นวายใจ เป็นเสียดจัญไร ไม่เจริญก้าวหน้าหากความสุขไม่ได้ และบางทีอาจถึงกับทำให้ไฟไหม้บ้านเรือนจนทรัพย์สิน

เสียงหาย ด้วยเหตุนี้คนสมัยก่อนจึงค่อนข้างพิถีพิถันอย่างมากเกี่ยวกับการดูแลักษณะนกเข้าช้าเสียงก่อนที่จะนำเข้ามาเลี้ยงไว้ในเรือนของตน (หอสมุดแห่งชาติ อ้างอิงใน มัลลิกาคณาธุรักษ์, 2549)

เจือ สุทธิวนิช (ขมรมนกเข้าช้าเสียงเสียงอำเภอจะนะ, 2547) อดีตอาจารย์ผู้สอนวิชาการผลิตสัตว์ปีกแห่งภาควิชาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่(ปัจจุบัน เกษตรศาสตร์ฯ) ได้กล่าวถึงนกเข้าช้าเสียงเป็นสัตว์ปีกวงศ์เดียวกับนกพิราบ คือวงศ์ Columbidae แต่ต่างสกุลกับนกพิราบ วงศ์นกเข้าช้าเสียงว่า Encyclopedia ฉบับ Americanฉบับ Funk and Wagnalls และฉบับ Collier's รวมทั้งฉบับ World book ยกเว้นฉบับ Britannicaได้ระบุยืนยันว่า นกเข้าช้า (Dove) เป็นสัตว์ปีกที่จัดอยู่ในอันดับ (Order) Columbiformes และอยู่ในวงศ์ (Family) เดียวกับนกพิราบ คือ วงศ์ Columbidae แต่นกเข้าช้าเป็นนกที่ต่างสกุล (Genus) กับนกพิราบ ทั้งยังมีชนิด (Species) ที่จำแนกเฉพาะเป็นรายตัวได้อีกหลายชนิดด้วย นกเข้าช้าเสียงหรือนกเข้าเล็กอยู่ในสกุล Geopelia striata (Linnaeus) ในภาษาอังกฤษเรียก Zebra Dove มีสีเทาคล้ำ หางยาวประมาณ 8 - 9 นิ้ว นกเข้าช้าที่พบอยู่ในประเทศไทย มีนกเข้ามาพม่า นกเข้าไฟ นกเข้าเขียว นกเข้าเปล้า นกเข้าหม้อ นกเข้าตื้อ นกเข้าป่า นกเข้าแขกหรือนกเข้าเทศ นกเขานา นกเข้าฟ้า นกเข้าใหญ่หรือนกเข้าหลวง และนกเข้าช้าเสียงหรือนกเข้าเล็ก ในบรรดาชนิดนี้ บางชนิดนิยมเลี้ยงไว้ดูเล่นบางชนิดเลี้ยงไว้ฟังเสียง และบางชนิดนิยมเลี้ยงไว้เป็นอาหาร นกเข้าช้าที่คนนิยมเลี้ยงไว้ดูเล่นและฟังเสียงได้แก่ นกเข้าใหญ่ นกเข้าช้าเสียง และนกเข้าไฟ แต่นกเข้าไฟมีข้อพิเศษอยู่ตรงที่ช้าต่างจังหวัดนิยมเลี้ยงไว้ดูเล่น ส่วนชาวกรุงเทพฯ นิยมเลี้ยงไว้เป็นอาหารมากกว่าจะเลี้ยงไว้ดูเล่น นกเข้าช้าเสียงที่นิยมเลี้ยงกันแพร่ภาคใต้ส่วนใหญ่จะเป็นนกเข้าใหญ่ และนกเข้าช้าเสียง (นกเข้าเล็ก)

ปัจจุบันมีผู้นิยมเลี้ยงและเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงกันมากในภาคใต้ สังเกตได้จากการนักขัตฤกษ์ จะนิยมจัดให้มีการแข่งขันนกเข้าช้าเสียงด้วยเสมอ จนกลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการจัดงานนักขัตฤกษ์ของภาคใต้ไปเสียแล้ว โดยทุกครั้งมักจะมีแขกจากต่างชาติ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และบรูไน เป็นต้น ได้นำนกเข้าช้าเสียงมาร่วมแข่งขันด้วยเสมอ แต่แหล่งผลพันธุ์นกเข้าช้าเสียงที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป คือ นกเข้าช้าเสียงจากอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งบ่อยครั้งที่มีพ่อค้ามาซื้อฟ่อนกและแม่นกจากอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และปัจจุบันพบว่า ในจังหวัดต่างๆ ทุกภาคของประเทศไทยได้จัดให้มี ชมรมผู้เลี้ยงนกเข้าช้าเสียงขึ้นในท้องถิ่นของตน มีการจัดการแข่งขันค่อนข้างบ่อย และที่ส่วนกลางของประเทศไทยมีสมาคมผู้เลี้ยงนกเข้าช้าเสียงแห่งประเทศไทย อันเป็นจุดศูนย์รวมของผู้ที่นิยมเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงของประเทศไทย ซึ่งมีการจัดการแข่งขันนกเข้าช้าเสียงในโอกาสต่างๆ รวมทั้งในงานนักขัตฤกษ์ตามประเพณีของไทยด้วย ปัจจุบันหลายครอบครัว "นกเข้าช้าเสียง" เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่ครอบครัว ให้แก่จังหวัด และให้แก่ประเทศไทยมีการใช้ความพยายามที่จะเพาะพันธุ์นกเข้าช้าเสียงพันธุ์ดี เพื่อเป็นสินค้าส่งออก (มัลลิกา คณาธุรักษ์, 2549)

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในประเทศไทย ปัจจุบันนกเข้าช้าเสียงที่คนนิยมเลี้ยงไว้ดูเล่นและฟังเสียง ได้แก่ นกเข้าใหญ่ นกเข้าช้าเสียง และนกเข้าไฟ นกเข้าช้าเสียง ที่นิยมเลี้ยงกันแพร่ภาคใต้ส่วนใหญ่จะเป็นนกเข้าใหญ่ และนกเข้าช้าเสียง (นกเข้าเล็ก) มีการจัดการแข่งขันนกเข้าช้าเสียงในโอกาสต่างๆ รวมทั้งในงานนักขัตฤกษ์ตามประเพณีของไทยด้วย ปัจจุบันหลาย

ฯ คุณยอมรับว่า กذاชาeva เสียงเป็นสัตว์เศรษฐกิจในภาคใต้ และที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ นกเขาeva เสียงจากต่ำบลตึ่งชัน อ่าเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

1.2 วิธีการได้นกเขาeva เสียง

การได้น้ำซึ่งนกเขาeva เสียงเพื่อนำมาเลี้ยงน้ำ วิธีการในอดีตและปัจจุบันมีความแตกต่างกัน ซึ่งมีที่มาจาก 2 ลักษณะ คือ ได้มาจากการเลี้ยงและผสมพันธุ์ขึ้นมาเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 วิธีการได้นกเขาeva เสียงมาเลี้ยงในสมัยก่อน การได้นกเขาeva เสียงมาเลี้ยงในสมัยก่อนมักเป็นนกเขาป่า ที่จับได้จากป่าลึก มีเช่นนกเขาeva เสียงที่ผสมเองเหมือนสมัยปัจจุบัน นกป่าที่มีเชื่อมากที่สุดและมีราคาสูงมากในสมัยก่อน มักเป็นนกจากป่าลึกของจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ชลบุรี ปราจีนบุรี อุทัยธานี นครสวรรค์ ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม ชัยนาท ตาก พิจิตร สาระบุรี นครนายก ส่วนทางภาคใต้เนี้ย เมื่อสมัย 40 - 50 ปีก่อน มักนิยมนกป่าที่ได้จากการจับกระปี้ปั้นนกป่าดี ๆ ได้สูญพันธุ์ไปเกือบทหมดแล้ว ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการจับนกป่าเป็นจำนวนมากในสมัยก่อน มีส่วนทำให้นกป่าสูญพันธุ์หมด โดยเฉพาะการตัดจับด้วยตาข่าย การเล่นนกเข้าป่า เล่นยากกว่าการเล่นนกลูกผสม เพราะต้องใช้เวลาเลี้ยงเพื่อฝึกขันนานหลายปี กว่าจะนกเข้านั้นจะคุ้นและเชื่องจน “เล่นได้” มีบางครั้งที่นกเข้าป่าบางนก ต้องใช้เวลาฝึกนานถึงสิบกว่าปี มีผิดกันนกลูกผสมที่เล่นได้เร็วกว่าบางครั้งใช้เวลาเพียง 7 – 8 เดือน ก็สามารถเล่นได้แล้ว คือ ส่งเข้าสนามแข่งขันได้ันนเอง (มูลลิกาคณาธุรักษ์, 2549)

1.2.2 วิธีการได้นกเขาeva เสียงมาเลี้ยงในสมัยปัจจุบัน นกเข้าที่ได้จากการผสมพันธุ์เรียกว่า “นกลูกผสม” ไม่ว่าจะนกเข้านั้นจะได้จากการผสมระหว่างนกเข้าป่าผสมกับนกเข้าป่า หรือนกเข้าป่าผสมกับนกลูกผสม หรือนกลูกผสมกับนกลูกผสม ก็เรียกว่า “นกลูกผสม” ทั้งสิ้น ในระยะแรกนักเลงนกเขาeva เสียงทางภาคใต้ยังไม่นิยมเล่นนกเข้าลูกผสมกัน เพราะความไม่เข้าใจ คิดว่าเล่นยากและขันไม่แน่นอน เสียงไม่เดี๋ยวนกป่า และมีความคิดว่า นกลูกผสมขันไม่ทนเหมือนนกป่า แต่ต่อมาเริ่มประจำชาติในหมู่นักเลงนกเข้าeva เสียงรุ่นใหม่ที่พบร่วม นกเข้าeva เสียงลูกผสมเล่นไม่ยากบางครั้งดีกว่านกป่า และที่สำคัญคือ ใช้เวลาอยู่ เพียงไม่กี่เดือนก็เล่นได้แล้ว ทันอกหันใจดีกว่านกป่ามาก ความนิยมเล่นนกลูกผสม จึงทวีมากขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันจะไม่มีใครเล่นนกป่ากันแล้วมักจะนิยมเล่นนกลูกผสมเท่านั้น

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การได้นกเข้าeva เสียงมาเลี้ยงในสมัยก่อนจับได้จากป่าลึกนกป่าที่มีเชื่อมากที่สุดและมีราคาสูงมากในสมัยก่อนมักเป็นนกจากป่าลึกของจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ชลบุรี ปราจีนบุรี อุทัยธานี นครสวรรค์ ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม ชัยนาท ตาก พิจิตร สาระบุรี นครนายก ส่วนทางภาคใต้มักนิยมนกป่าที่ได้จากการจับกระปี้ปั้นนกป่าดี ๆ ส่วนปัจจุบันได้จากการผสมพันธุ์เรียกว่า “นกลูกผสม” จากการผสมระหว่างนกเข้าป่าผสมกับนกเข้าป่า หรือนกเข้าป่าผสมกับนกลูกผสม หรือนกลูกผสมกับนกลูกผสม ก็จะเรียกว่า “นกลูกผสม” ทั้งสิ้น

1.3 หลักการผสมพันธุ์นกเข้าeva เสียง

หลักการผสมพันธุ์นกเข้าeva เสียงนั้นจะต้องเริ่มจากการหาพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อพันธุ์นับว่ามีความสำคัญมาก ควรเป็นนกเข้าeva เสียงตัวเดียว หรือเคยเป็นนกเข้าeva เสียงที่ชนะการแข่งขันเสียงมาแล้วอย่างโกรกโชน ลักษณะนิสัยโดยทั่วไปนกเข้าeva เสียงจะมีนิสัยขี้หิ้ง และดุร้ายที่สุด ดังนั้นก่อนที่จะจับนกเข้าeva เสียงเพศผู้และเพศเมียใส่กรงเพื่อผสมพันธุ์จะต้องคุยกันสักเกตดู

ว่าankเข้าชวาเสียงหั้งสองเพศที่ปล่อยรวมอยู่ในทรงเดียวกันนั้นจิกติกันหรือไม่ เพราะบางครั้งเพียงแต่ปล่อยให้พบกันเพื่อเกี้ยวพาราสีกันครั้งแรก นกเข้าชวาเสียงเพศผู้อาจจิกตินกเข้าชวาเสียงเพศเมียถึงตายได้ เพราะนกเข้าชวาเสียงเพศเมียมียอมรับรักด้วย หรือบางครั้งในทางกลับกันนกเข้าชวาเสียงเพศเมียก็อาจเป็นฝ่ายจิกตินกเข้าชวาเสียงเพศผู้จนถึงตายได้ ถ้าเกิดความไม่พอใจนกเข้าชวาเสียงเพศผู้ที่อยู่ร่วมทรงเดียวกัน (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2549)

ด้วยเหตุนี้ ก่อนที่จะปล่อยนกเข้าชวาเสียงลงผสมจึงควรทดลองนกเข้าชวาเสียงหั้งสองเพศมาใส่ทรงเทียบติดกัน แล้วค่อยสังเกตดูในเวลากลางคืนว่าんกเข้าชวาเสียงจากหั้งสองทรงที่วางเทียบติดกันนั้นได้นอนเภาคโคนใกล้ๆ กันหรือไม่ ถ้าเห็นว่าんกเข้าหั้งสองนกพยาຍามจะนอนใกล้กันในเวลากลางคืน ก็แสดงว่าんกเข้าชวาเสียงหั้งสองนกเริ่มจะรักกันแล้ว สามารถจัดการจับมาใส่ในทรงผสมพันธุ์ได้ แต่ถ้ายังไม่ยอมนอนใกล้กันก็ต้องวางแผนเทียบไว้ เช่นนั้นต่อไปประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ หรืออาจจะนานกว่านั้น จนกว่าんกเข้าชวาเสียงหั้งสองนกจะยอมรักกัน ทั้งนี้เพื่อให้นกเข้าชวาเสียงเพศผู้และเพศเมียเกิดความรักกันเสียก่อน และจึงปล่อยลงในทรงผสม แต่ในบางครั้งแม้จะทำเช่นนี้แล้ว แต่นกเข้าชวาเสียงหั้งสองเพศก็ไม่ยอมรักกัน คือ ทันทีที่เห็นกันเมื่อยูในทรงผสมนกเข้าชวาเสียงหั้งสองเพศก็ยังจะไม่จิกติกันอีก ถ้าจิกติกันมากจนอึ้งฝ่ายหนึ่งเจ็บมาก ก็ควรจับนกเข้าชวาเสียงที่เป็นฝ่ายจิกติไปข้างไว้ในทรงขนาดเล็กแล้วข่วนไว้ในทรงผสม ส่วนนกเข้าชวาเสียงฝ่ายที่ถูกติกยังคงปล่อยให้อยู่ในทรงผสมทรงเดิม โดยทั่วไปจะใช้ไว้ประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ ระยะเวลาที่ใช้ไว้ขึ้นอยู่กับความชอบข้าของนกเข้าชวาเสียงที่ถูกติก พอนกเข้าชวาเสียงที่ถูกติกหายเจ็บ จึงปล่อยนกเข้าชวาเสียงที่เคยเป็นฝ่ายติไปรวมกับนกเข้าชวาเสียงฝ่ายที่ถูกติก และถ้าหากว่าบังติกันอึ้งให้จับนกเข้าชวาเสียงฝ่ายที่ชอบตีมาข้างอีก ทำอยู่ เช่นนี้จนกว่านกเข้าชวาเสียงหั้งสองเพศจะรักกัน ซึ่งบางครั้งก็พบว่า นกเข้าชวาเสียงบางคู่ไม่ยอมรักกัน แม้จะใช้เวลานานเพียงไรก็ตาม ถ้าเป็นเช่นนี้ก็ต้องเปลี่ยนคู่ผสมให้ใหม่ บางคู่ต้องใช้เวลานานถึง 6 - 7 เดือน ถึงจะยอมรักกันก็มี แต่ก็มีบางคู่ที่ปล่อยลงในทรงผสมเพียง 2 - 3 วัน ก็รักกันแล้ว และบางครั้งในครั้งแรกก็รักกันดีแต่พอระยะเวลาหลังกลับติกันใหม่อีกก็มี นกเข้าชวาเสียงก็เหมือนกับคน บางครั้งเห็นหน้าเพียงครั้งแรกก็เกิดความรักทันทีแบบรักแรกพบ แต่บางครั้งพบกันครั้งแรกก็ไม่ถูกชะตา กัน ไม่ชอบหน้ากันตั้งแต่แรกพบก็มี และคนเราที่รักกันในครั้งแรกอย่างดุดีมชาบชี้ จนต้องหาทางลงเยียดด้วยการแต่งงานเพื่อให้ได้อยู่กินร่วมกัน แต่ครั้นพออยู่ร่วมกันได้สักระยะหนึ่งก็เกิดขัดใจทะเลาะเบาะแวงกัน จนถึงขั้นต้องหย่าร้างไม่สามารถจะอยู่ร่วมกันได้ต่อไปอีกก็มี ซึ่งก็เหมือนกับคน นกเข้าชวาเสียงมีลักษณะเหมือนเช่นเดียวกับคน มีความรู้สึกไม่แตกต่างกัน แต่สาเหตุของการติกันแบบหลังของนกเข้าชวาเสียง มักจะเกิดจากการที่นกเข้าชวาเสียงเพศใดเพศหนึ่งที่ใช่หรือทึ่งลูก นกเข้าชวาเสียงฝ่ายที่รักไป และรักลูกจะไม่ตินกเข้าชวาเสียงฝ่ายที่หอดทึ่งไป เป็นเช่นนี้เสมอ ถ้าเจ้าของไม่จับออกมา บางครั้งก็อาจไม่จิกติกันถึงตายก็มี หรือถ้าหากมีนกเข้าชวาเสียงเพศผู้ก่อนมาขั้นไก้ลง หรือมีคนแบกหน้ามายืนดูข้างกรง นกเข้าชวาเสียงเพศผู้ก็จะไม่ตินกเข้าชวาเสียงเพศเมีย หั้งนี้อาจจะกล่าวว่าจะมีครามาແย่งเมียของตนไปก็เป็นได้

ข้อสังเกตถ้าหากนกเข้าชวาเสียงเพศเมียที่เคยผ่านการผสมพันธุ์มาแล้วมักจะไม่ค่อยมีปัญหา เพราะนกเข้าชวาเสียงเพศเมียมักจะไม่กลัว และนกเข้าชวาเสียงเพศผู้ก็ไม่กล้าทำร้าย แต่ถ้าเคยผสมพันธุ์กันหลายครั้งแล้วเชื้อจะอ่อนมากเป็นไข่ลมไม่มีเชื้อ หรือถ้าฟักเป็นตัวก็มักเป็นลูกนกลักษณะไม่ดีจึงไม่ค่อยนิยมน้ำผสมพันธุ์บ่อยนัก และนกเข้าชวาเสียงที่กำลังครองแขมป์เสียงอยู่ก็ไม่นิยมน้ำผสมพันธุ์เข่นกัน

เพราะจะทำให้กำลังตกและเสียงขึ้นก็ไม่เพรำะเมื่อเดินด้วย แต่ก็ไม่แน่เสมอไปเพรำะบางนาพสมพันธุ์ มาแล้วถึง 2 - 3 ชุด ก็ยังเอาขึ้นมาเล่นได้โดยเสียงไม่ตักก็มี ภายในกรงผสมพันธุ์ควรจะมีรังไว้ประมาณ 2 - 3 รัง สำหรับให้นกเข้าหากเสียง เพศเมีย凰ไข่ ถ้านกเข้าหากเสียง เพศผู้อนริม ๆ กรงและนกเข้าหากเสียง เพศเมียนอนในรังเวลาลงคืน (เป็นแบบนี้ทุกครั้ง) ก็แสดงว่ากนกเข้าหากเสียง เพศเมีย

กำลังจะออกไข่แล้ว จากนั้นประมาณ 14 - 15 วัน ลูกนกเข้าหากเสียงก็จะออกจากไข่ แต่ก็มีไข่บางฟอง พิກนานถึง 18 วัน แล้วยังไม่ออกเป็นตัวถ้าเป็นแบบนี้ก็แสดงว่าเป็นไข่ลมไม่มีเชื้อ หรือตัวหากต้องการรู้ให้แน่ชัดว่า เป็นไข่เมียเชื้อหรือไม่ ก็อาจจะนำไข่ฟองนั้นไปส่องกับแสงแดดก็จะรู้ทันที ถ้าเป็นไข่ลมก็ไม่ต้องให้แม่งนพักให้เสียเวลา ให้อาทึ้งดีกว่า

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า การพสมพันธุ์นกเข้าหากเสียง มีขั้นตอนดังนี้ 1) การหาพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อพันธุ์ควรเป็นนกเข้าหากเสียงเสียงดี หรือเคยเป็นนกเข้าหากเสียงที่ชนะ การแข่งขันเสียงมาแล้วอย่างโขกโชน 2) การพสมพันธุ์โดยนำม่ายูในกรงเดียวกัน โดยภายในกรงพสมควร มีรังไว้ประมาณ 2 - 3 รัง 3) การพักไข่นกเข้าหากเสียงตัวเมียพักไข่ โดยใช้ระยะเวลา 14 - 18 วัน ลูกนกเข้าหากเสียงก็จะออกจากไข่

1.4 การเรียกลักษณะนกเข้าหากเสียง

นิยมใช้คำลักษณะนามว่า “นก” แทน เพื่อเป็นการยกย่องความเชื่อถือของคนโบราณที่ถือว่า นกเข้าหากเสียงเป็นนกที่ให้โชค ให้ลาภ และถ้านกเข้าหากเสียงลักษณะไม่ดีก็จะให้โทษด้วยไม่เหมือน นกชนิดอื่นที่เลี้ยงไว้ดูเล่นเพียงอย่างเดียว ซึ่งนกชนิดอื่นเรียกคำลักษณะนามว่า “ตัว” ได้ แต่นกเข้าหากเสียงมักต้องเรียก “นก” เสมอ เช่น นกเข้าหากเสียงสองตัว จะเรียกว่า “นกเข้าหากเสียงสองนก” และ “นกเข้าหากเสียงสิบตัว” ก็เรียกว่า “นกเข้าหากเสียงสิบนก” เป็นต้น แบบเดียวกับช้างเผือกที่เรียกว่าเป็น ช้างที่ให้โชคเพิ่ม Barnes แก่พระมหาทักษิรย์ เป็นช้างที่คุ้กับผู้มีบุญเท่านั้น ก็จะไม่เรียกลักษณะนามว่า “ตัว” เมื่อนช้างป่าทั่ว ๆ ไปหรือเรียก “เชือก” เมื่อนช้างบ้าน แต่จะเรียกว่า “ช้าง” เช่น มีช้างเผือก 2 ช้าง นกเข้าหากเสียงก็เช่นกัน จะเรียกว่า เลี้ยงนกเข้าหากเสียง 10 นกเท่านั้น (มัลลิกา คงานุรักษ์, 2549)

1.5 ขนาดของเสียงนกเข้าหากเสียง

เสียงนกเข้าหากเสียงสามารถนำมาแบ่งได้ 3 ขนาด คือ นกเข้าหากเสียงใหญ่ นกเข้าหากเสียงเสียงกลาง และนกเข้าหากเสียงเสียงเล็ก ปกตินกเสียงใหญ่จะมีราคาดีกว่ากันกเสียงกลางและเสียงเล็ก แต่ในส่วนของนกเข้าหากเสียงนกเข้าหากเสียง มักจัดให้มีการแข่งขันเสียงนกเข้าหากเสียง 3 ขนาด ซึ่งการจัด อันดับราคาเสียงนกเข้าหากเสียงในภาคใต้ ได้จัดอันดับราคานกเข้าหากเสียงไว้ ดังนี้

1.5.1 นกเสียงใหญ่มีราคาแพงกว่านกเสียงกลาง และนกเสียงกลางมีราคาแพงกว่านกเสียงเล็ก ในกรณีที่เป็นกรณีความดีเหมือนๆ กัน

1.5.2 นกที่ขันจังหวะข้ามมีราคาดีกว่ากันขันจังหวะธรรมดากลางๆ และจังหวะเร็ว

1.5.3 นกที่ขันเสียงท้ายกันนานมากมีราคาดีกว่าท้ายกันนานน้อย และนกที่มีเสียงท้ายยาวมี ความกังวนดีกว่าเสียงท้ายสั้นที่มีความกังวน รวมทั้งเสียงหน้ายาวดีกว่าเสียงหน้าสั้นด้วย

1.5.4 นกที่มีความดีเหมือน ๆ กัน ขัน 5 จังหวะ จะนิยมมากกว่า 4 จังหวะ และ 4 จังหวะ จะนิยมมากกว่า 3 จังหวะ

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า เสียงนกเข้าช้าเสียงสามารถแบ่งได้ 3 ขนาด คือ นกเข้าช้า เสียงเสียงใหญ่ นกเข้าช้าเสียงเสียงกลาง และนกเข้าช้าเสียงเสียงเล็ก ส่วนราคาของนกเข้าช้าเสียง กำหนดตามเสียงและจังหวะการขัน คือ นกเสียงใหญ่มีราคาแพงที่สุด รองลงมาคือ นกเสียงกลางและนกเสียงเล็กราคาถูกที่สุด นกที่ขันเสียงท้ายกั้งหวานมากมีราคาต่ำกว่าท้ายกั้งหวานน้อย เสียงท้ายยาวราคาต่ำกว่า เสียงท้ายสั้น รวมทั้งเสียงหน้ายาวต่ำกว่าเสียงหน้าสั้น และการขัน 5 จังหวะจะนิยมมาก รองลงมาขัน 4 จังหวะ และขัน 3 จังหวะ

1.6 แหล่งที่นิยมเพาะพันธุ์และแหล่งที่นิยมแข่งขันเสียงนกเข้าช้าเสียง

แหล่งนกเข้าช้าเสียงที่พูดมากในประเทศไทยสมัยก่อน มีมากแบบภาคกลางแพร่จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นกเข้าพันธุ์ในอดีตแพร่จังหวัดภาคใต้ก็ได้มาจากภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ส่วนแหล่งนกเข้าช้าเสียงดีที่พูดในภาคใต้ คือ จังหวัดกระบี่ ซึ่งอยู่ใกล้ประเทศอินโดนีเซียมากกว่าจังหวัดอื่น และเป็นที่รู้จักกันว่าประเทศไทยอินโดนีเซียมีนกเข้าช้าเสียงพันธุ์ราคาสูง การที่นกเข้าเล็กได้เรียกชื่อว่า นกเข้าช้าเสียง มีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้ 3 ประการ คือ ประการแรกเป็นนกที่พูดมากในชาวยาประเทศอินโดนีเซีย ประการที่สอง เสียงขันของนกเข้าเล็กตั้งกั้งหวานไฟเราะลมมายคล้ายคลึงกับเสียงปีชวา และประการที่สาม มีแขกชาวเป็นผู้นำกชนิดนี้มาเลี้ยงในประเทศไทยเป็นคนแรก จึงได้ชื่อตามชื่อของคนที่นำเข้ามาเลี้ยงในประเทศไทย ด้วยเหตุนี้คนในสมัยโบราณจึงได้เรียกชื่อนกเข้าเล็กว่า นกเข้าช้าเสียง ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนในชาวยาองเรียนกเข้าเล็กว่า “บูรงปรคุต” และชาวยาเลเซียเรียกว่า “บูรงตีเต” กล่าวกันว่า นกเข้าเล็กที่มีขอบตาเหลืองจะมีที่ประเทศไทยอินโดนีเซียเพียงแห่งเดียวเท่านั้น แต่ในบางท้องที่ของประเทศไทยเคยพบนกเข้าเล็กขอบตาเหลือง เช่นเดียวกัน ซึ่งแหล่งที่นิยมเพาะพันธุ์และแหล่งที่นิยมแข่งขันเสียงนกเข้าช้าเสียง มีดังนี้(ประกอบ วรรณประเสริฐ, 2528)

1.6.1 แหล่งที่นิยมเพาะพันธุ์นกเข้าช้าเสียง การเพาะพันธุ์นกเข้าช้าเสียงเริ่มมีขึ้นครั้งแรก อย่างเป็นที่ยอมรับของคนในวงการนกเข้าช้าเสียงที่นิยมเรียกันว่า “ชาววงศ์” เพิ่มใน พ.ศ. 2500 โดยมีชาวไทยมุสลิมภาคกลางที่ชื่อ นายแฉ พุ่มประพันธ์ ที่คุณทัว่ใบในวงการนกเข้าช้าเสียงเรียกว่า “บัง แฉ” มีบ้านอยู่ที่บ้านสวนพลู ตำบลตลาดพลู จังหวัดธนบุรี (ในสมัยนั้นยังเรียกเป็นจังหวัดธนบุรี) บ้านของนายแฉ พุ่มประพันธ์ เป็นบ้านสวนอยู่ข้างทางรถไฟสายคลองสาน- มหาชัย ใกล้กับมัสยิดสวนพลู สามารถผสมพันธุ์นกเข้าช้าเสียงได้เสียงดี มีปลายเสียงໄกเล้ดีเยี่ยงกับนกเข้าช้าเสียงป่าเสียงตีเป็นนก 3 จังหวะ เสียงเล็กขันเสียงว่า “เว้า - ระ - วง” ประกอบ วรรณประเสริฐ เล่าว่า นายห้างบุญจริง เจ้าของร้านยา ยาตรากุญแจ ถนนเพื่อนนคร หลังกระหรwmหาดใหญ่ ได้นำขอซื้อจากนายแฉ พุ่มประพันธ์ ในราคา 3,000 บาท เมื่อ พ.ศ. 2502 โดยตั้งชื่อกว่า “เจ้าเสน่ห์” ถือว่าราคา 3,000 บาทในสมัย พ.ศ. 2502 นั้น นับว่าแพงมาก ในช่วงเวลาเดียวกันทางภาคใต้ที่จังหวัดปัตตานี มีนกเข้าช้าเสียงดีที่รู้จักกันทั่ววงการผู้นิยมเสียงและนิยมเล่นนกเข้าช้าเสียงทั่วประเทศไทย คือ นกเข้าช้าเสียงชื่อ “ลุงแดง” เป็นนกเข้าช้าเสียงใหญ่ ขัน 4 จังหวะ ซึ่งเป็นของนายอนันต์ คณานุรักษ์ คหบดีและอดีตนายกเทศมนตรีเมืองปัตตานี และเป็นผู้ที่รับนิมิตจากหลวงพ่อทวด ให้สร้างพระเครื่องหลวงพ่อทวดเนื่อว่านรุ่นแรกเมื่อ พ.ศ. 2497 ร่วมกับอาจารย์ทิม (พระครุวิสัยโสกัน) นายอนันต์ คณานุรักษ์ ได้ซื้อกมาจากภาคกลางในราคา 2,500 บาท ซึ่งถือว่าเป็นราคาที่แพงมากเช่นกัน (ประกอบ วรรณประเสริฐ, 2528)

นายประกอบ วรรณประเสริฐ ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ครໍาหัวอดอยู่ในวงการนักเข้าข่าวเสียงในฐานะพ่อค้าขายนักเข้าข่าวเสียง และช่วงหลังได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับนักเข้าข่าวเสียงออกจำหน่ายได้ให้การยกย่องว่า นายแอ๊ พุ่มประพันธ์ เป็นผู้บุกเบิกการเพาะพันธุ์นักเข้าข่าวเสียงเป็นคนแรกในภาคกลางส่วนที่ภาคใต้นั้น นายปืน จินดนา (ที่คนทั่วไปนิยมเรียกว่า “ครูปืน” เพราะมีอาชีพเป็นครู) อยู่ที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผสมอุดมการณ์เป็นนักที่ขยันขันมาก สามารถนำไปแข่งขันได้เร็วกว่าการเล่นนักเข้าข่าวเสียงปีถึง 5 เท่า นับเป็นความสำเร็จและความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของชาวภาคใต้ ข่าวนักเข้าข่าวเสียงลูกผสมของครูปืน อำเภอจะนะ ระบุว่าขอรับใบอนุญาตที่ประเทศ ทำให้ชาวด้วยเงื่อนไขและชาวภาคกลางต่างมาขอเชื้อไปพรั่พันธุ์ บางคนก็ได้ไป บางคนก็ไม่ได้ เพราะครูปืนเพาะพันธุ์นักเข้าข่าวเสียงไม่ทันกับความต้องการของตลาดในช่วงนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ คนที่เป็นพ่อค้าก็เริ่มหันมาเพาะพันธุ์นักเข้าข่าวเสียงลูกผสมเองบ้าง และขอร้องให้คนที่มีศักยภาพที่จะเพาะพันธุ์นักเข้าข่าวเสียงได้ ให้พยายามเร่งเพาะพันธุ์นักเข้าข่าวเสียง ออกแบบให้ทันกับความต้องการของตลาด โดยเฉพาะป่าจากจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งยอมรับกันว่าเป็นนักเดียว เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ปัจจุบันการเลี้ยงนักเข้าข่าวเสียงในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย นิยมเลี้ยงกันประปราย แตกต่างกับการเลี้ยงนักเข้าข่าวเสียงในภาคใต้ซึ่งนิยมกันอย่างจริงจังและเลี้ยงกันจนเป็นอาชีพเกือบทุกจังหวัดมากน้อยตามความนิยมของคนในจังหวัดนั้น ๆ แหล่งที่นิยมเพาะพันธุ์นักเข้าข่าวเสียง คือ นักเข้าข่าวของบ้านนายแอ๊ พุ่มประพันธ์ ที่คนทั่วไปในวงการคนในวงการนักเข้าข่าวเสียงเรียกว่า “บังแօ” อยู่ที่บ้านสวนพลู ตำบลตลาดพลู จังหวัดธนบุรี ส่วนในภาคใต้ที่ปัตตานี นักเข้าข่าวเสียงชื่อ “ลุงแดง” เป็นนักเข้าเสียงใหญ่ ขัน 4 จังหวะ ของนายอนันต์ คงนุรักษ์คงปฏิและอดีตนายกเทศมนตรีเมืองปัตตานี (ประกอบ วรรณประเสริฐ, 2528: 6)

1.6.2 แหล่งที่นิยมแข่งขันเสียงนักเข้าข่าวเสียงในภาคใต้ 14 จังหวัดภาคใต้ ได้มีการจัดการแข่งขันเสียงนักเข้าข่าวเสียงอยู่ทั่วๆ ไป เป็นกลุ่มเล็กๆ ในหมู่บ้าน ในตำบล ในอำเภอ และในจังหวัดโดยเฉพาะเมื่อมีงานนักขัตฤทธิ์ของห้องถิน มักจะนิยมจัดให้มีการแข่งขันเสียงนักเข้าข่าวเสียงด้วยเสมอแต่จังหวัดที่จะประกาศการแข่งขันเสียงนักเข้าข่าวเสียงเป็นมหกรรมใหญ่ เป็นที่สนใจของคนทั่วทั้งชาติไทยและชาวต่างประเทศ คือ จังหวัดยะลา โดยเริ่มจัดแข่งขันครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2529 ที่จังหวัดยะลา เรียกว่า “มหกรรมแข่งขันนักเข้าข่าวเสียงสีลม” ซึ่งได้จัดต่อเนื่องมาทุกปีจนถึงปัจจุบัน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเห็นความสำคัญว่างานนี้สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายใช้เงินที่จังหวัดยะลา จึงบรรจุเข้าโครงการเที่ยวทั่วไทยของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยตลอดมา มีนักเข้าข่าวเสียงดัง ๆ และเก่ง ๆ จากหลาย ๆ ประเทศเข้ามาร่วมแข่งขันนักเข้าข่าวเสียงสีลมอย่างคึกคัก เป็นจำนวนมากทุกปี ทำให้ได้รับเงินจากนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะจากชาวต่างชาติที่เข้ามาในจังหวัดยะลา หลายร้อยล้านบาทในแต่ละปี ส่งผลให้เศรษฐกิจของจังหวัดยะลา และจังหวัดที่มีการเพาะพันธุ์นักเข้าข่าวเสียงเพื่องฟุ้งชั้น ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มจากการเพาะพันธุ์นักเข้าข่าวเสียง ทำอุปกรณ์เกี่ยวกับนักเข้าข่าวเสียง และขายอาหาร ขยายงานนักเข้าข่าวเสียง ตลอดจนโรงเรียน ภัตตาคาร และร้านขายของที่ระลึกพ้อยมีรายได้ดีไปด้วย ผลกระทบจากการจัดการแข่งขันนักเข้าข่าวเสียงอาเซียนนี้เอง ทำให้กิจการเพาะพันธุ์นักเข้าข่าวเสียงเพื่องฟุ้งชั้นภาคใต้ เกิดขึ้นมากในหลายจังหวัด บางจังหวัด มีหลายชั้น จังหวัดที่มีหลายชั้นคือ จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัด

นราธิวาส ส่วนจังหวัดอื่น ๆ มีจังหวัดละ 1 ชั้มรม นอกจานนี้ยังมีเป็นกลุ่มที่เล่นนกเข้าช้าเสียงอีก many หมายหลายกลุ่มด้วย สำหรับจังหวัดอื่น ๆ ที่มีการแข่งขันนกเข้าช้าเสียงรองจากจังหวัดยะลาได้แก่ ปัตตานี สงขลา และนราธิวาส มากน้อยเรียงตามลำดับ เช่น จังหวัดสงขลา ที่อำเภอจะนะ มีการแข่งขันซึ่งถัวยพระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ที่อำเภอหาดใหญ่ มีการแข่งขันในวันสงกรานต์ของเทศบาลนครหาดใหญ่ และมีการแข่งขันในงานวันเกษตรกรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดนราธิวาส มีการแข่งขันซึ่งถัวยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี นอกจากนี้ยังมีการแข่งขันซึ่งถัวยของสมาคมนกเข้าช้าเสียงภาคใต้ที่จัดเวียนไปตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น จังหวัดสตูล จังหวัดพัทลุง จังหวัดศรีอรமราช จังหวัดตรัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง เป็นต้น(บัญชา สัจพันธ์และธัญญา สุขยอด, 2548)

ความนิยมการแข่งขันนกเข้าช้าเสียงเสียงในภาคใต้ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องไม่เสื่อมชาและงานแข่งขันนกเข้าช้าเสียงเสียงที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องเช่นกันทำให้เกิดอาชีพเพาะพันธุ์นกเข้าช้าเสียง ออกจำหน่ายอย่างเป็นสัน ชาวบ้านหลายคนได้ทั้งอาชีพเดิมมาทำฟาร์มเพาะพันธุ์นกเข้าช้าเสียง ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่ามีเป็นจำนวนมากที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และที่เพาะพันธุ์ที่อื่น ๆ เช่นจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ล้วนมีฟาร์มขนาดใหญ่แบบเดียวกับที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ส่วนจังหวัดในภาคอื่น ๆ มีการเพาะพันธุ์ประปรายทั่วไปเช่นกัน (มัลลิกา คณาธรรักษ์, 2549)

การเล่นนกเข้าช้าเสียงสืบทอดกันมายาวนานเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านภูมิปัญญาชาวบ้านการฟังเสียงได้อย่างชัดเจนคนต่างถูกระดูก ต่างหน้าที่การทำงาน ต่างศักยภาพในทุก ๆ ด้าน สามารถรวมกลุ่มทำกิจกรรมเกี่ยวกับนกเข้าช้าเสียงร่วมกันได้ โดยไม่ถือตัว ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ ซึ่งลักษณะแบบนี้จะไม่มีให้เห็นในวัฒนธรรมของกิจกรรมอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้ที่เล่นนกเข้าช้าเสียงบังมีคติความเชื่อเกี่ยวกับรูปลักษณะของนกเข้าช้าเสียงอยู่ แม้ปัจจุบันจะไม่ได้เล่นแข่งขันกับลักษณะดีตามตระกูลตาม แต่ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของนกเข้าช้าเสียงอยู่ในใจของผู้เล่นนกเข้าช้าเสียงอยู่ เดิมมีความเชื่อว่าการได้ครอบครองนกลักษณะดีตามตระกูลทำให้ร่ำรวยทั้งเงินทอง ยศศักดิ์ และยังช่วยป้องกันไฟไหม้บ้านเรือนอีกด้วย ดังนั้นแม่นกเข้าช้าเสียงที่ขันดีแต่พิการไม่สมประกอบก็ยังคงไม่มีคนนิยมเลี้ยงไว้ ผู้ที่เลี้ยงนกเข้าช้าเสียงจะระมัดระวังเรื่องการใช้สารพิษอย่างมาก เพราะเกรงว่าจะเป็นอันตรายต่อนกเข้าช้าเสียง เกรงว่าจะทำให้นกเข้าช้าเสียงหายหรือตาย หรืออาจทำให้นกเข้าช้าเสียงขันเสียงตก ขันไม่ดี โดยจะหลีกเลี่ยงการใช้สารพิษทุกชนิด แม้แต่ยาฉีดกันยุงก็จะไม่ใช้ในบ้านหรือบริเวณบ้านที่เลี้ยงนกเข้าช้าเสียงเลย คนเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงจะทำบริเวณบ้านให้สะอาด ให้โปร่ง ให้อากาศถ่ายเทสะดวก เพื่อสุขภาพของนกเข้าช้าเสียง นอกจากสิ่งแวดล้อมของคนเลี้ยงและคนเล่นนกเข้าช้าเสียงจะดีแล้ว ยังส่งผลประโยชน์ต่อคนเลี้ยงและคนเล่น เพราะต้องเดินไปปูด หรือการเลี้ยงนกเข้าช้าโดยการโยงนกเข้าชื่นสู่เสา เหล่านี้ล้วนต้องออกกำลังกาย กำลังขา เพื่อเดินไปทำกิจกรรมเกี่ยวกับนกเข้าช้าเสียงและบริเวณที่เดินก็โปร่ง อากาศดีคนเลี้ยงก็พลอยได้ประโยชน์ไปด้วย และถ้าทุกบ้านเลี้ยงนกเข้าช้าเสียง ทุกบ้านก็จะช่วยกันไม่ใช้สารพิษในบ้าน ทุกบ้านจะทำบริเวณให้โปร่ง อากาศดี ผลผลอยได้ก็ทำให้ห้องถูน้ำทึบห้องถูน้ำสิ่งแวดล้อมดีตาม

ปัจจุบันใน 14 จังหวัดภาคใต้มีชุมชนนากเข้าชาวเสียงที่จัดแข่งเวียนกันในแต่ละจังหวัด 18 ชมรม มีชุมรมที่จัดแข่งเฉพาะวันพุธสับดือก 10 ชมรม และชมรมที่จัดแข่งวันอื่น ๆ อีก 8 ชมรมรวมแล้ว มีประมาณ 36 ชมรมทั่วภาคใต้ การมีชมรมเป็นการทำให้ศักยภาพของการแข่งขันนักเข้าชาวเสียงและการเพาะพันธุ์นักเข้าชาวเสียงยังคงมีสืบท่อไป ส่งผลให้เศรษฐกิจของชาวบ้าน ชุมชน และจังหวัดดีขึ้นด้วยเนื่องจากมีการทำกรงนกเข้าชาวเสียง การทำอุปกรณ์เกี่ยวกับกรงนกเข้าชาวเสียง และทำอาหารนกยานก และส่งผลทางอ้อม โดยชาวบ้านมีความรัก ความผูกพันต่อกัน ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ เหล่านี้ล้วนเป็นฐานเศรษฐกิจ และทุนวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของภาคใต้ (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2549)

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า แหล่งที่นิยมแข่งขันเสียงนักเข้าชาวเสียงใน 14 จังหวัดภาคใต้ เป็นที่สนใจของคนทั่วทั้งชาติไทยและชาวต่างประเทศ คือ จังหวัดยะลา เรียกว่า มหารมแข่งขันนักเข้าชาวเสียงอาเซียน นอกจากนี้ยังมีจังหวัดอื่นที่มีการทำแข่งขันนักเข้าชาวเสียง เช่น ปัตตานี สงขลา และนราธิวาส ปัจจุบันใน 14 จังหวัดภาคใต้มีชุมชนนากเข้าชาวเสียงที่จัดแข่งเวียนกันในแต่ละจังหวัด 18 ชมรม มีชมรมที่จัดแข่งเฉพาะวันพุธสับดือก 10 ชมรม และชมรมที่จัดแข่งขันอื่น ๆ อีก 8 ชมรม รวมแล้วมีประมาณ 36 ชมรมทั่วภาคใต้ การมีชมรมเป็นการทำให้ศักยภาพของการแข่งขันนักเข้าชาวเสียง และการเพาะพันธุ์นักเข้าชาวเสียงยังคงมีสืบท่อไป ส่งผลให้เศรษฐกิจของชาวบ้านชุมชน และจังหวัดดีขึ้น และส่งผลทางอ้อมให้ชาวบ้านมีความรัก ความผูกพันต่อกัน ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะอีกด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 อธิบายความหมายของคำว่าอนุรักษ์ หมายถึง รักษาให้คงเดิม ความหมายของคำว่า การอนุรักษ์ มีนัยวิชาการได้ให้คำจำกัดความไว้หลายท่านดังนี้

กาญจนฯ เกียรติมนีรัตน์ (2546) กล่าวว่า การอนุรักษ์และการพัฒนาจะต้องดำเนินการ ควบคู่กันไป โดยเริ่มจากประชาชน การอนุรักษ์ควรอยู่บนพื้นฐานการใช้ประโยชน์อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ รอบคอบ และส่วนทรัพยากรที่หายากไม่ให้สูญหายไป ส่วนการพัฒนาควรยึดหลักความก้าวหน้า ความมั่นคง และความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน เปรียบเสมือนเครื่องยุสห์ด้านที่รวมอยู่ในอันเดียวกัน

พพยา สายพู (2534) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา แต่การเก็บรักษาสิ่งใดผู้กระทำจะต้องเห็นคุณค่าสิ่งนั้นก่อน และการเห็นคุณค่าอย่างมีเกิดจากการเห็นประโยชน์ที่สิ่งนั้นมีให้ การอนุรักษ์นั้นไม่เป็นการสนองความต้องการในทันทีทันใด หรือเฉพาะหน้า แต่เป็นการดูประโยชน์ปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในอนาคตของตนเองและเพื่อผู้อื่น ศิลปกรรมเป็นสมบัติวัฒนธรรมที่เคลื่อนย้ายได้ และสมบัติวัฒนธรรมที่เคลื่อนย้ายไม่ได้ ศิลปกรรมมีขึ้นได้ เพราะอัจริยธรรมนุษย์สร้างทำขึ้น ซึ่งไม่สามารถนำไปประสภาพเป็นประโยชน์ในรูปอื่นอีก ต่างของมันอยู่ในตัวของมันเองสมบูรณ์อยู่แล้ว ตามศิลปินผู้สร้างสรรค์ได้ฝากฝังไว้ คุณค่าของศิลปกรรมจึงเป็นคุณค่าทางจิตใจที่เห็นสุนทรียภาพในสิ่งนั้น ก่อนเป็นสำคัญ และเห็นฝีมือมนุษย์ในฐานะศิลปินได้สร้างไว้เป็นหลักฐานแสดงความสามารถ อัจริยะ ของมนุษยชาติ ถ้าสูญหายไปแล้วจะไม่มีอะไรทดแทนได้อีกเลย

ไขแสง ศุขะวัฒนนະ (2530) กล่าวว่า การอนุรักษ์ คือ การรักษาให้คงเดิม โดยการอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ คือ การรักษาให้ยังมีประสิทธิภาพ ใช้ได้นานที่สุด สำหรับการอนุรักษ์ที่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม คือ การรักษาไว้ มิให้สูญสิ้นไป หรือให้อยู่ในสภาพคงเดิม

สุวิชญ์ รัศมิกุมิ (2530) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลรักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้ และให้ความหมายรวมถึง การป้องกัน การสงวน การรักษา การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะด้วย โดยที่การสงวนรักษา หมายถึง การดูแลรักษาไว้ตามสภาพของเดิมเท่าที่เป็นอยู่ และป้องกันมิให้เสียหายต่อไป สำหรับการปฏิสังขรณ์ หมายความถึง การทำให้กลับคืนสู่สภาพอย่างที่เคยเป็นมาและการบูรณะ หมายความถึง การซ่อมแซม และปรับปรุงให้มีรูปทรง ลักษณะกลมกลืนเหมือนเดิมมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แต่ต้องแสดงความแตกต่างของสิ่งที่มีอยู่เดิมและสิ่งที่ทำขึ้นใหม่

อาจารย์ ณ สงขลา (2530) กล่าวว่า การอนุรักษ์เป็นการระวังรักษาหลักฐานของความเจริญก้าวหน้าที่สำคัญหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาสภาพความเป็นอยู่ ตลอดถึงการป้องกันอิทธิพลจากสิ่งที่เป็นอันตรายที่เกิดขึ้นกับอนุสรณ์สถาน ศิลปกรรม และหลักฐานการบันทึกทางประวัติศาสตร์อันเป็นเครื่องพิสูจน์และเป็นหลักฐานยืนยัน โดยกล่าวว่าในการอนุรักษ์สมบัติทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชาติ มีสิ่งสำคัญต้องดำเนินการ คือ

1. จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคัดเลือกงานขึ้นเยี่ยม และนำสนใจ เพื่อเข้าบัญชีเป็นสมบัติของชาติ ให้เป็นแบบรายการอย่างมีระเบียบ
2. กำหนดที่ดั้งทางภูมิศาสตร์ที่สามารถรักษาได้ตามสภาพ
3. บันทึกส่วนสำคัญๆ ไว้ เพื่อป้องกันความชำรุดสูญหายในอนาคตและมีภูมิปัญญาคุ้มครอง
4. ศึกษาค้นคว้าสาระสำคัญของแบบอย่างที่แน่นอน
5. กำหนด และมีหลักฐานภาพถ่ายสิ่งต่างๆ

เกษม จันทร์แก้ว (2530) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา การสงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้อี้อานวยให้คุณภาพ สูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป

สรุปได้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลบำรุงรักษา การสงวน และการห่วงเห็นสิ่งที่ดีงามเอาไว้มิให้สูญหายไป การมองเห็นคุณค่าของความรู้และสิ่งที่ได้คิดสร้างสรรค์ไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ต่อเศรษฐกิจและสังคม เช่น ประเทศต่างๆ และหัตถกรรม รวมถึงการส่งเสริมและการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้ยั่งยืนต่อไป

2.1 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สามารถ จันทร์สุรย์ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.2534) ภูมิปัญญาท้องถิ่น แม้ว่าเป็นองค์ความรู้อันมหาศาลที่มีอยู่ทั่วไปทุกหมู่บ้านก็ตาม เมื่อถูกละเอียดการยอมรับและขาดการสืบทอด ในที่สุดก็จะขาดสายใยแห่งการต่อโยงระหว่างกับใหม่ หรือระหว่างอีกกับปัจจุบันอย่างน่าเสียดาย จึงจำเป็นจะต้องหาแนวทางดำเนินการต่างๆ เพื่อเป็นการยกย่องให้สืบทอดต่อไป สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้หลายประการ ดังนี้

2.1.1 การทำความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรส่งเสริมเจ้าหน้าที่ ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญา ท้องถิ่น และควรให้จัดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้ไปเยี่ยมเยียนศึกษา ดูงาน พบร่องรอยทางประชารัฐชาวบ้าน และควรให้โอกาสไปร่วมกิจกรรมของชนชน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สำหรับเป็นพื้นฐาน อันมั่นคงที่จะร่วมวางแผนดำเนินการส่งเสริม พื้นฟู สืบทอด เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

2.1.2 รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยประสานงานกับจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และศูนย์อำเภอทุกแห่ง ขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้านภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่มากมาย หลากหลายตามหมู่บ้านเพื่อให้ได้ข้อมูลมา แล้ววิเคราะห์จัดระบบและตีพิมพ์ในรูปของสื่อเอกสารหรือสื่อ เพื่อเผยแพร่ยังอื่นๆ สำหรับการศึกษา ส่งเสริม เผยแพร่ ค้นคว้าและวิจัยในระดับลึกต่อไป

2.1.3 การศึกษา ค้นคว้า วิจัย โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเรื่องภูมิปัญญาในแต่ละด้าน ในแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งนี้โดยเน้นให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เป็นพิเศษ

2.1.4 การส่งเสริมเผยแพร่ โดยรวบรวมองค์ความรู้ที่เหมาะสม เลือกสรรอย่างรอบคอบในแต่ละประเด็น นำมาจัดทำสื่อ เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านนำความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านี้ไปสืบทอดปรับใช้ให้ทันสมัย รวมทั้งเผยแพร่ไปสู่ต่างประเทศ เพื่อให้เห็นถึงศักดิ์ศรีอันดิงามของประชารัฐชาวบ้านไทย และเกียรติภูมิของชาติไปเป็นสำคัญ

2.1.5 การสนับสนุนคืนภูมิปัญญาให้แก่ชาวบ้าน โดยการยอมรับในความมีภูมิปัญญาของชาวบ้าน ไม่ถูกกดดัน ยอมรับในศักยภาพของชาวบ้านให้เป็นตัวของตัวเอง ให้มีอิสรภาพรถตัดสินใจได้เอง ให้มีอิสรภาพรถตัดสินใจได้เองอย่างมีศักดิ์ศรี ยกย่องให้กำลังใจในผลงานของเข้า เป็นการเสริมแรงให้มีความเชื่อมั่นว่าเขามีความสามารถในการช่วยตนเองได้เหมือนอย่างอดีตที่ผ่านมา ผู้สนับสนุนควรเดินทางไปศึกษาหาความรู้จากชาวบ้านไปร่วมทำงานกับชาวบ้าน ช่วยเหลือสนับสนุนในกิจกรรมที่ชาวบ้านคิดและทำด้วยความเคารพ

2.1.6 การประสานแผนงานเพื่อสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน มีการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ด้วยการร่วมมือกันไปศึกษาข้อมูลทางความรู้ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ประชารัฐชาวบ้าน แล้วสร้างเครือข่ายให้มีการเชื่อมโยงสืบทอด ผนึกกำลังกันแบ่งงานกันตามศักยภาพของประชารัฐแต่ละท้องถิ่นแต่ละด้าน โดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง

ชาวบ้านทุกหมู่เหล่าได้ใช้สติปัญญาของตนสั่งสมความรู้ ประสบการณ์เพื่อการดำรงชีพมาโดยตลอด และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนรุ่นหนึ่งตลอดมา ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอาศัยครรภารทางศาสนา ความเชื่อ ถือฝรั่ง ต่างๆ รวมทั้งความเชื่อบรรพบุรุษเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดเรียนรู้สืบท่อ กันมาจากการบรรพบุรุษในอดีตถึงลูกหลานในปัจจุบัน ซึ่งเสรี พงศ์พิศ (2531) ได้จำแนกการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีการถ่ายทอดไว้ดังนี้

1. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็ก เด็กโดยทั่วไปมีความสนใจในช่วงเวลาสั้นในสิ่งที่ใกล้ตัว ซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่ กิจกรรมการถ่ายทอดต้องง่าย ไม่ซับซ้อน สนุกสนาน และดึงดูดใจ เช่น การเล่น

การเล่นนิทาน การลองทำ (ตามตัวอย่าง) การเล่นบริศนาคำทาย เป็นต้น วิธีการเหล่านี้เป็นการสร้างเสริมนิสัยและบุคลิกภาพที่สังคมปรารถนา ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นจริยธรรมที่เป็นสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ ถือว่าเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ต่างๆ มาพอสมควรแล้ว และเป็นวัยทำงาน วิธีการถ่ายทอดทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่าโดยตรง หรือ บอกเล่าโดยผ่านพิธีสูชวัณ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมตามชนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ ดังจะเห็นได้โดยทั่วไปในพิธีการแต่งงานของท้องถิ่น จะมีขั้นตอน มีคำสอนที่ผู้ใหญ่สอนคู่บ่าวสาวอยู่ทุกครั้ง รวมทั้งการลงมือประกอบอาชีพตามอย่างบรรพบุรุษ ก็มีการถ่ายทอดเชื่อมโยงประสบการณ์มาโดยตลอด ภูมิปัญญาต่างๆ บรรพบุรุษได้ล้อมผิดลงกลุ่ม ปรับเปลี่ยนแก้ไขและเก็บสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ การดำรงอยู่กับธรรมชาติ โดยการเข้าถึงคุณค่าของพืชพันธุ์ชั้น quýหาหาร สัตว์ต่างๆ ตลอดจนแร่ธาตุนานา แล้วนำมาปริโภค เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541)

3. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา

จากการศึกษาความหมายที่ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการต่างๆ ซึ่งครอบคลุมคำว่าภูมิปัญญา ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทย สามารถสรุปได้ ดังนี้

รัช ปุณโนทก (2531) ได้ให้ ภูมิปัญญา หมายถึง ประสบการณ์ใน การประกอบอาชีพในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา การไถนา การอาคำยามาใช้ไถนา การรู้จักนวดข้าว โดยการใช้หิน รู้จักสถานะระบุ ตะกร้า เจ้าไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักดินซึ่งกระแทมาระแน่น ต้มให้เหือดแห้งเป็นเกลือสินเรือง เรียกว่า ภูมิปัญญาทั้งสิ้น

กิตติพง ศิริสูตร (2538) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญา ไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาเป็นความรู้ เป็นข้อมูล เป็นเนื้อหาสาระ เช่น ความรู้เกี่ยวกับครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ เกี่ยวกับผู้หญิง ผู้ชาย ประเภทครอบครัว ๆ ฯลฯ
2. ภูมิปัญญาเป็นความเชื่อทางสังคม โดยอาจยังไม่มีข้อพิสูจน์ยืนยันว่าถูกต้อง เช่น เรื่องนรก สวรรค์ ตายแล้วไปไหน
3. ภูมิปัญญา คือ ความสามารถ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหา เช่น ความสามารถในการป้องกันไม้ไฟเกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว
4. ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น เรือนชาวบ้านของ เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ในครอบครัว เพื่อทำให้ครอบครัวมีความสะอาดสวยงามตามสภาพ เป็นต้น
5. ภูมิปัญญาทางพุทธกรรม เช่น การกำหนดความประพฤติ การปฏิบัติตัวของคนต่างๆ ในครอบครัวจนทำให้ครอบครัวสามารถดำเนินอยู่ได้กันบัวเป็นภูมิปัญญา เช่นเดียวกัน

เอกวิทย์ ณ ถลา (2540) ให้ความหมายของภูมิปัญญาไว้ว่า ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความจัดเจนที่กลุ่มนี้ได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการปรับตัว และดำรงชีพในระบบมนิเวศ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนา สืบสานกันมา ภูมิปัญญาเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความจัดเจนที่เป็นผลของการใช้สติปัญญา

ปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่ก่อภัยมนุษย์ตั้งหลักแหล่งตื่นฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่นๆ จากพื้นที่อื่น สิ่งแวดล้อมอื่น ที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กัน แล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อม และบริบททางสังคม วัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ภูมิปัญญาจึงมีทั้งที่เกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ภูมิปัญญาอื่นที่มาจากการยกและภูมิปัญญาที่ผลิตใหม่ หรือผลิตซ้ำ เพื่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความเปลี่ยนแปลง

อนันต์ กาญจนพันธุ์ (2544) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาในเชิงกระบวนการว่า เป็นเรื่องของอำนาจ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ 3 เรื่องด้วยกัน ได้แก่ ระบบคุณค่า กฎหมาย และสิทธิ ความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเป็นเรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

กาญจนฯ เกียรติมณีรัตน์ (2546) กล่าวว่า ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เทคนิค และวิธีคิดอย่างเป็นระบบ ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ทุกด้าน ผ่านกระบวนการ การเลือกสรร เรียนรู้ ปรับปรุง พัฒนาแล้ว และถ่ายทอดสืบต่อ กันมา เพื่อใช้แก้ปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตได้อย่างสมดุล

สรุปได้ว่าภูมิปัญญา คือ เป็นสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่ต้นถึงปัจจุบัน มีทั้งที่เป็นความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรมและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์

3.1 ความสัมพันธ์ของภูมิปัญญา

สมชาย ลักษณะนุรักษ์ (อ้างถึงใน กาญจนฯ ศรีอรรถ และคณะ 2549) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญา จำแนกตามความสัมพันธ์กับคนได้ ดังนี้

- ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างคนกับคนสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานด้านปัจจัยสี่ การบริหาร การจัดองค์กร ตลอดจนการสื่อสารต่างๆ เป็นต้น

- ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนอื่นๆ ในสังคมหรือชุมชน แสดงออกมาในลักษณะของอารีต ชนบอร์นเนียมประเพณี ศิลปะและนวนพาการ ภาษา และวรรณกรรม ตลอดจนการสื่อสารต่างๆ เป็นต้น

- ความสัมพันธ์ระหว่างคนหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ ตลอดจนสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ ทั้งสามลักษณะนี้ คือ มิติวิถีชีวิตของชาวบ้านที่สะท้อนออกมาระดับถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ ภูมิปัญญาจึงเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม

4. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นคำที่แฟ่ไว้ซึ่งความน่าจะนับเท่าที่ เนื่องจากคำว่า ท้องถิ่นหรือชาวบ้านเป็นคำที่ให้ความรู้สึกพื้นๆ เรียบๆ ง่ายๆ ไม่โดดเด่น ไม่ทันสมัย และไม่พัฒนา ตรงกับข้ามกับคุณมองเสมอว่าชาวบ้านเป็นกลุ่มชนที่ต้องได้รับการพัฒนา นำอาความศิริไล่ซึ่งของชาวเมืองเข้าไปเปลี่ยนแปลง จนเราอาจจะหมายความว่า ชาวบ้านนั้นด้อยภูมิปัญญา รวมทั้งด้อยการศึกษา ต้องการซึ่งน้ำจากทางราชการ นักวิชาการ และพ่อค้าวานิชย์ในเมืองอยู่เสมอ พึงดูนเองไม่ได้ ในบทนี้จะเน้นรายละเอียดขององค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

สุชาติ พิบูลແຄ (2550) ได้กล่าวถึง ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ (Situated Knowledge) เป็นเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ที่มีการผสมผสาน การปรับตัว การจัดการ การผลิตช้า ผลิตใหม่อยู่ตลอดเวลา มีใช้ความรู้ที่เป็นอุดมคติ และหยุดนิ่งตายตัว มีที่มาหลายแหล่ง ไม่ยึดติดกับความรู้ชนิดใดชนิดหนึ่งเพียงอย่างเดียว การดำเนินอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะที่ถูกใช้ประโยชน์อย่างดีมายาวนานก็ เพราะว่ามีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการของการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซ้ำบ้าง เร็วบ้าง มีกระบวนการจัดการในลักษณะซึ่งช้อนประสานสัมพันธ์หลายระดับ จะเกิดความสมดุล สภาพความหลากหลายที่ทำให้ไม่เกิดความขาดแคลน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ความสามารถของคนในท้องถิ่น มีการสั่งสมขึ้นมาจากการประสบการณ์ การเรียนรู้และมีระเบียบวาระนาน มีการคิดค้นต่อเนื่องกันมา ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับตัว และดำเนินชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีการผสมผสานสอดคล้องกับวิถีของกลุ่มชนแล้วถ่ายทอดสืบท่อ กันมานานเป็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญาจึงมีความจำเพาะเจาะจงกับคนในท้องถิ่น มีความเชื่อมโยงกับชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างแยกกันไม่ออก (ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2550)

ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ความรู้พื้นฐานที่เป็นภูมิปัญญาสัมพันธ์กับความรู้อื่นๆ อย่างบูรณาการ เป็นความรู้ที่มีมิติของความจริง ความดี ความงามอยู่ในตัวเอง เป็นองค์ความรู้ที่จริงและดี เป็นความรู้ที่เป็นคุณธรรม ภูมิปัญญา ทำให้ผู้คนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นคนมีความสุข เป้าหมายการเรียนรู้ภูมิปัญญาจึงอยู่ที่ความพอเพียง การพึงตนเอง ซึ่งจะต้องปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชนในชาติได้เรียนรู้ถึงความยิ่งใหญ่ และความภูมิใจเป็นพื้นฐานของวิธีคิด และจุดร่วมของจิตสำนึกในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ให้เกิดการพื้นฟูและสืบสานอย่างยั่งยืนต่อไป (นิคม ชุมพูลang. 2548)

จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ (2548) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถและประสบการณ์ของชาวบ้านที่สืบทอดต่อ กันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเกิดจากการสะสม การเรียนรู้ในวิถีชีวิตมาเป็นระยะเวลายาวนาน เป็นผลมาจากการใช้สติปัญญาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและการเปลี่ยนแปลง ภูมิปัญญาเมืองท้องถิ่นใหม่ในทุกสาขาวิชา ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นนับอยู่กับคนและเป็นส่วนสำคัญของชีวิตที่มีพลวัตรอยู่ตลอดเวลา ภายใต้บริบท ภายใต้เงื่อนไขที่น่าจะสามารถปรับเปลี่ยน ไม่ว่าจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม แต่สามารถทำให้เกิดความมั่นคงได้ในการดำเนินชีวิต เกิดความมั่นคงทางด้านสังคม ด้านจิตใจ ทั้งความมั่นคงของบุคคล และความมั่นคงของกลุ่มที่เกี่ยวข้องภายใต้เงื่อนไขที่น่าจะ

ภูมิปัญญา (Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular wisdom) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หมายถึง พื้นเพรากฐานของความรู้ชาวบ้านหรือความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้จากประสบการณ์ที่สืบท่อ กันมา ทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้สะสมที่สืบท่อ กันมาและภูมิปัญญาเป็นรากฐานการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน (ปรีชา อุยตระกุล และนฤมล ปิยวิทย์. 2545)

สิริกร ไชยนา (2544) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ของชาวบ้านหรือทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นจากสติปัญญา ความสามารถของชาวบ้านเอง เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลนัย โดยมีกระบวนการสั่งสม สืบทอดและกลั่นกรองกันมาเป็นเวลาภานาน จนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ภูมิปัญญาของมนุษย์มีได้เกิดขึ้นโดยๆ หากแต่ความรู้เป็นสิ่งที่ก่อเกิดภายในระบบนิเวศของท้องถิ่นภูมิปัญญาเกิดและพัฒนาในกระบวนการที่คนและชนบปรับตัวเข้ากับระบบนิเวศดูหนึ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กลุ่มนั่นต่างๆ ได้สั่งสมสืบทอดและพัฒนามาเป็นเวลาบันร้อยบันปี เป็นองค์ความรู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในแต่่ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการศึกษาเชิงประจักษ์ผ่านการพิสูจน์ทดลองและกระบวนการคัดสรร ปรับปรุงและพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร (2543) ให้ความหมายภูมิปัญญาไทย ไว้ว่า เป็นองค์ความรู้ที่ผ่านกลั่นกรองความเหมาะสมจากบรรพบุรุษแล้วว่าเหมาะสมกับคนไทย จึงเป็นแนวทางการใช้ชีวิตที่คนไทยปัจจุบันพึงตระหนักรในคุณค่าและนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตที่เปลี่ยนไป เพื่อให้พื้นฐานสังคมและเศรษฐกิจไทยมีความมั่นคงเป็นของตัวเอง ก่อนที่จะก้าวหน้าต่อไปในสังคมโลกอย่างยั่งยืน มิใช่การก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว แต่ปราศจากพื้นฐานที่เหนียวแน่นและมั่นคง ดังยุคเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ที่คนไทยได้ทดลองเลือกเป็นแนวทางใช้ชีวิต และได้ประสบกับผลการทดลองอย่างสาหัสสารจรใจซึ่งเวลากว่า 5 ปีที่ผ่านมา

รุ่ง แก้วแดง (2541) กล่าวว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรุงแต่ง พัฒนาและถ่ายทอดสืบท่อ กันมา เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับบุคคลนัย ภูมิปัญญาไทย แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ภูมิปัญญาชาติ หรือภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

เสน่ห์ จำrik (2539) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทยไม่ใช่เรื่องชาตินิยม ไม่ใช่กลับไปหาอดีต แต่หมายถึง การแสวงหา มิติที่กว้างขวางโดยศึกษาประสบการณ์จากประวัติศาสตร์ด้วยกันว่า “ภูมิปัญญาไทย” นั้น ด้านหนึ่งนอกจากจะเป็นเรื่องพื้นภูมิธรรมด้าแล้ว ยังหมายถึง ศักยภาพในการประสานความรู้ใหม่ๆ มาใช้ประโยชน์ด้วย ซึ่งเอื้ออำนวยให้กิจทางเลือกใหม่ที่มีลักษณะและสากล และมีลักษณะเฉพาะของเราเอง

รัตนะ บัวสนธ (2535) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ กระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตัวเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการถ่ายทอด สื้งสอนสืบเนื่องกันมาปรับปนเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย โดยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

อังกุล สมคงเนย (2535) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง มวลความรู้และมวลประสบการณ์ของชาวบ้านที่ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เป็นสุข โดยได้รับการถ่ายทอดสั่งสมกันมาผ่านกระบวนการ พัฒนาให้สอดคล้องกับกาลสมัย

สามารถ จันทร์สุรย์ (2535) ได้จัดกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคติ ความคิด ความเชื่อและหลักการ เป็นพื้นฐานขององค์แห่งความรู้ที่เกิดจากการถ่ายทอดกันมา

2. เป็นเรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณี
3. เป็นเรื่องของการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับสมัย
4. เป็นเรื่องของแนวความคิด หลักปฏิบัติ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาใช้ในชุมชน ซึ่งเป็นอิทธิพลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ภูมิปัญญาทั้ง 4 กลุ่ม ปรากฏให้เห็นในเรื่องของการประกอบอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่ถ่ายทอดให้แก่เยาวชนรุ่นหลังๆ

พระเวศ วงศ์ (2534) กล่าวว่า ไม่ว่าสังคมหรือชุมชนใดก็ตาม เมื่อเกิดขึ้นมาและดำรงอยู่มานาน ล้วนจักต้องมีภูมิปัญญาของตัวเอง ไม่เช่นนั้นก็ย่อมไม่ได้ เป็นกระบวนการที่สะสมเป็นระยะเวลา漫長 ว่า ทำอะไรประชาชนจึงมีชีวิตอยู่ได้โดยสอดคล้องกับธรรมชาติที่นั้น ความรู้ด้านต่างๆ จะเชื่อมโยงกันไปหมด ไม่ได้แยกออกเป็นวิชาๆ ตามที่ร่าเรียนกัน ชาติหรือชุมชนที่ดำรงความเป็นชาติหรือชุมชนได้ต้องมีภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นการสังเกต ทดลองใช้ คัดเลือก และถ่ายทอดเป็นวัฒนธรรมสืบท่อ กันมา การพัฒนา ได้ฯ จึงต้องคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือไม่นั้น การพัฒนานั้นๆ อาจทำให้เสียสมดุลในชีวิตและสังคม

รวช ปุณโณทก (2531) กล่าวว่า ภูมิปัญญาของชาวบ้าน หมายถึง ความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้ และมีประสบการณ์สืบท่อ กันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้สะสมกันมา

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ สะสม การสังเกต การทดลองใช้ ถ่ายทอดประสบการณ์มาเป็นระยะเวลา漫長 และมีการถ่ายทอดสู่รุ่น เป็นการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่ตั้งอยู่บนฐานของการเรียนรู้จากความจริงในการดำเนินชีวิต ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นยังคงอยู่ และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

4.1 องค์ประกอบและลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากสังคมอื่น สิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างมีหลายประการด้วยกัน ดังนี้

4.1.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเกิดจากพื้นฐานทางการเกษตร เนื่องจากคนไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมประมาณร้อยละ 80 ของประชากรทั้งประเทศ ชีวิตประจำวันของคนไทยส่วนใหญ่จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการทำไร่นา การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การจับสัตว์น้ำ ตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านนี้ เช่น “เกวียน” ใช้ในการชนส่งผลิตผลทางการเกษตร เครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำ เครื่องมือในการเก็บเกี่ยวผลผลิตต่างๆ เป็นต้น

4.1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยส่วนใหญ่มาจากพุทธศาสนา คนไทยนับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 95 คำสอนของศาสนาพุทธ รวมทั้งประเพณีเกี่ยวกับศาสนา มีส่วนสำคัญในการสร้างภูมิปัญญา เช่น การทำบารมี การหล่อพระพุทธรูป การหล่อและแกะสลักเทียนพรรษา การก่อสร้างโบสถ์ เจดีย์ จิตกรรม ฝาผนังในโบสถ์ เป็นต้น

4.1.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย เกิดจากการทดลองใช้ชีวิตจริง เช่น เรื่องเกี่ยวกับยาสมุนไพร การนวดไทย อาหารไทย น้ำดื่มสมุนไพร การทำซ้ำหลายครั้ง จนมั่นใจว่าเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต จึงบันทึกเอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ใช้ต่อไป

4.1.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยมีการบอกเล่าสืบต่อกันมา เมื่อสามารถแนวปฏิบัติเรื่องได้เดชเจนแล้ว ก็จะมีการจดจำเอาไว้หรือบันทึกไว้ด้วยใบลาน แล้วบอกเล่าให้คนรุ่นหลังรุ่นหลานได้ทราบ และปฏิบัติต่อไปได้ด้วยไม่ต้องเสียเวลาศึกษาหรือทดลองทำอีก จึงทำให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากคนรุ่นเก่าไปสู่คนรุ่นใหม่ เป็นสืเนื่องมรดกของสังคมไทย

พระเวศ วงศ์ (2530) ได้สรุปลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
2. มีการบูรณาการสูง ทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
3. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง
4. เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

เสรี พงศ์พิศ (2529) ได้กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นมี 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตประจำวัน

2. ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น การทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะ ดนตรี และอื่นๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้จะท่อนอกมาใน 3 ลักษณะ ที่สัมพันธ์กัน คือ

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก คนกับสิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ
 2.2 ความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคม หรือชุมชน
 2.3 ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ ทั้งหมดทั้ง 3 ลักษณะนี้ คือ ชีวิตของชาวบ้านที่สะท้อนออกมายังภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ

4.2 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสำคัญต่อสังคมไทยประการ (นิคม ชมภูมิลง. 2548) ดังนี้

1. ทำให้เกิดความสงบสุข ทั้งในชุมชน หมู่บ้าน หรือในส่วนของชาวบ้านเอง และสามารถประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนามาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม

2. ทำให้คนในชุมชนพึงตันเองได้ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ในการลดการพึ่งพาตนเองจากสังคมภายนอก

3. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างมนุษย์กับสังคม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน และช่วยปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัย

4. ใช้ในการกำหนดแนวทางการทำงานของกลุ่มบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ให้สอดคล้องและสมกับลักษณะของชาวบ้าน

5. ทำให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่น รัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่น เป็นการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สมัยใหม่

ยศ สันตสมบัติ (2542) ได้กล่าวว่า ธรรมชาติของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่กลมุนต์ต่างๆ ได้สั่งสม สืบทอดและพัฒนามาเป็นเวลานับพันปีเป็นองค์ความรู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ในแต่ละภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการศึกษาเชิงประจักษ์ ผ่านการพิสูจน์ทดลองและ

กระบวนการคัดสรร ปรับปรุงและพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ ภูมิปัญญาเมืองต่าง กันจาก วิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญอุ่น 2 ประการ ดือ

ประการที่หนึ่ง ภูมิปัญญาห้องถินมีลักษณะจำเพาะเฉพาะเจาะจงเฉพาะท้องถิน พื้นที่หรือระบบในเวศได้ ระบบในเวศหนึ่ง องค์ความรู้เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์และการพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน ระหว่างมนุษย์ สัตว์ พืช พลังงานธรรมชาติ ที่ดิน แหล่งน้ำ และลักษณะภูมิประเทศ โดยเฉพาะในอาณาริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้ ภูมิปัญญาห้องถินจึงก่อสร้างสร้างตัวจากความเข้าใจอย่างชัดแจ้งในสัมพันธภาพของ สรรพชีวิตต่างๆ ที่ก่อเกิด darungoy และแตกตัวไปภายในระบบในเวศดันน์ ความเข้าใจลึกซึ้งนำไปสู่ ความสามารถในการบริหารจัดการ ปรับแต่ง ใช้ประโยชน์และพัฒนาทรัพยากรในระบบดันน์อย่างยั่งยืน

ประการที่สอง ลักษณะจำเพาะของภูมิปัญญาห้องถินพัฒนาขึ้นโดยแบ่งกับมิติทางด้าน สังคมและสิทธิของชุมชน กล่าวคือ จากมุ่งมองในด้านของภูมิปัญญาห้องถิน ระบบทุกชุดประกอบขึ้นบน เครื่อข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างกลุ่มคน ครอบครัว เครือญาติและชุมชนกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่ดำรงอยู่ ร่วมกันภายในระบบในเวศท้องถินชุดนั้น วิธีคิดเกี่ยวกับระบบในเวศลักษณะเช่นนี้ ถูกนำเสนอในเรื่องเล่า หรือนิทานพื้นบ้าน ที่กล่าวถึงสัมพันธภาพระหว่างคนกับสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกันทางสายเลือด การแต่งงาน หรือการเป็นพันธมิตรในรูปแบบต่างๆ ในยุคปัจจุบันอันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น อย่างรวดเร็ว

สามารถ จันทร์สูรย์ (2533) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิด ได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านที่สามารถคิดเอง ทำเองโดยอาศัย ศักยภาพที่มีอยู่แล้วที่ไม่ต้องสอน ให้ในท้องถิน ซึ่งจะสะท้อนออกมา 3 ลักษณะ ที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกัน คือ

1. ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ หรือระบบการผลิต

2. ความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ที่ร่วมกันในสังคมหรือชุมชนหรือระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

3. ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย หรือระบบ ความเชื่อ

สมจิต พรหมเทพ (อ้างถึงใน กฤษฎา ศรีธรรมรา และคณะ 2549) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญา ชาวบ้าน มีความสำคัญต่อชาวบ้าน ครอบครัว และชุมชน ดังต่อไปนี้

1. เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่เดิมที่ตั้งนานานจนกลายเป็นวิถีชีวิตประจำวันของ ตนเอง และชุมชนตลอดมา

2. เป็นมรดกทางสังคมที่ได้จากการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาของกลุ่มคนประเพกติ ภูมิปัญญาอย่างมองเห็นแนวทางที่ดี และอย่างมีความเชื่อสืบต่อ กันมา

3. เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่าสูง ไม่ยั่งยืนไปกว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์

4. เป็นข้อมูลพื้นฐานการดำรงชีวิต และการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากอัตลักษณ์ปัจจุบัน

5. เป็นแนวทางนำไปสู่การปรับตัวของชุมชน ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชน

6. ช่วยเพิ่มความสมดุลระหว่างธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมกับประชาชน เพราะต่างพึ่งพาอาศัยกัน

ดังนั้น ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงมีความสำคัญกับท้องถินใน 3 ประการ ดังนี้ (ประเทศไทย วะสี 2530)

ประการที่ 1 มีความจำเพาะกับห้องถัง เนื่องจากภูมิปัญญาชาวบ้านสะสหมาจากประสบการณ์ หรือความจำเจนในชีวิตและสังคมในห้องถังนั้นๆ เพราะฉะนั้น ภูมิปัญญาชาวบ้าน จึงมีความสอดคล้องกับเรื่องในห้องถังมากกว่าภูมิปัญญาที่มาจากการข้างนอก

ประการที่ 2 มีความเชื่อมโยงและบูรณาการสูง เนื่องจากภูมิปัญญาห้องถัง เป็นภูมิปัญญาที่มาจากการประสบการณ์จริง มีความเป็นบูรณาการสูง ในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น ความเชื่อเรื่องแม่รอน แม่คงคา แม่โพสพ เป็นต้น ทำให้เกิดพิธีกรรมต่างๆ ได้แก่ พิธีลอยกระทง พิธีแรกนาขวัญฯ ฯลฯ พิธีดึงกล่าวเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่น้ำเอารmorชาติมาสร้างให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้คนเคารพธรรมชาติ ไม่ทำลายธรรมชาติ

ประการที่ 3 มีความเคารพผู้อาวุโส เนื่องจากภูมิปัญญาชาวบ้านให้ความสำคัญแก่ผู้ที่มีประสบการณ์ มีความเคารพผู้อาวุโส โดยยึดถือว่าผู้อาวุโสเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าผู้เยาว์

สรุปได้ว่า ลักษณะความสำคัญของภูมิปัญญาห้องถังมีลักษณะที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม มีวัฒนธรรม มีความเชื่อของสังคมโดยไม่มีข้อพิสูจน์ยืนยันว่าถูกต้อง มีแนวทางในการแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหา มีความสามารถในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานี้ในครอบครัว มีการกระทำ ความประพฤติของคนต่างๆ ในครอบครัว มีความสอดคล้องสบายน ครอบครัวสามารถดำเนินอยู่ได้ มีความสัมพันธ์กับคน กับสังคมศักดิ์สิทธิ์ สิ่งหนึ่งอธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้กับคนในชุมชน

4.3 ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้าน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (อ้างถึงใน วราวนุร ผลานันท์ และคณะ 2549) ได้กำหนดสาขาย่อยของภูมิปัญญาชาวบ้านในการคัดเลือกและเข้าชิงเกียติผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมไว้ 5 สาขา ดังนี้

- ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านเกษตร เช่น การทำเกษตรแบบสมมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตรด้านตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต (เช่น การแก้ไขโรคและแมลง) และรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีฯลฯ

- ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์ป่าไม้ ดันน้ำลำธาร การรักษา การถ่ายทอดความรู้ดังเดิมเพื่อการอนุรักษ์ เช่น การเคราพแม่น้ำ แผ่นดิน พืชพันธุ์รarity ฯลฯ

- ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน ได้แก่ กองทุนต่างๆ ในชุมชน เช่น สถาบันช้า (ธนาคารช้า) หอกรรณ ร้านค้า กลุ่มสังจะออมทรัพย์ และกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน ฯลฯ

- ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการผลิตและการบริโภค เช่น การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรให้สามารถบริโภคโดยตรง ได้แก่ การใช้เครื่องสึมือและครกตำข้าว การรู้จักประยุกต์เทคโนโลยีใหม่มาใช้ปรับรูปผลิตเพื่อชลอกการนำเข้า

- ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการรักษาโรคและการป้องกัน เช่น หม้อพื้นบ้าน หมอรรرم และผู้รอบรู้เรื่องสมุนไพร

4.4 ลักษณะการถ่ายทอดของภูมิปัญญาชาวบ้าน

ภูมิปัญญาชาวบ้าน จำแนกตามลักษณะของการถ่ายทอดไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้ (เสรี พงศ์พิศ 2533)

1. ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่า และความหมายสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

2. ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเฉพาะด้านต่างๆ ที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะ ดนตรี เป็นต้น (กฤตญา ศรีธรรมรา แคลคูลัส 2549)

อบเชย แก้วสุข (วังถึงใน สุควรัตน์ ภัทรดุลย์พิทักษ์ และคณะ 2548) ได้กล่าวถึง การถ่ายทอด ความรู้ คือ การบอกวิชาความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมักจะถ่ายทอดความรู้ ให้กับผู้เรียน หรือกลุ่มเป้าหมายไปโดยอัตโนมัติ ไม่ได้เรียนวิชาการสอนจากสถาบันใดๆ แต่จะใช้สามัญ สำนึกแบบสังคมประเพกษา คือ การเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจากการเลียนแบบและจดจำสืบทอดกันมาใน ครอบครัว และใช้การถ่ายทอดโดย

1. ใช้วิธีสาธิต คือ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง อธิบายทุกขั้นตอนให้ผู้เรียนทำให้เข้าใจแล้วให้ผู้เรียน ปฏิบัติตาม

2. ใช้วิธีปฏิบัติจริง คือ พึงคำบรรยาย อธิบาย สาธิตแล้วนำไปปฏิบัติจริงและปฏิบัติซ้ำๆ จน เกิดความชำนาญ เพราะผลงานที่จะใช้ดำรงชีวิตได้ ต้องเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจริง นำเอาไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่ใช่ผลงานที่กล่าวอ้างไว้ในตำราเท่านั้น กลุ่มเป้าหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้ในท้องถิ่น ส่วนมากจะเป็นคนในครอบครัว เป็นญาติโดยสายเลือด เนื่องจากความรู้บางอย่าง ผู้รู้ทั้งหลายมักห่วงเห็นมากจะไม่แพร่กระจายให้คนอื่นๆ รู้

3. สืតต่างๆ ในปัจจุบันมีมากมายหลายประเภท ภูมิปัญญาสามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้สื่อ ต่างๆ ได้อย่างสะดวก หน่วยงานต่างๆ ที่ทำการสนับสนุนภูมิปัญญา ก้าว一大步 สามารถถ่ายทอด สืบความรู้ได้อย่าง ก้าวกระโดด

4. ความจำเป็นในการผลิต ทำให้ภูมิปัญญาต้องถ่ายทอดความรู้สู่บุคคลอื่นๆ นอกเหนือจาก คนในครอบครัวหรือผู้สืบสายเลือด เพื่อต้องการเพิ่มผลผลิตสู่ตลาด สาขากลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ บุคคลผู้ มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ในการทำงานนั้นๆ มาอย่างมาก ความรู้ดังกล่าวเป็นความรู้ที่ นำมาปฏิบัติ มีผลผลิตที่เป็นรูปธรรม เป็นความรู้ที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น ความรู้ ความสามารถดังกล่าว เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน เป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุผลในตัวเองที่น่า ศึกษา ควรอนุรักษ์และสืบทอด ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมีอยู่มากมายในท้องถิ่น แต่ละคนต่าง มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีผลงานเพื่อการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันไปหลายด้าน หลาย สาขาดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และมีผลงานด้านการทำ ไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ ประมง ทำไร่นาสวนผสม ฯลฯ โดยเด่น เลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้อย่างเพียงพอ มี รายได้จากการผลิตด้านนี้ มีแนวคิดที่ดี แปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์และช่วยพัฒนาอาชีพด้านนี้ได้อย่าง น่าสนใจ เช่น เป็นผู้คิดริเริ่มการทำการเกษตรกรรมผสมผสาน เกษตรแบบพอเพียง เกษตรที่เอื้อประโยชน์ ต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

2. สาขากหกรรม คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และมีผลงานโดดเด่นในด้านอาหาร เป็นต้นつまりการปรุงอาหารที่มีสาขาต่ออย่างให้คุณค่าด้านโภชนาการ ใช้วัสดุที่มีราคาไม่แพง วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น รู้จักคิด ตัดแปลงสูตรอาหารได้เปลี่ยนใหม่ หรือเป็นผู้ที่สืบสานตำรับตำราที่มีอาหารรสเลิศ สามารถผลิตเป็นสินค้าจำหน่ายได้ เช่น การทำปลาราชา การทำสมหรือแห่ม ขนมต่างๆ ฯลฯ ด้านงานประดิษฐ์เครื่องปั่นงูที่มีความสามารถทำเป็นอาชีพจำหน่ายได้ สามารถทำเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ เช่น การทำผ้าไหม การตัดเย็บเสื้อผ้า ฯลฯ ด้านที่อยู่อาศัย สามารถจัดบ้านเรือน บริเวณได้น่าอยู่น่าอาศัยตามอัตภาพ ทำให้มีสุขภาพอนามัยในการอยู่อาศัย

3. สาขасิลปกรรม คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ มีผลงานโดดเด่นในด้านจิตกรรม คือ การวาดภาพผ้าผนัง การเขียนภาพลงบนผ้า หน้าผา การสักลาย ฯลฯ ด้านประดิษฐกรรม คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และมีมือในการปั้น แกะสลัก การหล่อ เช่น หล่อพระพุทธรูป ปั้นโถ่ สลักลาย ประดับดันเทียน สิ่งก่อสร้าง ฯลฯ ด้านสถาปัตยกรรม คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประดิษฐ์เรื่องการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน โบสถ์ ศาลา ศาลพระภูมิ ฯลฯ ด้านหัตถกรรม (งานช่างฝีมือ) คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ในสิ่งที่ทำมือ เช่น เครื่องจักสานต่างๆ ด้านงานประดิษฐ์ คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ด้านการทำผลงานเลียนแบบธรรมชาติ เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้ บายศรี การแต่งลวดลายบนแผ่นผ้า ฯลฯ ด้านดนตรี นาฏศิลป์และการละเล่นพื้นบ้าน คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ด้านการแสดงดนตรี การขับลำ การฟ้อนรำ การคิดวิธีการเล่นพื้นบ้าน หมอยำ การเล่นหนังปราโมทย์ ลิเก เพลง กันตรีม เจริยง ฯลฯ

4. สาขสุขภาพสุข คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ด้านการใช้ยาสมุนไพร การรักษาโรคแผนโบราณ การรักษาสุขภาพอนามัยร่างกาย การสืบสานตำราสมุนไพร หมอนวดแผนโบราณ หมอดำด้วย ฯลฯ

5. สาขากษาและวรรณกรรม คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการแต่งวรรณกรรมพื้นบ้าน การคิดประดิษฐ์อักษรภาษาถิ่น การสืบสานอักษรโบราณ วรรณกรรมท้องถิ่น ฯลฯ

6. สาขอื่นๆ ภูมิปัญญาด้านอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่ ภูมิปัญญาหรือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในด้านต่อไปนี้ ด้านพิธีกรรมต่างๆ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ มีผลงานเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น หมօสูตรชวัญ ด้านศาสนาคริสต์ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และมีผลงานด้านโทรศัพท์ หรือหมอดู ฯลฯ ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมของท้องถิ่นนั้นๆ

5. แนวคิดการจัดการความรู้

วิจารณ พานิช (2547) ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กลุ่มผู้ปฏิบัติงานภายใต้องค์กร หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ร่วมกันจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้จากประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน สำหรับนำมาใช้ปรับปรุงงาน และเพื่อยกระดับความสามารถในการเพิ่มพัฒนาความรู้จากภายนอกเข้ามาใช้ในการทำงาน โดยมีเป้าหมายของงานในระดับที่เกิดผลสัมฤทธิ์อย่าง

น่าภาคภูมิใจไปสู่การสร้างนวัตกรรมจากการทำงาน และมีการสั่งสมความรู้สำหรับการทำงานไว้ภายในองค์กรหรือหน่วยงานหรือกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในรูปของคลังความรู้ที่มีระบบการจัดเก็บให้ค้นหามาใช้อย่างสะดวก ค้นหาได้ตลอดเวลา ได้ทันทีที่ต้องการ และมีการปรับปรุงคลังความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ไม่เป็นความรู้ที่เก่าเก็บหรือล้าสมัย

ยุทธนา แซ่เตียว (อ้างถึงใน วรารุษ พลานันท์ และคณะ 2549) อธิบายไว้ว่า การจัดการความรู้ เป็นการนำความรู้มาใช้พัฒนาขีดความสามารถขององค์การให้ได้มากที่สุด โดยมีกระบวนการในการสร้างความรู้ เพื่อถ่ายทอดและแบ่งปันไปยังบุคลากรเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

เบลเจส อุท (Beijerse Uit, 2000) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ คือ การบรรลุ ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ โดยใช้ปัจจัยการสร้างความรู้เพื่อช่วยกระตุ้นให้พนักงานสามารถ พัฒนาสมรรถนะหลัก นอกจากนี้การจัดการความรู้ช่วยให้ระบบข้อมูลภายในองค์กรมีความง่ายต่อการ จัดการและการนำไปใช้

เคอร์มาลลี่ (Kermally 2002) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ คือ การสร้างสภาพแวดล้อม ภายในองค์การที่ก่อให้เกิดการสนับสนุน การสร้างและถ่ายทอดความรู้ โดยเป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม องค์การ และวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร แรงจูงใจของพนักงาน ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า และระบบต่างๆ ที่เอื้อ ให้เกิดการจัดการความรู้

วิจารณ์ พานิช (2548) กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การยกระดับความรู้องค์กร เพื่อ สร้างผลประโยชน์จากต้นทุนทางปัญญา โดยเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน และก้าวข้าม ไม่สามารถให้นิยาม ด้วยถ้อยคำสั้นๆ ได้ ดังนั้น ต้องให้นิยามหลายข้อซึ่งครอบคลุมความหมาย ได้แก่

1. การรวบรวม การจัดระบบ การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสร้างเป็นความรู้ เทคโนโลยี ด้านข้อมูลและด้านคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มพลังในการจัดการความรู้ แต่เทคโนโลยีด้านข้อมูล และคอมพิวเตอร์ โดยตัวของมันเอง ไม่ใช่การจัดการความรู้

2. การจัดการความรู้เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนความรู้ ถ้าไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้แล้ว ความ พยายามในการจัดการความรู้ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ พฤติกรรมภายในองค์กรเกี่ยวกับวัฒนธรรม พลวัต และวิธีปฏิบัติมีผลต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมและสังคมมีความสำคัญต่อการ จัดการความรู้อย่างยิ่ง

3. การจัดการความรู้ต้องอาศัยผู้รู้ในการตีความและประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างนวัตกรรมและ เป็นผู้นำทางในองค์กร รวมทั้งต้องการผู้เชี่ยวชาญในสาขาใดสาขาหนึ่ง แนะนำวิธีประยุกต์ใช้การจัดการ ความรู้ การติดตามความก้าวหน้าของคน และดึงคนมีความรู้ไว้ในองค์กร ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการ ความรู้

น้ำทิพย์ วิภาวน (2555) กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้ มาจากคำว่า Knowledge และ Management หมายถึง การจัดการสารสนเทศ (Information) และการบริหารคน (People) ในทุก องค์กรมีการใช้สารสนเทศที่จัดเก็บไว้ในรูปดิจิตัล และจัดเก็บเป็นความรู้ใหม่ที่บุคคลในองค์กรมีเพื่อ เผยแพร่และแบ่งปันการใช้สารสนเทศในองค์กร จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบ

อินทราเน็ต และโซเชียลชั้นกรุ๊ปแวร์ เป็นเครื่องมือ โดยการจัดความรู้นั้นไม่เพียงเฉพาะความรู้ในองค์กร แต่เป็นความรู้ขององค์กรที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานขององค์กรด้วย

โรโอะโภะ โตยะมา (Ryoko Toyama, 2000) ได้ให้ความหมาย การจัดการความรู้ หมายถึง การจัดการเพื่อเอื้อให้เกิดความรู้ใหม่ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่และประสบการณ์ของคนในองค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาวัตกรรมที่จะทำให้มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางธุรกิจ

ชาสสเกล (Chascale, 2000) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ คือ การติดต่อสื่อสารโดยยึดหลักการปฏิบัติที่ดีที่สุด และแบ่งปันความรู้ที่ได้จากการทำงานในอดีตแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

สรุปได้ว่า การจัดการความรู้ เป็นระบบการบริหารจัดการ และแลกเปลี่ยนสารสนเทศต่างๆ ซึ่งได้แก่ ข้อมูล ความรู้ รวมทั้งประสบการณ์และความชำนาญต่างๆ ของบุคลากร โดยเริ่มจากการรวบรวมสารสนเทศและประสบการณ์ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ เข้าถึงและนำไปใช้ ระบบนี้ทำให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ กระตุนให้เกิดความร่วมมือเพื่อมุ่งผลลัพธ์ที่ดี

5.1 ความสำคัญของการจัดการความรู้

- 5.1.1 ช่วยเพิ่มผลผลิตให้แก่องค์กร
- 5.1.2 ก่อให้เกิดการแบ่งปันกระบวนการและการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดในองค์กร
- 5.1.3 ช่วยเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าและผู้รับบริการ
- 5.1.4 สร้างความได้เปรียบทางการตลาดและการแข่งขัน
- 5.1.5 สนับสนุนให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นและการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ
- 5.1.6 สนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 5.1.7 สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ภายนอกองค์กร
- 5.1.8 ช่วยในการดึงดูดและรักษาต้นทุนมนุษย์หรือทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร
- 5.1.9 สนับสนุนภาวะผู้นำและก่อให้เกิดการตัดสินใจที่ถูกต้อง
- 5.1.10 ก่อให้เกิดต้นทุนทางโครงสร้างและการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่
- 5.1.11 ทำให้เกิดความเป็นไปได้ของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

5.2 เป้าหมายของการจัดการความรู้

กฤษฎา ศรีธรรมะ และคณะ (2549) ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้มีเป้าหมาย 3 ประการ ใหญ่ๆ ได้แก่ ประการแรก การจัดการความรู้เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพและผลลัพธ์ยิ่งขึ้น ประการที่สอง การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคน คือ พัฒนาผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ แต่ที่จะได้ประโยชน์มากที่สุด คือ พนักงานระดับกลาง และพนักงานชั้นผู้น้อย ประการสุดท้าย การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาฐานความรู้ขององค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีศักยภาพในการพัฒนาความสามารถหลากหลาย หรือความไม่แน่นอนในอนาคตได้ดีขึ้น

ดังนั้น การจัดการความรู้จึงเป็นกระบวนการนำทุนปัญญาไปสร้างคุณค่าและมูลค่า ซึ่งอาจเป็นมูลค่าทางธุรกิจหรือคุณค่าทางสังคมได้

5.3 แนวทางรวมวิเคราะห์ และสังเคราะห์การจัดการความรู้

การจัดการความรู้มีแนวทางในการรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ ดังนี้

5.3.1 กระบวนการ ของการจัดการความรู้ ได้แก่ การสร้างความรู้ขึ้นใช้เอง จากการทำงาน เพื่อหาลู่ทางใหม่ๆ หรือหานวัตกรรมในการทำงานทำให้การทำงานหรือการประกอบ กิจกรรมได้ผลดีขึ้น หรือก้าวสู่กระบวนการทัศนใหม่ กระบวนการสร้างความรู้ขึ้นใช้เองน่าจะมีทั้งทำโดยใจหรือตั้งใจกับที่ทำโดยไม่เจิงใจ แต่เกิดผลเป็นการสร้างความรู้ และกระบวนการสร้างความรู้ ทำอย่างต่อเนื่อง ควรหาทางระลึกย้อนกลับไปและรวมข้อมูลดังกล่าว นำมาวิเคราะห์ ทบทวน สังเคราะห์ขึ้นเป็นแนวทางสำหรับจัดกระบวนการของประชาคมต่อไปหรือสำหรับแลกเปลี่ยนให้ประชาคมอื่นได้นำไปเป็นแนวทาง และปรับใช้

5.3.2 การค้นหาความรู้จากภายนอก สำหรับนำมาใช้ประโยชน์ ดำเนินการอย่างไรบ้าง ในสถานการณ์ใดที่ทำให้มีการค้นคว้าหาความรู้จากภายนอกอย่างขั้นแข็งมากกว่าปกติ แหล่งความรู้ที่เชื่อมที่ได้บ้าง แหล่งได้จัดว่าเป็นแหล่งที่ดี ด้อย่างไร วิธีการค้นคว้าอย่างไร บุคคลหรือสมาชิกในองค์กรหรือเครือข่ายที่มีความสามารถพิเศษในการค้นคว้าหาความรู้จากภายนอกมีลักษณะอย่างไร มีการเปรียบเทียบคัดเลือก หรือผสมผสานระหว่างความรู้ที่ค้นคว้ามาจากภายนอก กับความรู้ที่สร้างขึ้นเองจากการทำงานอย่างไรบ้าง เป็นต้น

5.3.3 การตรวจสอบ คัดเลือกความรู้ คัดเอาร่วมที่ไม่แม่นยำทั้งไป เอาความรู้ที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้งานในบริบทกลุ่มหรือองค์กรที่ง่ายไป ทำอย่างไร มีความรู้มากน้อยแค่ไหน ที่ถูกคัดออกโดยกระบวนการนี้ ยกตัวอย่างหรือแสดงตารางระบุรายชื่อความรู้ดังกล่าว ระบุว่า ตัดทิ้งเพราเหตุใด ผ่านกระบวนการตรวจสอบอย่างไร จึงเชื่อว่าเป็นความรู้ที่ไม่น่าเชื่อหรือไม่เหมาะสม คนที่มีลักษณะแบบใดที่มีความสามารถในด้านนี้เป็นพิเศษ ถ้าจะพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มหรือองค์กรในด้านการตรวจหรือคัดเลือกความรู้ ควรมีวิธีการดำเนินงานอย่างไร เป็นต้น

5.3.4 การกำหนดความรู้ที่จำเป็นสำหรับใช้งาน มีการกำหนดหรือไม่ ถ้ามีการกำหนด โปรดระบุว่ามีความรู้ด้านใดบ้าง กระบวนการกำหนดอย่างไร ใช้เกณฑ์อะไร มีการปรับปรุงข้อกำหนดหรือไม่ ถ้ามีทำบ่อยแค่ไหน บุคคลที่เป็นแก่นนำในด้านนี้ คือใครบ้าง ทำไม่จึงเป็นคนที่ทำการกิจหนื้นได้ เป็นต้น

5.3.5 การจัดหมวดหมู่ความรู้ และจัดเก็บให้อยู่ในลักษณะให้ค้นหาง่าย และอยู่ในลักษณะที่ใช้งานได้ง่าย มีการทำบัญชีหรือไม่ ทำอย่างไร ใครเป็นผู้นำ มีการปรับปรุงบ่อยแค่ไหน กลไกให้เกิดการปรับปรุง คือ อะไร และนำเสนอความรู้ดังกล่าวในรูปแบบใด

5.3.6 กระบวนการถ่ายทอด/แลกเปลี่ยนความรู้ ภายในองค์กรหรือเครือข่าย ดำเนินการอย่างไร เน้นความรู้แบบไหน (Tacit, Embedded, Explicit) มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ต่างแบบอย่างแตกต่างกันอย่างไร

6. แนวคิดการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) คือ ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงของแต่ละปัจเจกบุคคลภายในองค์กร เช่นเดียวกัน ความรู้ในเชิงปฏิบัติการของพวากษา ได้แก่ ความรู้ในด้านความรู้จักภูมิปัญญา (Tacit Knowledge) เป็นความรู้โดยนัยที่แต่ละคนมี แต่ไม่ได้ถ่ายทอดมา และความรู้ทางทางด้านเทคโนโลยี

เอกสารที่ ณ ถลาง (2546) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้ภูมิปัญญา ต้องเริ่มต้นจากความเป็นจริง คือ ผลได้สุดท้าย หรือไม่ก็เริ่มที่บุคคลหรือสถาบันหรืองานที่ทำไว้แล้ว ส่วนนี้อนุญาตนำเสนองานวิจัย ที่ได้ทำเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นสีภาค ซึ่งได้ตีพิมพ์เผยแพร่ไปแล้วสองครั้ง ครั้งแรกทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จัดพิมพ์เป็นเล่มเดียว ตอนหลังสำนักพิมพ์อมรินทร์และมูลนิธิปัญญาฯ มาพิมพ์ และแยกจากเล่มเดียวกันออกเป็นห้าเล่ม หลายที่มีตัวอย่างว่า งานวิจัยอันนี้ได้ช่วยทำให้ การศึกษาเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาสะดวก คล่องตัวขึ้นในเบื้องต้น นอกจากนั้นทางมูลนิธิหมู่บ้าน โดยอาจารย์เสรี พงศ์พิศ ได้เอาเรื่อง ภูมิปัญญาพื้นบ้านสมัยใหม่ ซึ่งเป็นกรณีศึกษาของชาวบ้านเก่งๆ มาประมวลเอาไว้เป็นเล่ม เช่น ภูมิปัญญาของกลุ่มอินแขง ที่สกalonคร กับเป็นตัวอย่างที่ดีอีกอันหนึ่ง แหล่งข้อมูลสำคัญเพื่อการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกแห่ง คือ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชน กรณีตัวอย่างที่โดดเด่น คือ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจ่าวหวี ที่พิษณุโลก ซึ่งเป็นที่รวมภูมิปัญญาทั้งด้านอาหาร สมุนไพร เครื่องมือจับปลา การทำมาหากิน การปลูกบ้าน การดำรงชีวิตที่แสดงความชำนาญฉลาดของคนในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน คือ ปิง วงศ์ ยม นำน้ำ ว่าเขามีพันธุ์กับแม่น้ำอย่างไร เขาพัฒนาวัฒนธรรม การกิน การอยู่อย่างไร มีการแลกเปลี่ยนกับวัฒนธรรมอื่นที่เป็นเพื่อนบ้านอย่างไร และพัฒนาชีวิตรูปแบบ เป็นอะไร ตัวอย่าง เช่น เขาวันนี้สั่ยปลาแต่ละชนิดว่ากินอะไร ขนาดของปลาแค่ไหน และวิถีชีวิตรูปแบบ เป็นระบบอีกทีหนึ่ง

เอกสารที่ ณ ถลาง (2546) ได้กล่าวถึง การทำงานเรื่องสมุนไพรมากกว่า 20 ปี จนบัดนี้ก็ยังทำงานเรื่องสุขภาพ แต่พ่อมาพูดเรื่องการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้คิดถึงบทสนทนาของ สิกราตีส กับแม่นใน โสกราตีส ถามว่า ความดี คือ อะไร เมนโน่ ตอบว่า ความดี/คุณธรรม หรือการรัก มิตร รังเกียจศัตรู และตอบอะไรอีกหลายอย่าง เช่นเดียวกัน ถ้าแม่ถามว่า สี คือ อะไร เราตอบว่า สีแดง สีเขียว สีเหลือง ต่อมีอะไร หรือแม่ถามว่ารูปทรง คือ อะไร ตอบว่า สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม ทรงกลม อันนั้นเป็นเพียงแค่ลักษณะ แต่ถ้าถามกันจริงๆ ว่า รูปทรง คืออะไร ความดี คืออะไร หรือสีคืออะไร เราจะตอบอย่างไร ถ้าตอบตรงนี้ไม่ได้ การจัดการความรู้หรือการจัดการฐานข้อมูล “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” จะไม่ทางจัดการได้เลย เพราะเราจับได้แต่สิ่งที่เป็นเพียงภาพภายนอกของสิ่งเหล่านั้น ซึ่งมักเปลี่ยนแปลงไปเสมอ แล้วเราจะจับอะไรที่เป็นแก่นสาร อะไร คือ แก่นสารของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตรงนี้ทำให้คิดว่า ตัวเองอาจจะเหมือนเมนโน่ ที่ไม่สามารถตอบคำถามของสิกราตีสได้ว่าความดี/คุณธรรม คือ อะไร หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น คืออะไร เพียงบอกได้แค่ลักษณะของมันว่ามีอะไรบ้าง ยกตัวอย่างง่ายๆ ประสบการณ์ที่ทำงานในเรื่อง

สมุนไพร เวลาไปเก็บข้อมูลจะเห็นพฤติกรรมหลายอย่างของชาวบ้าน ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาของเข้า ครั้งหนึ่งเคยไปเก็บข้อมูลที่ภาคเหนือ ตอนเช้าๆ ออกมายาเดินเล่น เห็นชาวบ้านเข้าป่าไปเก็บห่อไม้ ซึ่งแวดล้อมน้ำมีเยื่อ แต่เขาเก็บไปไม่กี่ห่อ เลยถามเขาว่า “ทำไมเก็บไม่หมด เหลือเยอะเลย” เขายตอบว่า สนใจมากกว่า “ก็เหลือไว้ให้คนอื่นเก็บบ้าง เหลือให้มันเข็นบ้าง ปีหน้าจะได้มามากอีก ถ้าเราเก็บหมด มันจะไม่เหลือ” สิ่งนี้สะท้อนอะไร ชาวบ้านอาจไม่รู้สึกว่าเป็นภูมิปัญญา เพราะมันอยู่ในวิถีชีวิตโดยปกติของเข้า แต่คุณสมัยใหม่อย่างพวกเรามองเข้าไป ทำให้เห็นว่าชาวบ้านเขามีวิธีคิดเป็นนิเวศทัศน์ที่สำคัญมากกว่าของบางอย่าง ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของเรามาเพียงอย่างเดียว แต่ควรรักษาไว้เพื่อประโยชน์ของสังคม ของสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ทว่าทัศนคติอย่างนี้กำลังจะหมดไป เพราะเมืองทัศน์ใหม่เข้ามาแทน คือ คุณต้องเอาให้หมด ไม่ต้องเหลือให้คนอื่น สรุป จากการศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ภูมิปัญญา ท่องถิน ยังเป็นเรื่องใหม่ มีคนสนใจในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท่องถินมาก แต่เอกสารอ้างอิงน้อย ในแนวคิดการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท่องถินเป็นเรื่องที่มีการจัดการความรู้ไปใช้ในภูมิปัญญาท่องถิน การทำงาน องค์กร เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์

องค์ประกอบหลักๆ ทั้ง 6 องค์ประกอบของงาน KM ประกอบด้วย (วรรณี ทองระยา 2549) ได้แก่ล่าวไว้ว่า

6.1 การจัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม (Transition and Behavior Management)

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับองค์กร เพราะวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อพุติกรรมของคนในองค์กรและเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยากยิ่ง การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพเริ่มต้นจากการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน

6.2 การสื่อสาร (Communication)

การสื่อสารเป็นหัวใจหลักที่ทำให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น สิ่งที่องค์กรจะต้องสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจก็คือ องค์กรกำลังจะทำอะไร ทำไปเพื่ออะไร จะเมื่อไหร่ และจะทำอย่างไร ถ้าองค์กรสามารถสื่อสารสิ่งเหล่านี้ให้พนักงานทุกคนยอมรับทราบได้อย่างชัดเจน ก็จะเป็นก้าวแรกที่ทำให้พนักงานสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ รวมถึงเริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพนักงานเอง องค์กรต้องมีการวางแผนการสื่อสารที่เป็นระบบและทำการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ทราบเท่าที่องค์กรต้องการให้การจัดการความรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้ที่เกิดขึ้นกลายเป็นวัฒนธรรม การสื่อสารเกี่ยวกับการจัดการความรู้จะต้องดำเนินถึงปัจจัยหลักๆ 3 อย่าง

6.2.1 เนื้อหาของเรื่องที่ต้องการจะสื่อสาร

6.2.2 กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะสื่อสาร

6.2.3 ช่องทางในการสื่อสาร

6.3 กระบวนการและเครื่องมือ (Process and Tools)

กระบวนการและเครื่องมือเปรียบเสมือนแกนหลักของการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย กระบวนการและเครื่องมือต่างๆ ที่จะช่วยให้เกิดพุติกรรมของการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กร กระบวนการและเครื่องมือจะช่วยให้กระบวนการความรู้สามารถเกิดขึ้นได้รวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น การเลือกใช้เครื่องมือและกระบวนการนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับความรู้ทั้ง 2 ประเภท คือ Tacit และ

Explicit กระบวนการและเครื่องมือสามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วนหลักๆ คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

กระบวนการและเครื่องมือส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ จะมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับความรู้ประเภท Tacit เนื่องจากความรู้ที่อยู่ในตัวคนจะสามารถสื่อสาร แลกเปลี่ยนได้ดีที่สุด โดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้ ตัวอย่างของเครื่องมือท่องค์กรสามารถนำไปใช้เพื่อช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ประเภท Tacit ภายในองค์กร เช่น ชุมชนแห่งการเรียน (Community of Practice) การสับเปลี่ยนงาน (Job Rotation) และการยึดตัวบุคลากรมาช่วยงาน (Secondment) เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Forum)

6.4 การฝึกอบรมและการเรียนรู้ (Training and Learning)

วัตถุประสงค์ขององค์ ประกอบนี้ เพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรทุกระดับสำหรับการจัดการความรู้ โดยที่องค์กรจะ ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวทางและหลักการของการจัดการความรู้แก่บุคลากรเพื่อที่จะสร้างความเข้าใจและความตระหนักรถึงความสำคัญของการจัดการและแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กร นอกจากทฤษฎีแล้ว ก็ยังมีการจัดการความรู้แล้ว องค์กรควรที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการความรู้ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรภายนอกองค์กรมองเห็นสิ่งที่พวกเขากำลังได้รับจากการจัดการและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่ดเจนยิ่งขึ้น สำหรับบางองค์กรที่มีการนำระบบหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้เพื่อช่วยในการจัดการความรู้ที่อาจจะต้องให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ระบบหรือเทคโนโลยีดังกล่าวแก่บุคลากร เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

6.5 การวัดผล (Measurements)

การวัดผลเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยบอกถึงสถานะของกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กร ผลจากการวัดจะสะท้อนถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมถึงปรับปรุงให้กระบวนการต่างๆ ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น วัตถุประสงค์ของการวัดผลจริงๆ จึงไม่ใช่เป็นการควบคุม แต่เป็นการบริหารจัดการแบบการเรียนรู้ พัฒนาการวัดและผลจากการวัดจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การริเริ่มการจัดการความรู้ภายในองค์กรประสบผลสำเร็จแบบยั่งยืนได้ ผู้บริหารขององค์กรยอมต้องการที่จะเห็นผลลัพธ์ที่สะท้อนถึงผลประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนและการจัดการความรู้ถ้าต้องมีการลงทุนเพิ่มเติมในเรื่องระบบต่างๆ หรือการตัดสินใจที่จะให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้

6.6 การยกย่องเชียและให้รางวัล (Recognition and Rewards)

องค์กรอาจต้องใช้การยกย่องเชียและให้รางวัลเป็นแรงจูงใจในช่วงเริ่มต้นเพื่อโน้มน้าวให้บุคลากรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการแลกเปลี่ยนความรู้และเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ แต่ในระยะยาวแล้วสิ่งที่สามารถโน้มน้าวให้บุคลากรในองค์กรสนใจแลกเปลี่ยนความรู้ได้ดีที่สุดก็คือ “ประโยชน์” ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง

7. กลยุทธ์ในการจัดการความรู้

วรรณี ทองระย้า (2549) ได้กล่าวถึง กลยุทธ์ของการจัดการความรู้มีวิธีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

7.1 กำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน

การเริ่มนั้นที่เป็นระบบชัดเจนควรเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ที่จะให้มีการใช้การจัดการความรู้แล้วจึงสามารถวิสัยทัศน์ของสมาชิกทุกคนให้เกิดการร่วมรับรู้และสร้างความเข้าใจในคุณประโยชน์ที่ได้รับเพื่อนำมาซึ่งความร่วมแรงร่วมใจในลำดับต่อไป

7.2 กำหนดกลยุทธ์ที่จะดำเนินการ

หัวใจสำคัญที่มีต่อความสำเร็จของการนำระบบการจัดการความรู้มาใช้ปฏิบัติ อยู่ที่กลยุทธ์ในการดำเนินการ ความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะดำเนินการ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้สมาชิกทุกคนในองค์กรได้ร่วมมือกันมีผลต่อความสำเร็จ ดังนั้น ควรมีการกำหนดกลุ่มผู้ดูแลเพื่อประสานกิจกรรมให้สอดคล้องกันทั้งในส่วนของการขึ้นนำ การปลูกฝัง การปฏิรูป การปรับตัว

7.3 การพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์องค์กรที่ชัดเจน และปฏิบัติได้ การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน อันประกอบด้วย เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งสถานที่ที่จะเอื้ออำนวยให้กระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกทุกคนในองค์กร มีระบบการบริหารจัดการและระบบการทำงานที่ดีและได้มาตรฐาน

7.4 เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้

เป็นขั้นตอนของการพัฒนาสมาชิกแต่ละบุคคลในองค์กรให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นในเรื่องทักษะ และค่านิยม ทักษะและความสามารถ รวมทั้งความภูมิใจและความรู้สึกมีส่วนร่วม

7.5 การวัดผลการเรียนรู้

สามารถวัดได้ตามระดับต่างๆ ดังนี้ คือ วัดเป็นรายบุคคล วัดตามกิจกรรม วัดจากตัวระบบ

8. กระบวนการความรู้ (Knowledge Process)

สุวรรณ เหรียญเสวาวาคย์ และคณะ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า จากการศึกษารอบความคิดของการจัดการความรู้ ซึ่งอธิบายสรุปขั้นตอนหลักๆ ของกระบวนการความรู้ไว้ ดังนี้

8.1 การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification)

การค้นหาว่าองค์กรมีความรู้อะไรบ้าง ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้อะไรที่องค์กรจำเป็นต้องมี ทำให้องค์กรทราบว่า ขาดความรู้อะไรบ้าง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “รู้เรา” นั่นเอง โดยทั่วๆ ไปองค์กรสามารถใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “Knowledge Mapping” หรือการทำแผนที่ความรู้ในขั้นตอนนี้เพื่อหาว่า ความรู้ใดมีความสำคัญสำหรับองค์กร จัดลำดับความสำคัญของความรู้เหล่านั้น เพื่อให้องค์กรวางแผนเชิงกลยุทธ์และการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประโยชน์ของแผนที่ความรู้ คือ ช่วยให้เห็นภาพของคลังความรู้ขององค์กร ทำให้องค์กรทราบว่ามีความรู้ที่ซับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ หรือไม่ ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนเปลี่ยงในการจัดเก็บและรวบรวม และทำให้บุคลากรทุกคนทราบว่าองค์กรมีความรู้อะไร และจะทำความรู้ที่ตนเองต้องการได้ที่ไหน นอกจากนี้ยังใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางความรู้ที่องค์กรสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดขยาย

ความรู้ในเรื่องต่างๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้เพื่อศึกษาผลกระทบการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานและการเคลื่อนย้ายแหล่งข้อมูลความรู้ต่อระบบต่างๆ ในองค์กร

8.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)

จากแผนที่ความรู้ องค์กรจะทราบว่ามีความรู้ที่จำเป็นต้องมีอยู่หรือไม่ ถ้ามีแล้วองค์กรก็จะต้องหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นที่มาร่วมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สำหรับความรู้ที่จำเป็นต้องมี แต่ยังไม่มีนั้น องค์กรอาจสร้างความรู้ดังกล่าวจากความรู้เดิมที่มีอยู่ก็ได้ หรือนำความรู้จากภายนอกองค์กรมามาใช้ นอกจากนี้ องค์กรอาจจะต้องพิจารณาทำจัดความรู้ที่ไม่จำเป็นหรือล้าสมัยทิ้งไป เพื่อประหยัดทรัพยากรในการจัดเก็บความรู้ดังกล่าวให้ได้ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จ คือ บรรยายกาศและวัฒนธรรม องค์กรที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนซึ่งกันและกัน เพื่อใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ระบบสารสนเทศก็มีส่วนช่วยให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันได้รวดเร็วขึ้น และทำให้การเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากภายนอกทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

8.3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

เมื่อมีเนื้อหาความรู้ที่ต้องการแล้ว องค์กรต้องจัดความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบนั้น หมายถึง การจัดทำสารบัญ และจัดเก็บความรู้ประเภทต่างๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การค้นหา การนำมาใช้ทำได้ง่ายและรวดเร็ว

8.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้(Knowledge Codification and Refinement)

นอกจากการจัดทำสารบัญความรู้อย่างเป็นระบบแล้ว องค์กรต้องจัดการต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย และใช้ได้ง่าย ซึ่งอาจทำได้ในหลายลักษณะ คือ 1) การจัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กรจะช่วยทำให้การป้อนข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ การจัดเก็บ การค้นหา และการใช้ข้อมูลทำได้สะดวก 2) การใช้ภาษาเดียวกันทั่วทั้งองค์กร นั่นคือ องค์กรควรจัดทำกิริยาศพท์ของคำจำกัดความ ความหมายของคำต่างๆ ที่แตกต่างกัน นั่นคือ องค์กรเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน ซึ่งจะช่วยให้การป้อนข้อมูล/ความรู้ การแบ่งประเภท และการจัดเก็บได้มาตรฐานเดียวกัน ที่สำคัญต้องมีการปรับปรุงกิริยาศพท์ให้ทันสมัยตลอดเวลา รวมทั้งต้องให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและเปิดใช้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว 3) การเรียบเรียง ตัดต่อ และปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพดีในแต่ละเรื่อง เช่น ความครอบคลุม เที่ยงตรง ทันสมัย สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้

8.5 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)

ความรู้ที่ได้มานั้นจะเรียกว่าหากไม่ถูกนำไปเผยแพร่ เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น องค์กรต้องมีวิธีการในการจัดเก็บและกระจายความรู้ ทั้งความรู้ประเภท Explicit และ Tacit โดยทั่วไปการส่งหรือการกระจายความรู้ให้ผู้ใช้มี 2 ลักษณะ คือ 1) “Push” (การป้อนความรู้) คือ การส่งข้อมูล/ความรู้ให้ผู้รับโดยผู้รับไม่ได้ร้องขอหรือต้องการหรือเรียกง่ายๆ ว่าเป็นแบบ Supply-based เช่น การส่งหนังสือเวียนแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ข่าวสารต่างๆ หรือข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กรซึ่งโดยทั่วไป มักจะทำให้ผู้รับรู้ถึงว่าได้รับข้อมูล/ความรู้มากเกินไป หรือไม่ตรงตามความต้องการ 2) “Pull” (การให้อุปกรณ์เลือกใช้ความรู้) คือ การที่ผู้รับสามารถเลือกรับหรือใช้แต่เฉพาะข้อมูล/ความรู้ที่

ต้องการเท่านั้น ซึ่งทำให้ลดปัญหาการได้รับข้อมูล/ความรู้ที่ไม่ต้องการมากเกินไป (Information Overload) การกระจายความรู้แบบนี้ เป็นแบบ “Demand-based”

8.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)

การจัดทำเอกสาร จัดทำฐานความรู้ รวมทั้งการทำสมุดหน้าเหลือง โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่าย และรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม วิธีการดังกล่าวใช้ได้สำหรับความรู้ประเภท Explicit เท่านั้น สำหรับการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ประเภท Tacit นั้นจะต้องทำการพบປະຕัวต่อตัว หรือเป็นกลุ่ม

8.7 การเรียนรู้ (Learning)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ คือ การเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงองค์กร ดังนั้น ขั้นตอนนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถึงแม้องค์กรจะมีวิธีการในการกำหนด รวบรวม คัดเลือก ถ่ายทอด และแบ่งปันความรู้ที่ดีเพียงใด ก็ตาม หากบุคลากรไม่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ก็เป็นการสูญเปล่า

บดินทร์ วิจารณ์ (2547) ได้กล่าวถึง กระบวนการความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. Define การกำหนดนิดของทุนทางปัญญา หรือองค์ความรู้ที่ต้องการ เพื่อตอบสนองกลยุทธ์ขององค์กรหรือการปฏิบัติงาน หรือการหาว่าองค์ความรู้หลักๆ ขององค์กร คือ อะไร (Core Competency) และเป็นองค์ความรู้ที่สามารถสร้างความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งได้อย่างเด่นชัด

2. Create การสร้างทุนทางปัญญาหรือการค้นหาใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ด้วย การส่งไปศึกษาเพิ่มเติม การสอนงานภายในองค์กร หรือหากเป็นองค์ความรู้ใหม่ อาจจำเป็นต้องหาจากภายนอกองค์กร จากที่ปรึกษา การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น และการเทียบเคียง (Benchmarking)

3. Capture การเสาะหา และจัดเก็บองค์ความรู้ในองค์กรให้เป็นระบบ ทั้งองค์ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบสื้อต่างๆ (Explicit Knowledge) และในรูปแบบประสบการณ์ (Tacit Knowledge) ให้เป็นทุนความรู้ขององค์กร ซึ่งพร้อมต่อการยกระดับความรู้ และขยายความรู้ให้ทั่วทั้งองค์กรได้โดยง่ายต่อไป

4. Share การแบ่งปัน และแลกเปลี่ยน เผยแพร่ กระจาย ถ่ายโอนความรู้ ซึ่งมีหลายรูปแบบและหลายช่องทาง เช่น การจัดงานสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การสอนงานหรือในรูปแบบอื่นๆ ที่มีการพบປະຕัวแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หรือมีการถ่ายโอนความรู้ในลักษณะเสมือน (Virtual) ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือระบบ E-Learning เป็นต้น

5. Use การใช้ประโยชน์ การนำไปประยุกต์ใช้งาน ก่อให้เกิดประโยชน์และผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้น และเกิดเป็นปัญญาปฏิบัติ การขยายผลให้ระดับความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันในองค์กรสูงขึ้น แทรพ (Trapp 1999) ได้นำเสนอองค์ประกอบของการจัดการความรู้ (Components of a Holistic Approach to Knowledge Management) ไว้มี 9 ประการ ดังนี้

1. เป้าหมายความรู้ (Knowledge Goals)
2. การระบุถึงความรู้ (Knowledge Identification)
3. การจัดหาความรู้ (Knowledge Acquisition)
4. การพัฒนาความรู้ (Knowledge Development)
5. การเคลื่อนย้าย/กระจายความรู้ (Knowledge Transfer/Distribution)

6. การใช้ความรู้ (Knowledge Usage)
7. การเก็บรักษาความรู้ (Knowledge Preservation)
8. การประเมิน/ทบทวนความรู้ (Knowledge Evaluation/Review)
9. การควบคุมความรู้ (Knowledge Controlling)

ส่วนคูชาร์ (Kucza 2001) ได้นำเสนอรูปแบบของกระบวนการในทางปฏิบัติของการจัดการความรู้ (KM Operational Process) ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. Identification of Need for Knowledge เป็นการระบุถึงความต้องการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การระบุความต้องการ (identification of needs) และการกำหนดความต้องการ (determination of requirement)

2. Knowledge Pull จุดประสงค์หลักประการหนึ่งของการจัดการความรู้ คือ “การแบ่งปันความรู้” ซึ่งเป็นกระบวนการที่ขับข้อนและยุ่งยากในกระบวนการจัดการความรู้ที่มีคุณค่าที่องค์การค้นพบควรถูกถ่ายทอดในกระบวนการดังกล่าว ประกอบด้วย

- 2.1 การสร้างเกณฑ์การสืบค้น
- 2.2 ค้นหาผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์
- 2.3 ประเมินผู้ที่ผ่านการคัดเลือก
- 2.4 คัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม
- 2.5 การปรับตัวของผู้ที่ถูกคัดเลือก

3. Knowledge Push เป็นกระบวนการของการส่งมอบความรู้ไปให้กับผู้ที่ต้องการ ประกอบด้วยกระบวนการย่อยๆ 2 ประการ ดังนี้

- 3.1 การแจ้งหรือประกาศให้ทราบถึงความรู้
- 3.2 การแบ่งปันความรู้ในโอกาสต่างๆ

4. Creation of Knowledge เป็นการสร้างความรู้ มีกระบวนการย่อยๆ 6 ประการ คือ

- 4.1 การระบุถึงความคิดใหม่ๆ
- 4.2 การประเมินความคิดใหม่ๆ
- 4.3 การรวมรวมผู้ที่อยู่ในข่ายที่มีความคิดใหม่ๆ
- 4.4 การประเมินผู้ที่อยู่ในข่ายที่มีความคิดใหม่ๆ
- 4.5 การคัดเลือกผู้ที่อยู่ในข่ายที่มีความคิดใหม่ๆ
- 4.6 การสร้างความรู้

5. Knowledge Collection and Storage เป็นการรวบรวมและจัดการความรู้ มีกระบวนการย่อยๆ 6 ประการ ดังนี้

- 5.1 การระบุถึงความรู้
- 5.2 การประเมินความรู้
- 5.3 การออกแบบสิ่งที่ใช้เก็บความรู้
- 5.4 การจัดความรู้ให้เป็นหมวดหมู่
- 5.5 การบูรณาการความรู้

5.6 การปรับปรุงแผนที่ความรู้ให้ทันสมัย

6. Knowledge Update เป็นการปรับปรุงความรู้ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความต้องการที่ไม่หยุดนิ่ง มีกระบวนการย่อยๆ 3 ประการ ดังนี้

6.1 การระบุความเปลี่ยน

6.2 การประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง

6.3 การปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัย

ส่วน Probst, Raub และ Romhardt (2000) ได้สรุปว่า การจัดการความรู้จะประสบความสำเร็จได้ จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. การระบุถึงความรู้ (Knowledge Identification)

2. การจัดหาความรู้ (Knowledge Acquisition)

3. การพัฒนาความรู้ (Knowledge Development)

4. การแบ่งปัน/การกระจายความรู้ (Knowledge Sharing/Distribution)

5. การใช้ความรู้ (Knowledge Utilization)

6. การเก็บรักษา/จดจำความรู้ (Knowledge Retention)

ส่วน Turban และคณะ (Turban and others) ได้แบ่งกระบวนการของ การจัดการความรู้ออกเป็น 6 ประการ คือ

1. ด้านการสร้างความรู้ (Knowledge Creation)

2. ด้านการจัดการและเก็บความรู้ (Knowledge Capture & Storage)

3. ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

4. ด้านการกระจายความรู้ (Knowledge Distribution)

5. การใช้ความรู้ (PSC)

6. การติดตาม/ตรวจสอบ (Monitor)

จากองค์ประกอบและกระบวนการของ การจัดการความรู้ข้างต้น สรุปเชิงเปรียบเทียบ องค์ประกอบของกระบวนการที่กล่าวมาแล้ว ดังตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 สรุปองค์ประกอบและกระบวนการของ การจัดการความรู้

องค์ประกอบ/กระบวนการ	Marquardt (1996)	Trapp (1999)	Probst & Others (2000)	Kucza (2001)	Turban and Others
การระบุถึงความต้องการความรู้				✓	
เป้าหมายความรู้		✓			
การระบุถึงความรู้		✓	✓		
การจัดหาความรู้	✓	✓	✓		
การพัฒนาความรู้		✓	✓		
การเคลื่อนย้าย/กระจายความรู้	✓	✓	✓		✓
การใช้ความรู้	✓	✓	✓		

องค์ประกอบ/กระบวนการ	Marquardt (1996)	Trapp (1999)	Probst & Others (2000)	Kucza (2001)	Turban and Others
การเก็บรักษาความรู้		✓			✓
การประเมิน/ทบทวนความรู้		✓			✓
การควบคุมความรู้		✓			
การสร้างความรู้				✓	✓
การรวบรวมความรู้				✓	
การจัดการและการจัดเก็บความรู้	✓			✓	✓
การแบ่งปันความรู้				✓	
การกระจายความรู้				✓	
ความรู้ที่มีหยุดนิ่ง				✓	
การเก็บรักษา/จดจำความรู้			✓		
การเลือกหรือกรองความรู้					✓
การติดตาม/ตรวจสอบ					✓

ทั้ง 7 ขั้นตอนนี้จะช่วยให้องค์กรสามารถสร้างและจัดการความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมภายในองค์กรและความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กล่าวโดยสรุป การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการอันหนึ่ง ซึ่งองค์กรต่างๆ ได้สร้างคุณค่าขึ้นมาจากการคุณสมบัติทางด้านพื้นฐานความรู้และสติปัญญา (Intellectual and Knowledge-Based Assets) ซึ่งการจัดการความรู้ได้ถูกนำมาใช้พัฒนาและสนับสนุนกับความรู้ ก่อเกิด แบ่งปัน สะสมขึ้นมาและใช้ประโยชน์ภายในสภาพแวดล้อมที่ร่วมมือกัน การจัดการความรู้ยังถูกนำไปใช้ในเชิงมุ่งอื่นๆ การจัดการความรู้ยังเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาการทำกิจกรรมงานต่างๆ ภายนอกชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากขึ้น

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ของทรูบาน (Truban) มาใช้ในงานวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) การจัดการและเก็บความรู้ (Knowledge Capture and Storage) การประเมินและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) การกระจายความรู้ (Knowledge Distribution) การใช้ความรู้ (Use) การติดตาม/ตรวจสอบ (Monitor)

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมเกียรติ อุ่นห้าว (2549) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนบ้านฝาง อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ใน การอนุรักษ์ป่าชุมชน ผลการวิจัย พบร่วม 1) ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา พบร่วม ประชาชนมีความเชื่อว่าต้นไม้ใหญ่เป็นสิ่ง หรือมีเทพารักษ์ คุ้มครอง ต้นไม้ จึงทำให้ประชาชนไม่กล้าตัดต้นไม้ในป่าชุมชน เมื่อจำเป็นต้องตัดจะต้องมีการขอมา ก่อนทุกครั้ง ทั้งในดีด ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต มีการกำหนดเป็นเขตอภัยทานอันการช่วยป้องกันรักษา และ

ส่วนไว้วังป่าชุมชน มีวัดตั้งอยู่ในป่าชุมชน พระภิกขุ สามเณร อุบาสก อุบาลิกา จึงช่วยกันสดส่องไฟให้ครามาทำลายป่าชุมชน 2) ด้านภาษาและวรรณกรรม พบร้า มีต้นน้ำหรือเรื่องเล่าสืบท่อ กันมาเกี่ยวกับคนที่ตัดไม้ในป่าชุมชนแล้วมีอันเป็นไปจนถึงแก่ชีวิต จึงทำให้ประชาชนไม่กล้าบุกรุกป่าชุมชน มีปราษฐ์ชาวบ้านใช้กุศลพยายามในการเล่านิทาน เรื่อง เทพารักษ์ ประชาชนจึงไม่กล้าตัดไม้ในป่าชุมชน หั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต มีการแต่งกลอนสรงัญญาที่มีเนื้อหาในการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นถึงคุณค่าของป่าชุมชน และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของป่าชุมชน มีการประกวดเขียนเรียงความเพื่อการสร้างสรรค์ การป้องกัน การสวนรักษา การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน และการปลูกป่าทดแทนป่าชุมชนให้มีสภาพที่อุดมสมบูรณ์ มีใช้ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต 3) ด้านศิลปกรรม และโบราณคดี พบร้า มีป่าในชุมชนเป็นเขตป่าชา ประชาชนกลัวฝีจึงไม่กล้าตัดต้นไม้ทำให้ป่าชุมชนยังคงสภาพอยู่ได้ หั้งในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต มีการประกวดภาพเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรชุมชนต่างๆ เพื่อการป้องกันและสวนรักษาป่าชุมชน มีการวางแผนผังชุมชนร่วมกันของปราษฐ์ชาวบ้าน และประชาชนเพื่อกำหนดเขตป่าชุมชนที่เหมาะสม ด้วยปูนซีเมนต์หรือวัสดุ สังเคราะห์อื่นๆ แทนการใช้มีดทำให้ลดการบุกรุกป่าชุมชน 4) ด้านการละเล่น ดนตรี และการพักผ่อน หย่อนใจ พบร้า มีการพ่อน้ำ การขับร้องประกอบด้วยพื้นบ้านในพิธีกรรมเกี่ยวกับการบูชาปู่ตา ซึ่งเป็นการซักน้ำให้ประชาชนสนใจในประเพณีอันดึงดีในการดูแลรักษาป่าชุมชน มีประเพณีการละเล่นบุญบั้งไฟเพื่อขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล เพื่อให้เกิดความชุ่มชื้นแก่ทั่วในนาและป่าชุมชน มีการขับร้องหมอลำที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ การป้องกัน สงวนรักษา การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน และการปลูกป่าทดแทน มีการประกวดแข่งขันขับร้องสรงัญญาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ การป้องกัน สงวนรักษา การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน และการปลูกป่าทดแทน และนำไปสู่การปฏิบัติจริงในการอนุรักษ์ป่าชุมชน มีการจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์พืช และแหล่งพักผ่อนหย่อนใจในป่าชุมชน ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ป่าชุมชน 4) ด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และวิถีทางการ พบร้า มีการใช้วัสดุอื่นๆ มาใช้ทดแทนไม่ในการสร้างบ้าน เช่น ดินเหนียวปูนซีเมนต์ และวัสดุสังเคราะห์ต่างๆ ทำให้ป้าไม้ในชุมชนได้รับการสงวนรักษาให้คงสภาพอยู่ได้ มีการจัดทำแนวป้องกันไฟป่า มีการคิดค้นวิธีการลดใช้เชื้อเพลิงที่ได้จากไม้ หรือใช้เชื้อเพลิงให้ประหยัดที่สุด มีการนำเชื้อเพลิงอื่นๆ มาใช้ทดแทนเชื้อเพลิงที่ได้จากไม้ มีการแสดงความคิดเห็นในการดูแลป่าชุมชน โดยปราษฐ์ชาวบ้าน และประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอภูมิปัญญาของตนเองในการสร้างสรรค์ การป้องกัน สงวนรักษา และการปลูกป่าทดแทนเพื่อประโยชน์ที่ยั่งยืนของป้าไม้ชุมชน มีการบริหารจัดการป่าชุมชนที่ดี สามารถใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนได้ แต่ต้องมีการปลูกทดแทนในจำนวนที่มากพอ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน มีการนำวิถีการหรือความรู้ใหม่ๆ เช่น การเพาะพันธุ์กล้าไม้ การขยายพันธุ์พืช การปลูกป่าทดแทน มาใช้ในป่าชุมชน

พระกฤษตธี สุนันตา (2548) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ระบบนิเวศชุมชน บ้านป่าตึ่งหลวง ตำบลเชิงดอย อําเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบร้า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ระบบนิเวศชุมชน เป็นชุดขององค์ความรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาในบริบทด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับระบบนิเวศผ่านมิติความเชื่อและวิถีการปฏิบัติร่วมกัน จนกลายเป็นพื้นฐานโลกทัศน์ของชุมชน ซึ่งเชื่อว่าในระบบนิเวศชุมชนมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์หนึ่งอธิรรมาติคุ้มครองรักษาอยู่ เป็นการละท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญา

ท้องถิ่นกับพฤติกรรมของคนบนพื้นฐานความเชื่อเรื่องฝี และความเชื่อทางพระพุทธศาสนา โดยชุมชนมีการเรียนรู้ การถ่ายทอด และการปรับตัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผ่านระบบครอบครัวเครือญาติ และการรวมกลุ่มทางสังคมในการประกอบประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ในรอบปีเป็นกุศล lokalein ในการรักษาทรัพยากรห้องถินบนพื้นฐานความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดสืบท่อันมา แม้ว่าระบบความเชื่อเหล่านี้นั้นอาจจะไม่สามารถสะท้อนคำตอบให้ได้รับรู้แบบตรงไปตรงมา แต่ในความเชื่อเหล่านี้มีตระกะแห่งภูมิปัญญาในการรักษาระบบนิเวศที่ลุ่มน้ำแลกเปลี่ยนอย่างหลังด้วยทั้งสิ้น ภูมิปัญญาห้องถินที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระบบนิเวศชุมชนจึงเป็นระบบบริหารคิดร่วมกันของชุมชนที่สะท้อนถึงอุดมการณ์และอำนาจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับชุมชน และคนกับธรรมชาติ จนกลายเป็นระบบคุณค่าที่ชุมชนยอมรับร่วมกัน และนำไปสู่การรวมกลุ่มกันอนุรักษ์ระบบนิเวศชุมชนอย่างมีความหมาย

ปริยพร ศรีงาน (2544) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการใช้ภูมิปัญญาห้องถินในการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า การใช้ภูมิปัญญาห้องถินในการเรียนการสอนด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ด้านศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านการประกอบอาชีพในห้องถิน และด้านแนวคิดหลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้าน ครูส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเลือกภูมิปัญญาในการเรียนการสอน เพราะภูมิปัญญาห้องถินเป็นเอกลักษณ์ของห้องถินที่ควรอนุรักษ์และถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังด้านการเตรียมการใช้ภูมิปัญญาห้องถินของครูผู้สอน ซึ่งเตรียมโดยการสำรวจแหล่งภูมิปัญญาห้องถินเป็นส่วนมาก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้การบรรยาย การศึกษาอกสักitan ที่ การฝึกปฏิบัติ และการเชิญวิทยากรห้องถินตามความเหมาะสม ด้านการประเมินการใช้ภูมิปัญญาห้องถิน ส่วนมากครูผู้สอนประเมินความสนใจผู้เรียนเป็นหลัก ปัญหาอุปสรรคที่พบในการภูมิปัญญาห้องถินมาใช้ในการเรียนการสอน คือ ขาดการวางแผนในการนำภูมิปัญญาห้องถินมาใช้ในการเรียนการสอน ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านความต้องการสนับสนุน การนำภูมิปัญญาห้องถินมาใช้ให้ประสบผลสำเร็จ ครูผู้สอนมีความต้องการส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาห้องถิน และหลังจากภูมิปัญญาห้องถินในด้านต่างๆ แล้วผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ศกุนตลา เหลืองสกุล (2543) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาห้องถินของผู้ทรงภูมิปัญญาห้องถิน : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า วิธีการเรียนรู้ของผู้ทรงภูมิปัญญาห้องถิน คือ 1) เรียนรู้ด้วยตนเองจากการอ่าน การสังเกต การพูดคุย การทดลอง การปฏิบัติจริง 2) เรียนรู้จากบุคคลในครอบครัว จากการพูดคุย การสังเกต การทดลอง การปฏิบัติจริง 3) เรียนรู้จากบุคคลนอกครอบครัว จากการพูดคุย การสังเกต การทดลอง การปฏิบัติจริง และใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ คือ 1) ถ่ายทอดให้กับบุคคลในครอบครัว การพูดคุย การสาขิต การปฏิบัติจริง 2) การถ่ายทอดให้บุคคลในครอบครัวใช้การพูดคุย การสาขิต การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีการศึกษาดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

- 1.1 พื้นที่ดำเนินการศึกษา
- 1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 1.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

- 2.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
- 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

1.2 พื้นที่ดำเนินการศึกษา

คณะผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาเนื่องจากเป็นแหล่งเพาะพันธุ์และเลี้ยงนกเขาชواเสียงซึ่งเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงในพื้นที่จังหวัดสงขลาอีกด้วย ทั้งยังเป็นพื้นที่เศรษฐกิจในภาคใต้ การเข้าสู่พื้นที่ในการศึกษาเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงต้องใช้วิธีการเข้าสู่พื้นที่โดยการแนะนำจากผู้ที่ชำนาญเรื่องนกเขาชواเสียง ผู้ชำนาญพื้นที่เน้นการพูดคุยและให้สัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ตามแนวทางของกระบวนการจัดการความรู้ และผู้วิจัยจึงคำนึงถึงความมาร่วมรับเป็นเชิงปริมาณเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์

คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลในพื้นที่ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจลักษณะทางกายภาพบริเวณพื้นที่อำเภอจะนะ พร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคณะผู้วิจัยกับชาวบ้านเพื่อสอบถามองค์ความรู้ในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสืบค้นองค์ความรู้ดังเดิมของการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยการศึกษาในประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อเก็บข้อมูลองค์ความรู้ในด้านบุคคลด้านการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง เสียง โดยใช้ลักษณะการสอบถามแบบ

กิ่งมีโครงสร้างเพื่อให้ได้องค์ความรู้ดังเดิมของการเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ขั้นตอนที่ 2 นำองค์ความรู้ที่ได้ไปกำหนดเป็นคำถามเพื่อสอบถามเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดเป็นเครื่องมือในเชิงปริมาณสำหรับการออกแบบสอบถามที่ใช้ช่องแบ่งออกได้ใน 4 ประเด็น ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้, การสร้างและการแสวงหาความรู้, การประมวลผลกลั่นกรองความรู้ และการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาองค์ความรู้ของชาวบ้านผู้เพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลหลักของ การวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ประชาชนชาวบ้านเป็นบุคคลที่ชาวบ้านมีความนับถือและเคารพต่อความรู้และภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 1 คน
2. ผู้เพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงเสียงที่มีฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ - ขนาดละ 6 ฟาร์ม โดยแบ่งขนาดฟาร์มมีเงื่อนไขดังนี้

ฟาร์มขนาดเล็ก จะต้องมีจำนวนกรงเพาะพันธุ์ตั้งแต่ 2 กรงขึ้นไป แต่ไม่ถึง 9 กรง

ฟาร์มขนาดกลาง จะต้องมีจำนวนกรงเพาะพันธุ์ตั้งแต่ 10 กรงขึ้นไปแต่ถึง 49 กรง

ฟาร์มขนาดใหญ่ จะต้องมีจำนวนกรงเพาะพันธุ์ตั้งแต่ 50 กรงขึ้น

1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เทปบันนิกเสียง แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Unstructured Interview Form) โดยการสุมตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยประเด็นจะต้อง ตอบวัดถูกประสงค์เกี่ยวกับองค์ความรู้ในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

1.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ คณะผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่โดยได้รับคำแนะนำจากผู้ ที่ชำนาญการในเรื่องนกเขาชواเสียง ผู้ชำนาญด้านพื้นที่เน้นการพูดคุยแบบเป็นกันเอง พร้อมที่จะพูดคุย และให้สัมภาษณ์และนำมากำหนดลักษณะคำถามเบื้องต้น

1.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง ได้แก่ เอกสารอ้างอิง เอกสาร งานวิจัย เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง บทความ การสืบค้นข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตและจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อสืบค้นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ ระยะเวลาในการเลี้ยง สาเหตุที่เลือก การหาข้อมูลก่อนและระหว่างเลี้ยง ประโยชน์ของการเลี้ยง ความ คิดเห็นในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อศึกษาระดับขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

2.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ สมาชิกในชุมชนผู้เลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 239 คน (ที่มา : ข้อมูลจำนวนสมาชิกชุมชนผู้เลี้ยงนกเขาชวาเสียงของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา, 2560)

ประชากรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้สูตรทางไหร่มาเนื่องในการคำนวณ เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย ดังนี้

n	เท่ากับ $\frac{N}{1 + N(e)^2}$
N	จำนวนประชากรทั้งหมด
e^2	ค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
k	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{239}{1 + 239(0.05)^2} \\
 &= \frac{239}{1.5975} \\
 &= 150 \text{ ตัวอย่าง}
 \end{aligned}$$

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างคณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายข้อมูลจำนวนสมาชิกชุมชนผู้เลี้ยงนกเขาชวาเสียงของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและความจำเป็นเรื่องภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อต้องการทราบข้อเสนอแนะในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียง ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

2.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

2.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ คณะผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามภูมิปัญญาใน การเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

2.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียง ได้แก่ เอกสารอ้างอิง เอกสาร งานวิจัย เอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง บทความ การสืบค้นข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตและจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์คณะผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows ในการวิเคราะห์สถิติ เชิงพรรณนา(Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการ สอบเป็นเครื่องมือ ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามแสดงความจำเป็นในการใช้ภูมิปัญญาสำหรับการเลี้ยงนกเขาชวาเสียง โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในการใช้ภูมิปัญญาสำหรับการเลี้ยงนกเขาชวาเสียงตามเกณฑ์อันตรภาคัณฑ์ 0.80 นำค่าอันตรภาคัณฑ์มากำหนดเป็นช่วงของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5.00 – 4.21	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
4.20 – 3.41	ระดับความคิดเห็นมาก
3.40 – 2.61	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
2.60 – 1.81	ระดับความคิดเห็นน้อย
1.80 – 1.00	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ คณะกรรมการวิจัยจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทของชุมชนในการเลี้ยงนกเข้าช่วง

ส่วนที่ 2 การจัดการความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเลี้ยงนกเข้าช่วงในอำเภอจะนะ

1. บริบทเบื้องต้นของการเลี้ยงนกเข้าช่วง

การเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วง ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน เช่นเดียวกับอำเภอจะนะที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานเช่นเดียวกัน โดยแต่เดิมการตั้งเมืองจะนะขึ้นมาเนื่องจากพื้นที่เดิม คือท่าหม้อไทร มีการทำการทำแร่ดินบุกมาก และการตั้งเมืองนั้นเกิดขึ้นได้เนื่องจากการเก็บส่วยดินบุกและมีการแต่งตั้งนายหมวดกองที่ทำหน้าที่ครอบคลุมไฟร์ โดยใช้อำนาจการควบคุมความเป็นเจ้าเมืองจะนะ และจากการที่ห้องที่เป็นพื้นที่รับลุ่ม มีลำคลอง 2 สายคือ คลองสะกอม และคลองนาทับ ซึ่งทำให้ทางหัวเมืองมลายูพอยพเข้ามาผสมผสานกับประชาชนที่มีอยู่ทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม อันส่งผลให้พื้นที่อำเภอจะนะ มีลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิม และเนื่องจากการเดินทางสมัยก่อนมีความลำบากและชาวบ้านยังไม่มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ผู้ให้ข้อมูลที่มีหน้าที่ดูแลเมืองจะนะเดิมพยายามสร้างงานและสร้างอาชีพให้กับชาวบ้าน โดยในเบื้องต้นเป็นการสร้างรายได้ทางการเกษตร เช่น การสร้างตลาดผัก ตลาดน้ำ เป็นต้น

สำหรับการเลี้ยงนกเข้าช่วงในอดีตก่อนที่มีการสร้างอาชีพเกี่ยวกับนกเข้าช่วง ชาวอำเภอจะนะมีการเลี้ยงนกป่า (เล่นนกป่า) เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีการเลี้ยงนกเข้าช่วง ซึ่งการเลี้ยงนกเข้าช่วงในสมัยก่อนผู้เลี้ยงต้องเดินทางไปเสาะแสวงหาเครื่องดื่ม ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ทั้งๆที่การเดินทางในสมัยก่อนมีความยากลำบาก ก่อให้เกิดการเดินทางด้วยรถไฟ และเกวียน แต่ต่อมานผู้ให้ข้อมูลได้รู้จักกับนายปืน จินตนา ที่เป็นผู้ผสมพันธุ์นกเข้าช่วงประสบผลสำเร็จเป็นคนแรกของประเทศไทย เมื่อลูกนกเข้าช่วงออกมานเป็นลูกนกผสม ซึ่งมีความโดดเด่นกว่านกป่าตรงที่ เชื่อรัก กว่า และเลี้ยงดีกว่า จึงได้มีการสนับสนุนการเลี้ยงนกเข้าช่วง จนเป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบอาชีพ การเลี้ยงนกเข้าช่วง ตลอดจนอาชีพที่เชื่อมโยงกับการเลี้ยงนกเข้าช่วง เช่นการทำกรงนก เป็นต้น และจากสภาพพื้นที่อำเภอจะนะมีดงไผ่จำนวนมาก ได้ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการทำกรงนก พร้อมกันนั้นเกิดการผสมผสานศิลปวัฒนธรรมควบคู่กัน กล้ายเป็นวัฒนธรรมด้านต่างๆที่เชื่อมโยงกับการเลี้ยงนกเข้าช่วงในหลายด้าน

1.1 บริบทเบื้องต้นของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จะนะเดิมเป็นเมืองขึ้นของเมืองพัทลุง ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 4 เมือง ได้แก่ ยะลา ยะรัง ยะรัง และสงขลา ต่อมา สงขลาได้แยกออกจากเมืองพัทลุง อำเภอจะนะ จึงไปขึ้นกับเมืองสงขลา มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านทางตอนใต้และมีการสูربกบหัวเมืองมลายูตลอดเวลา ขณะนี้เป็นเมืองขึ้นของพัทลุง เจ้าพระยาพัทลุง (บุน) ได้แต่งตั้ง

นายอินทร์ หรือเณรน้องชาย ไปเป็นเจ้าเมืองจะนะมีพระราชที่นามว่า พระมหาನຸກພປະສງຄຣມ ซึ่งบ่ออกให้รู้ว่าเจ้าเมืองเป็นนกรบ เมืองจะนะจึงนำจะเป็นสมรภูมิรบ แต่ที่ตั้งเมืองจะนะในขณะนั้น คือ ที่นาทวีเมืองจะนะไปเป็นเมืองขึ้นของสงขลา เจ้าเมืองสงขลาได้แต่งตั้งให้นายอิน บุตรของอตีตเจ้า เมืองสงขลา (โยม) ขึ้นเป็นขุนรองราชนตรี คุณไพรส่วยดีบุก 9 หมาด ทำให้เมืองจะนะกับเมือง สงขลา มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในระยะที่พม่าส่งกองทัพใหญ่ลุ่งไปตีหัวเมืองภาคใต้ ทั้งเจ้าเมืองจะ นะและขุนรองราชนตรีเมืองจะนะ ประสบชะตากรรม ถูกประหารชีวิต เนื่องจากการพระราชวังบวร นทสุรศึกษา ยกทัพจากรุ่งเทพมาปราบพม่าและหัวเมืองทางใต้ คือ ปัตตานี พบร่ว่าเจ้าเมืองจะนะ ได้ ลอบมีหนังสือไปถึงพม่าให้มาตีเมืองสงขลาและพัทลุง ส่วนขุนรองราชนตรี มีความขัดเคืองกับพระ สงขลาและได้ก่อ起ภูพร้อมกับนายทหารทิดเพ็ชร ยึดเมืองสงขลาและสำเร็จราชการองได้ ปฏิบัติงาน ประมาณที่ปล่อยเชลยเมืองปัตตานีหลบหนีไป จะนะตกเป็นเมืองขึ้นของเมืองสงขลา ได้มีเจ้าเมืองจะนะ หลายคนผลัดกันขึ้นเป็นเจ้าตลอดเวลา มีแต่เรื่องการท่าสังคมากกับเมืองต่างๆ มีทั้งยกทัพไปรวมกับ ทัพสงขลาเพื่อไปรบทหาร่วมกับหัวเมืองอื่น ไปตั้งรับทัพจากไทรบุรี จนกระทั่งเมืองจะนะ ถูกข้าศึก จากเมืองปัตตานีมาโจมตีเสียหายอย่างยับเยิน จะนะยังไม่ทันได้ฟื้นฟูบ้านเมืองจากการถูกเผา เมือง สงขลา ก็แสรวงหาผลประโยชน์จากเมืองจะนะ ใน การรับเงินส่วยแทนกระดานที่ละจำวนมาก (แสดง ให้เห็นว่าในอดีต คนจะนะต้องส่งส่วยกระดาน) นอกจากนี้ยังมีส่วนดีบุกและส่วนเสืออาสนะกัน้าง เตย ที่คนจะนะต้องทำส่งอย่างไม่เป็นธรรม เจ้าเมืองจะนะได้วางขายเมืองสงขลาทวยส่วย อย่างบันทึก ในใบบอตอนหนึ่งว่า ด้วยเงินส่วยดีบุกจะนะ 9 หมาด เสืออาสนะกันเชยเตย ปีขาด สัมฤทธิศักข้าพเจ้า ให้กรรมการเร่งพระมหาນຸກພປະສົງຄຣມ พระจะนะให้ส่งเงินส่วยดีบุก 9 หมาด เสืออาสนะกัน้าง เตย หมายเมืองสงขลา ข้าพเจ้าให้กรรมการมีหนังสือเดือน พระมหาນຸກພປະສົງຄຣມพระจะนะถึง 3 ครั้ง พระมหาນຸກພປະສົງຄຣມ ก็ไม่ตอบหนังสือมาว่าประการใดสั่งกับผู้ถือมาว่า หลวงไชยสุรินทร์ กรรมการเมืองสงขลาเก็บเรียกเงินส่วนกระดานที่ตัวไว้ส่วยดีบุกจะนะ 9 หมาดเสียแล้ว พระมหาນຸກພ ປະສົງຄຣມพระจะนะไม่มีเงินจะส่ง

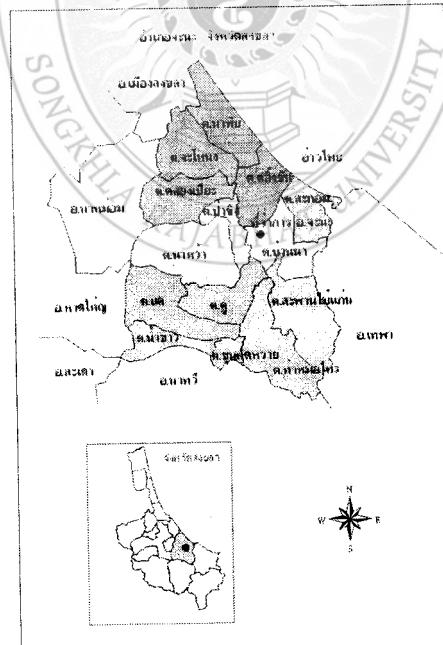
จะเห็นว่าเมืองจะนะ ไม่มีความสงบสุขมากนัก ต้องระมัดระวังศึกสงครามตลอดเวลาและ ชาวเมืองจะนะ คังต้องทำงานเพื่อส่งส่วยไปให้เมืองสงขลา แต่สิ่งที่ทำให้เมืองจะนะยืนหยัดเป็นเมือง อยู่ได้ด้วยความสามารถของคนจะนะ บางครั้งต้องยอมสยบ บางครั้งพยายามเรียกร้องอิสรภาพและ ต้องแพ่งกบภูต่อความไม่เป็นธรรม ชาวจะนะม่าจะภูมิใจว่า อนึ่งที่ตั้งของเมืองจะนะนั้น มีการย้ายเมือง อยู่บ่อยๆ เนื่องจากเป็นเมืองที่ต้องทำการรบอยู่ตลอดเวลา ระยะแรกเชื่อว่าเมืองจะนะตั้งอยู่ที่ วังด้า ใต้หรือวังตี้ ที่นาทวีปัจจุบันซึ่งอาจเป็นไปได้ เพราะเจ้าเมืองจะนะคนแรกคือ พระมหาນຸກພປະສົງຄຣມ (อินทร์หรือเณร) บุตรพระยาราชบังสันซึ่งเป็นมุสลิม ต่อมาก็ได้ย้ายเมืองไปอยู่ที่ปัลจะนะ และย้ายไปอยู่ที่บ้านในเมืองต่ำบลปัจจุบัน จากนั้นย้ายไปตั้งที่จะโนหง เมื่อเปลี่ยนการปกครอง แบบเทศบาล อำเภอจะนะก็ไปตั้งที่ว่าการที่อำเภอโนหง แต่ด้วยเหตุที่การคมนาคม ไม่ค่อยสะดวก จึงย้ายไปตั้งที่ใหม่ ที่บ้านนา พร้อมเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอบ้านนา แต่ไปฟ้องกับชื่ออำเภอหนึ่งในจังหวัด นครนายก จึงได้เปลี่ยนชื่อไปเป็น อำเภอจะนะ ตามเดิม สงบ ส่งเมือง (2529) ได้กล่าวถึงเมืองจะนะ ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสงขลาในอดีต (ตั้งแต่สมัยตอนปลายสมัยอยุธยาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2439) จะนะมีฐานะเป็นเมืองขนาดเล็กขึ้นกับเมืองพัทลุงในระยะแรก และขึ้นกับเมืองสงขลาระหว่างปี พ.ศ. 2329-2439 เจ้าเมืองมีบรรดาศักดิ์ขึ้นพระ เรียกกันโดยทั่วไปว่า “พระจะนะ” มีพระราชที่น้ำตาม ปรากฏในจดหมายเหตุและพงศาวดารเมืองสงขลาว่า “พระมหาນຸກພປະສົງຄຣມ” ซึ่งมีการพระ ราชที่น้ำตามเข่นน้ำบ่อกว่าเจ้าเมืองเป็นนกรบพระเมืองจะนะในอดีตนั้นเป็นเมืองหน้าด่านของเมือง

สงขลา ทางใต้ต้องพัวพันกับการสรุรบกับเมืองมลายูตลอดมา จึงต้องมีการย้ายที่ตั้งตัวเมืองอยู่เสมอเพื่อความเหมาะสมสมทางด้านชัยภูมิ

ในสมัยกรุงอนบุรี พระเจ้ากรุงอนบุรีได้ทรงตั้งหลวงสุวรรณคีรีศรีสมบัติ (เหยี่ยง) เป็นเจ้าเมืองสงขลา หลวงสุวรรณคีรีศรีสมบัติเห็นเมืองจะน่าอุดด้วยแม่น้ำบุกจึงให้ขุนรองราชนตรี (ฉิม) เป็นเจ้าเมืองจะนะ ต่อมาก็ย้ายฐานรองราชนตรีให้สังคบรัดกับทิดเพ็กเป็นกบฏต่อเจ้าเมืองสงขลาคนใหม่ คือ หลวงสุวรรณคีรีศรีสมบัติ (ปุนหุย) กรมพระยาบวรราชสุริวงศ์นาทยกทัพลงมาปราบ และให้พระหารชีวิตขุนรองราชนตรี ส่วนทิดเพ็กได้เข้าหาพระยาลาโหมราชเสนาทำความดีความชอบยกทัพไปตีเมืองปัตตานีได้ ต่อมาธากาลที่ 1 แต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองจะนะ

จากความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่า สามเหตุจุงใจที่จัดให้มีการตั้งเมืองจะนะขึ้นมาบันน่าน่าจะเกี่ยวกับการทำส่วยดีบุก ทั้งนี้พระมีการทำดีบุกมาที่ท่าหม้อไทร ในเขตอำเภอจะนะ จึงมีการแต่งตั้งนายหมวดนายกองที่ทำหน้าที่ควบคุมไฟร์ ส่วนดีบุกจำนวนมากถึง 9 หมวด โดยใช้อำนาจการควบคุมจากเจ้าเมืองจะนะ และกรรมการเมืองจะนะ ประกอบกับท้องที่เป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลอง 2 สายคือ คลองสะกอม และคลองนาทับ ชาวไทยทางหัวเมืองมลายูจึงมักอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทำการประมงและเพาะปลูกกันมาก การอพยพเช่นนี้มาตลอดและเพิ่งลดน้อยลงไปเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง

สงบ ส่งเมือง ได้กล่าวถึงสภาพทางสังคมของอำเภอจะนะในอดีตไว้ว่า “เมืองจะนะเป็นชุมชนที่มีลักษณะที่ค่อนข้างประสมประสานทางวัฒนธรรมและผู้คนเมืองนี้อยู่ในบริเวณที่เรียกเป็นขอบหรือรอยต่อของศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองและวัฒนธรรมในภาคใต้โดยเฉพาะระหว่างนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา ซึ่งมีความเข้มแข็งทางด้านชนบทรวมเนื่องประเพณีที่เกี่ยวกับเมืองปัตตานีอันเป็นศูนย์กลางสำหรับการเผยแพร่วัฒนธรรมยังเกี่ยวน่องในศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวมลายู ประชาชนของอำเภอจะนะมีปะปนกันระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม”

ภาพที่ 4.1

อาณาเขตของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

1.1.2 อาณาเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสสงขลา ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเมือง อ่าวไทย ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอหาดวี ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเทพา อ่าวไทย และทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอนาหมื่น อำเภอสะเดา อำเภอหาดใหญ่

1.1.3 สภาพภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นที่ราบเนินภูเขา ทำส่วนผลไม้ มีบางส่วนเป็นทิวเขารidgeอยู่ทางด้านทิศใต้และทิศตะวันตก แต่ไม่สูงมากนัก บริเวณทิวเข้า จะมีต้นไม้มีชื่อหนานแน่น ส่วนใหญ่จะเป็นไม้ป่าเบญจพรรณ ชื่อ มีน้ำตก คือน้ำตกโคนดายใจ อยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขาเรือง ทางด้านทิศตะวันออก จะเป็นชายฝั่ง ติดกับทะเลอ่าวไทย ซึ่งชายหาดมีความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร ทอดตัวยาวตั้งแต่อำเภอเมือง จรดอำเภอเทพา จังหวัดสสงขลา ชายหาดที่สำคัญได้แก่ หาดวังหน้า ตำบลนาทับ และหาดสะกอม ตำบลสะกอม

1.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ สภาพภูมิอากาศ สภาพอากาศเป็นแบบร้อนชื้น มีฝนตกเกือบทั้งปี ฤดูกาล มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนกับฤดูฝน โดยฤดูร้อน จะเริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม ส่วนฤดูฝนจะเริ่มในเดือน คือในเดือนตุลาคม - เดือนธันวาคม และจะมีฝนทึ่งช่วงในเดือน มิถุนายน - กันยายน

1.1.5 จำนวนและโครงสร้างประชากร จำนวนประชากรในอำเภอจะนะมีทั้งหมด เท่ากับ 92,629 คน ส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรงงาน รองลงมาได้แก่กลุ่มเด็กวัยเรียน และเด็กเล็ก อัตราเพิ่มของประชากร เท่ากับ 1.04

1.1.6 การปกครอง แบ่งเขตการบริหารออกเป็น 1 เทศบาล คือเทศบาลตำบลมายอ และ 10 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้อำเภอจะนะ แบ่งการปกครองออกเป็น 14 ตำบล 139 หมู่บ้าน มีองค์การบริหารส่วนตำบล 14 แห่ง และเทศบาล 1 แห่ง

1.1.7 สภาพทางสังคม การนับถือศาสนาประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอจะนะ นับถือศาสนาอิสลาม คือ ร้อยละ 75.14 ศาสนาพุทธ ร้อยละ 24.86 ศาสนาสถานในอำเภอจะนะ มีมัสยิดจำนวน 65 แห่ง มัสยิดที่สำคัญ ได้แก่ มัสยิดนuruดีน ตำบลบ้านนาวัด จำนวน 30 แห่ง วัดที่สำคัญได้แก่ วัดเกษมรัตน์ วัดขาว

1.1.8 อาชีพ ประชากรในอำเภอจะนะส่วนใหญ่มีอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก อาชีพเกษตรที่สำคัญ คือ การทำสวนยางพารา ซึ่งเป็นรายได้หลัก การประมงซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการประมงที่ทำกันในครัวเรือน การทำสวนผลไม้ ซึ่งก็มีสวนทุเรียน สวนลองกอง สวนเงาะ สวนส้ม ซึ่งปลูกกันทั่วไป มากบ้างน้อยบ้าง อาชีพด้านการเกษตรอีกอย่าง คือการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว นกเข้าฯลฯ โดยเฉพาะนกเข้าฯลฯ มีการเลี้ยงกันเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ทำรายได้ปีหนึ่งๆ นับล้านบาท จำนวนนอกจังหวะเป็นเมืองเกษตรกรรมแล้ว ปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมผุดขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นโรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ โรงงานน้ำมันยางพารา จึงทำให้มีการจ้างงานมากขึ้น ทำให้คนจะนะ ไม่ต้องออกไปทำงานที่ไหนที่ไกลๆ

1.1.9 การคมนาคมและการเดินทาง ด้านการคมนาคม การเดินทางสู่อำเภอจะนะนั้นมีความสะดวก มีทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ การเดินทางทางรถยนต์ มีเส้นทางซึ่งเรียกว่า ถนนสายเอเชียซึ่งก็คือ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 43 ซึ่งเป็นเส้นทางหลักขนาด 4 ช่องทางจะบรรจุตัดผ่านซึ่งเส้นทางสายนี้เป็นเส้นทางหลักเชื่อมต่อไปยังจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเดินทางทางรถไฟมีเส้นทางรถไฟ ตัดผ่านตัดผ่านตัวอำเภอ มีสถานีรถไฟเส้นทางรถไฟ 2 แห่ง คือ สถานีจะนะตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านนา และสถานีรถไฟควนนีด ตั้งอยู่ที่ตำบลควนนีด

1.1.10 คำขวัญของอำเภอ "นกเข้าขวาเสียง สำเนียงสะกอม วัฒนธรรมหล่อ หลอม ออมทรัพย์เด่นดัง"

1.1.11 สำเนียงเสียงสะกอม สำเนียงสะกอม เป็นสำเนียงพูดที่เป็นเอกลักษณ์ของชาว
สะกอม มีท่วงทำนองรวมถึงคำศัพท์ ที่ใช้แตกต่างไปจากชุมชนอื่นๆในจะนัฟังแล้วรู้เลยว่านี่แหละ
ชาวสะกอม เอกลักษณ์อีกอย่างของที่นี่ คือ ตัวหนังตะลุงที่ซื้อ สะหม้อ ซึ่งมาจากชาวสะกอม ชาว
สะกอมส่วนใหญ่จะมีอาชีพด้านการประมง เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับอ่าวไทย มีทั้งประมงพื้นบ้านที่ใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจะออกหาปลาบริเวณใกล้ๆและมีการประมงสมัยใหม่ที่ใช้อุปกรณ์ทันสมัย
ออกไปหาปลาครึ่งละหลาๆวัน

1.1.12 วัฒนธรรม จะนนเป็นอำเภอที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานตั้งแต่อดีต ชาวไทย
พุทธและไทยมุสลิมไม่เคยขัดเคืองในเรื่องศาสนาแต่ละคนบ้านชุมชนต่างก็ร่วมมือกันในการพัฒนาเป็น
เพื่อนบ้านที่ดีต่อกันซึ่งเหลือซึ่งกันและกัน เป็นเช่นนี้มานานแล้ว จนอาจกล่าวได้ว่า จะนนเป็นเมือง
สองวัฒนธรรมที่สามารถหล่อหลอมกันจนกลายเป็นหนึ่งเดียวสำหรับประเพณีของชาวพุทธที่สำคัญ
ก็ คือ ประเพณีลากพระประเพณี ทำบุญเดือนสิบ ประเพณีวันว่าง ส่วนประเพณี และวัฒนธรรมของ
ชาวอิสลามที่สำคัญ เช่น การแต่งกาย การเข้าสุนัต แต่งงาน ถือศีลอด

1.1.13 ออมทรัพย์เด่นดัง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการและการผลิต ต.คลองเปียะ อ.
จะนน ก่อตั้งโดยกรมพัฒนาชุมชน ซึ่งพัฒนากรมาให้ความรู้เรื่องนโยบายชุมชนเข้มแข็งโดยการสร้าง
กลุ่มออมทรัพย์ มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อส่งเสริมการออม 2.เพื่อช่วยเหลือด้านเงินทุนในการประกอบ
อาชีพ 3.เพื่อปักป้องและจัดสรรงผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม 4.เพื่อสร้างกองทุนเป็น
สวัสดิการแก่สมาชิก 5.เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการพึ่งตนเอง และมีกองทุนเพื่อการบริการ
สังคม เช่น สวัสดิการรักษาพยาบาลแก่สมาชิก 100 % ช่วยเหลือค่าทำศพรายละ 7,000 บาท, กอง
ทุนการศึกษา , กองทุนการเรียนรู้สวัสดิการสาธารณภัย , กองทุนส่งเสริมศักยภาพเยาวชน , ด้านการ
กีฬาของทุนดูแลผู้สูงอายุที่ยากไร้ดัง , กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน , ธุรกิจชุมชน
(ที่มา <https://sites.google.com/site/tangintravel/contacts>)

1.2 บริบทการเพาะเลี้ยงนกเข้าขวาเสียง

พื้นที่อำเภอจะนน จังหวัดสงขลาในอดีตมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์
และมีป่าไผ่จำนวนมากจึงมีความเป็นไปได้ว่าจะเป็นที่อาศัยของนกหลากหลายชนิด ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ
นกเข้าขวาป่าโดยในอดีตมีการนำนกเข้าขวาป่ามาเลี้ยง โดยจะใช้วิธีการดักด้วยตาข่าย ซึ่งการดักด้วย
ตาข่ายนิยมกันมากเนื่องจากในอดีตมีนกเข้าขวาป่าอยู่มากและในปัจจุบันไม่นิยมทำกันเนื่องจาก
จำนวนนกลดลงและมีความเสี่ยงที่จะได้นกที่มีเสียงดี สำหรับการใช้นกต่ออนิยมในพื้นที่รอบนอกของ
อำเภอจะนนที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติอยู่มาก

“... เมื่อก่อนไปหานกเข้าในป่ามาเลี้ยง จนมีคนนำมาผูกพันจุ่นได้เป็นนกเข้าขวาเสียงสำเร็จ แล้ว
เสียงเพราะและเชื่องกว่านกเข้าป่า หลังจากนั้นก็นิยมกันเลี้ยงมากขึ้น...”

บทสรุปภาษาญี่ปุ่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเลี้ยงนกเข้าขวาเสียงในพื้นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบร้า เกือบทุกบ้านจะมีการเลี้ยงนกเข้าขวาเสียง การเลี้ยงเกิดจากความชื่นชอบ และมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันทำให้ในอำเภอจะนะ เป็นที่รู้จักแม้กระทั่งชาวต่างชาติ เช่น ชาวสิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลอร์เซีย เป็นต้น

“... เห็นนกเข้าขวาเสียงตั้งแต่เป็นเด็ก ทุกบ้านเลี้ยงเข้าขวาหนึ่งกัน ปู่ พ่อ เลี้ยงนกทุกคน เมื่อมีเวลาว่างก็คุยกันเรื่องนก เช่น วิธีการเลี้ยง การ養นก ...”

บพสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดห่วงโซ่อุปทานในการเพาะเลี้ยงนกเข้าขวาเสียง และทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจในพื้นที่แบบยั่งยืน โดยเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเลี้ยงนกเข้าขวาเสียงด้วยความชื่นชอบ ทั้งตัวนกและเสียงของนก กระที่มีการนำมาแข่งขันเพื่อประชันความไฟแรงของเสียง ทำให้เกิดการซื้อขายมากขึ้นโดยการซื้อขายมีทั้งการซื้อขายนก กรงนก อาหาร ผ้าคลุมกรงนก เป็นต้น

“... นกเข้าขวาเสียงทำรายได้ให้กับคนในหมู่บ้าน เป็นทั้งงานอดิเรกและอาชีพหลัก เช่น ทำกรงนกเข้าขวาเสียงขาย กลึงหัวกรงนก ผ้าคลุมกรงนก ขายกันเชา ...”

บพสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

2. การจัดการความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเลี้ยงนกเข้าขวาเสียง

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ แบบสัมภาษณ์การจัดการองค์ความรู้และระดับองค์ความรู้ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์การจัดการองค์ความรู้

การจัดการองค์ความรู้ของชาวบ้านผู้เพาะเลี้ยงนกเข้าขวาเสียง ผู้ให้ข้อมูลหลักการวิจัยประกอบด้วย พาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

ประณญาบ้าน

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนานนานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอย่างอื่น

... “เลี้ยงมาตั้งแต่เด็ก เลี้ยงมาเรื่อยๆ เราเลือกเลี้ยงนกเพื่อความเพลิดเพลินและเราเก็บเสียงของมัน เอาอกป่าเลี้ยง ประกอบกับที่เราชอบ”...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากการไหนบ้าง ทำไมถึงหาจากที่นั้น ดีกว่าที่อื่นยังไง

... “เป็นภูมิปัญญา เลี้ยงตามธรรมชาติ การสังเกต จดจำมา เพียงแต่ไม่ได้จดบันทึก” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ตรงไหนที่เรารู้ว่ามีการผสมพันธุ์แล้วได้เสียงดี เราไม่เอาของเค้าพัฒนาสายพันธุ์” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง
... “ไปหาข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ทั้งจากในพื้นที่หรือต่างจังหวัดบ้าง” ...
5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง
... “สืบเชิงของนกทำให้ได้ความสุขทางใจมาก เมื่อเราฟังเสียงนกราหายเครียด” ...
6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ใครบ้าง
... “ลูกหลาน” ...
7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร
... “อย่างให้ทำเอกสารสารเกี่ยวกับกฎหมายหรือประวัติในการเลี้ยงนกเข้าเลือก” ...
- ผู้ให้สัมภาษณ์พาร์มขนาดใหญ่คนที่ 1**
1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนานนานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอย่างอื่น
... “นานแล้ว 20 กว่าปี” ...
... “นกนี่ขายได้ เลี้ยงนกได้สังคม” ...
 2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากการใดบ้าง ทำไมถึงห่างจากที่นั่น ตีกว่าที่อื่นยังไง
... “ออกจากคนสมัยก่อน รุ่นพ่อเรา” ...
 3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง
... “ดูตัวอย่างของรุ่นเก่า สมัยเก่า” ...
 4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง
... “ไม่ได้มาจากใคร ดูจากบ้านเรา ถ้าต่างประเทศก็จะไปแล้วที่อินโด ที่นั่นเค้าทำกันมาก” ...
 5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง
... “มันเป็นเศรษฐกิจ ไม่เลี้ยงอย่างเดียว เป็นที่รู้จักมาก สังคมเลี้ยงนกของนอกไม่ธรรมดามั่นกว้าง” ...
 6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ใครบ้าง
... “ถ่ายทอดไม่ได้ถ้าไม่ชอบ เค้าจะไม่เห็นด้วย พอกายไม่ได้ไม่ชอบก็ไม่เอาแล้ว” ...
 7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร
... “ก็เปิดตลาด ทำให้คนที่ไม่รู้จักรู้จัก เพื่อเปิดตลาดนก” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์ฟาร์มขนาดใหญ่คุณที่ 2

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนกมานานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอื่นอีก

... “นานแล้ว 10 กว่าปี”...

... “ที่นี่เป็นเศรษฐกิจนกเขา เคยเลี้ยงนกกรงหัวจุกแล้วแต่มันซื้อขาย เลยมาเลี้ยงนกเขา ได้ขายบ้าง”...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากการไหนบ้าง ทำไมถึงหาจากที่นั้น ดีกว่าที่อื่นยังไง

... “มาจากรุ่นพี่ และต่อเลข คนที่เค้าเคยเลี้ยงแล้วดี” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ต้องหาข้อมูลก่อนเลี้ยง มาเลยเลี้ยงเลยเหมือนอาเงินมาทึ้ง และเราได้เปรียบตรงที่เราเคยเป็นช่างทำการ วิธีหาข้อมูลแรกๆจากคนบ้านเราก่อน” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “เมื่อก่อนหาข้อมูลยาก เดียวเนื้อหาข้อมูลในเน็ตอาจมันง่าย ไปหาที่อื่นด้วย กรุงเทพฯ มาเลย อินโด สิงคโปร์ แต่ก็แพ้บ้านเรา จุดส่วนร่วมหรือศูนย์ค้ามาซื้อที่นี่ ถ้าใครจะเลี้ยงเค้าจะเลือก เอาไว้ครุชอบฟาร์มใหญ่จะไปศึกษาฟาร์มนั้น การเลี้ยงนกไม่ได้มีอาจารย์มันจะต้องมีความเชิงด้วย”

...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “เลี้ยงนกมันขายได้ แล้วมีคนสิงคโปร์มาซื้อ เค้ามานอนที่นี่ด้วย 2 คืน” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ครัวบ้าง

... “ไม่ได้ถ่ายทอดให้ลูกเพระลูกยังเรียนอยู่อีก เด็กสมัยนี้มันไม่เอาถ้าไม่ได้เบี้ย เวลาไปทำ ทรงที่กรุงเทพฯ ก็จะมีคนถามและมีการแลกเปลี่ยนความรู้ คงกรุงเทพฯ ขอบอก กินอันนั้น กินอันนี้ เป็นยังไงบ้าง เค้าจะได้อาไปทดลองบ้าง ทำยังไงให้นกไข่ให้เร็วขึ้น วิธีแต่ละคนไม่เหมือนกัน” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร

... “มีประโยชน์มาก เมื่อก่อนเคยรับรวมเป็นหนังสือ แต่เดี๋ยวนี้ไม่มี ถ้ามีจะประโยชน์ เพราะ ทำให้รู้จักคนมาก ได้เบี้ยอีกด้วย หนังสือสอนเขาที่ทำเป็นแค่ประวัติคนเลี้ยงนกหรอก มีตำรากรงหัว จุก ยุคนี้เค้าเรียกให้ขันหรอกไม่ได้เลี้ยงให้ดูเสียงหรือเลี้ยงให้สาย” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์ฟาร์มขนาดใหญ่คุณที่ 3

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนกมานานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอื่นอีก

... “เลี้ยงมาตั้งแต่เด็ก เลี้ยงมาเรื่อยๆ เราเลือกเลี้ยงนกเพื่อความเพลิดเพลินและரากีขอบ เสียงของมัน เอาอกป่าเลี้ยง ประกอบกับที่เราชอบ” ...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากการไหนบ้าง ทำไมถึงหาจากที่นั้น ดีกว่าที่อื่นยังไง

... “เป็นภูมิปัญญา เลี้ยงตามธรรมชาติ การสังเกต จดจำมา เพียงแต่ไม่ได้จดบันทึก” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ตรงไหนที่เรารู้ว่ามีการผลสมพันธ์แล้วได้เสียงดี เรายังไม่เข้าของเค้าพัฒนาสายพันธ์” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ไปหาข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ทั้งจากในพื้นที่หรือต่างจังหวัดบ้าง” ...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “เสียงของนกทำให้ได้ความสุขทางใจมาก เมื่อเราฟังเสียงนกเราหายเครียด” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ใครบ้าง

... “ลูกหลาน” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร

... “อย่างให้ทำเอกสารสารเกี่ยวกับภูมิปัญญาหรือประวัติในการเลี้ยงนกเขาเล็ก” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์ฟาร์มขนาดใหญ่คนที่ 4

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนานนานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอย่างอื่น

... “เลี้ยงมาตั้งแต่อายุ 12 จนอายุ 55” ...

... “เมื่อก่อนเลี้ยงนกเข้าและนกรุงหัวจุก เลี้ยงเพราะได้เบี้ยดี เลี้ยงแล้วมีความสุขแล้วได้เงิน มันอยู่ที่ดวงเหมือนกัน” ...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากการใดบ้าง ทำไมถึงห้าจากที่นั้น ถิกว่าที่อื่นยังไง

... “เรารักษาทั่วประเทศ สิงคโปร์ มาเลย์ ไปขายนกโกล แล้วนำมาปรับใช้เลี้ยงเอง” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “เราต้องซื้อของดีมาก่อน แล้วค่อยมาเลี้ยงและศึกษาไปเรื่อยๆ เราต้องรู้ว่าสายไหนดีในแต่ละที่ ที่จะนะมีสายพันธ์ดีเยอะ” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “หาเรื่อยๆ หยุดหาไม่ได้ ต้องเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงไปเรื่อยๆ” ...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “ความรู้จากการแบ่งนก ตามสนาม มาจากต่างจังหวัด” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ครัวบ้าง

... “ถ่ายทอดทุกวัน เพราะมีคนมาทุกวัน มีถ่ายทอดให้ลูกแล้ว คนละ 5 ห้อง แล้วแต่จะลูก เค้า มีถ่ายทอดให้คนข้างนอก ” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร

... “อยากระให้ถ่ายเป็นหนัง สิงคโปร์มาถ่ายหนังและได้เผยแพร่ไปถึงยุโรป” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์พาร์เม่นาดกลางคนที่ 1

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนกมานานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอย่างอื่น

... “เลี้ยงมาตั้ง พ.ศ. 2525 ก้านพอกสมควร หยุดเลี้ยงไปสักพักแต่ไม่นาน” ...

... “นกเขาเสียงขันมันเพราะที่ได้เลี้ยง นกอื่นเสียงไม่ เพราะ นกเข้าเสียงมันเพราะเสียงก็ง่าย แล้วเป็นนกเศรษฐกิจที่ทุกคนอยากรับ เลี้ยง ตอนนี้ทั้ง 4 ประเทศ มี ไทย สิงคโปร์ อินโด แล้วมาเลอร์ ต้องการเลี้ยงนกเขา ซึ่งเป็นเศรษฐกิจหลักที่ไม่มีใครรู้มากพอสมควร มีคนรู้เมื่อกาหนด เท่าไหร่ที่ คนที่รู้ส่วนใหญ่เป็นคนในแบบภาคใต้ ในสิงคโปร์ โดยเฉพาะที่จะนะ แล้วก็ปัตตานี นราธิวาส ยะลา ในจังหวัดอื่นๆยังไม่มาก สตูล พัทลุง นคร กระปี มีบ้างกีในกรุงเทพ ในภาคกลางมีเกือบทุกจังหวัด แต่ไม่ได้โดดเด่นเหมือน 4 จังหวัดที่นี่ โดยเฉพาะจะนะ เป็นตลาดนกที่สำคัญ” ...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากการไหนบ้าง ทำไมถึงหาจากที่นั้น ติ่กว่าที่อื่นยังไง

... “เลี้ยงนกครั้งแรก เลี้ยงนกในการศึกษาโดยที่ว่าตอนนั้นเรียนหนังสืออยู่ อาศัยอยู่กับอา และเค้าก็เลี้ยงนกเขา ก็ได้ช่วยเลี้ยงนกเขา ว่าพัง ขันยังไง หลังจากนั้นย้ายมาทำงานในปี 25 ย้ายมาอยู่ที่จะนะ แล้วก็ไปงานของอา มาเลี้ยง มาฝึกเลี้ยงก่อนเพื่อว่าจะได้มีความรู้ว่า ผสมยังไง ทำกรงยังไง ขันอย่างไร เลี้ยงอย่างไรหลังจากนั้นก็เริ่มมาซื้อ เริ่มหาซื้อ ดูนกตามบ้านคนว่านกที่เค้าขันดีขันยังไง โดยเฉพาะในจะนะ ในตำบลลิงชัน ในตำบลบ้านนา เพราะว่าที่อื่นในตอนนั้นไม่ค่อยมี หรือว่าในตัวเมืองสงขลาบ้าง” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ส่วนใหญ่หาในจะนะ โดยเฉพาะครั้งหลังสุดมาเริ่มเลี้ยงรอบหลัง ปี 47 ใช้วิธีเดินฟังนก ตามบ้านคนอื่น บ้านต่อแร่ เดินฟังหลายฟาร์ม เดินฟังในหลายสนามแข่ง ว่าลูกนกขันสายเป็นยังไงที่เค้าต้องการใช้เวลา 2 ปีกว่าจะกล้าขึ้non ก กลัวผิดพลาดในการขึ้non ก เพราะตอนเป็นลูกนกขันสายแต่ใหญ่ขึ้นขันไม่สาย โดยเฉพาะสายพันธุ์มัน ต้องแล่สายพันธุ์ แล่เสียงกัน” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ตอนนี้ก้าวไปเรื่อย จากคนที่มีความรู้หรือจากนอกขุนชนไม่ว่าในอินโดนีเซีย มาเลอร์ กรุงเทพ ในภาคกลาง ไปแล้วปัตตานีบ้าง ไปดูวิธีเลี้ยงแล้วต้องฟังเสียงกัน ว่าวิธีของเค้าดีไหม แล้วก็พัฒนาของเขาแล้วนำมาพัฒนาของเรา ก็ไปทุกแห่ง หลายที่ เพื่อดูว่ากันที่ตลาดต้องการเป็นแบบไหน เพราะเราเลี้ยงนกเพื่อขาย” ...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “มีประโยชน์มากพอสมควร โดยเฉพาะคนที่อยากรเลี้ยงนก เพราะเขาไม่รู้ เราเริ่มเลี้ยงนกมาเพื่อเป็นตัวเบิกทางให้กับคนรุ่นหลัง ไม่ว่าในเรื่องการดูแล การแข่งขัน ไม่ว่าวิธีการเลี้ยงนกเขาว่า เมื่อก่อนกว่าจะหาข้อมูลมาทำเป็นเอกสารนำมาทำเป็นตัวระเบียบของแต่ละชั้น級 แต่ละสมาคม หาข้อมูลพอกับนก แล้วเราจึงได้มารู้สึกว่า นกเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย ในเรื่องระเบียบของสมาคมเพื่อมาใช้กับชั้น級 ต่างๆ มีความรู้มาใช้ให้คนต่างๆ มาเป็นกติกาในการแข่งขัน” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ใครบ้าง

... “แน่นอน คือ ลูกหลานและคนที่ชอบมา ให้ความรู้ทั้งหมด ไม่ปิดบัง เพราะเดามีความรู้ใน การเลี้ยง ความรู้ให้กับกรรมการตัดสินด้วย เพราะเค้าตัดสินตามกติกา พวกราชีวะช่วยคิดกติกา” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร

... “ก็ต้องพยายามอย่างมากให้คนที่สนใจรู้ เคยแกลงข่าวในการเลี้ยงนกเขาวาทางช่อง 11 เป็นเวลา ถึง 25 นาที ในการแข่งขันของโรงไฟฟ้า แกลงคนเดียว ได้ให้ความรู้กับประชาชนมากพอสมควร เคยมี คนมาสัมภาษณ์ลงในเว็บไซต์ ให้ความรู้หมดเรื่องระเบียบการแข่งขัน” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์ฟาร์มขนาดกลางคนที่ 2

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนกนานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอื่นอีก

... “เลี้ยงรุ่นแม่ รุ่นพ่อ” ...

... “ชอบ และราคาไม่ตก” ...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากไหนบ้าง ทำไมถึงหางานที่นี่ ดีกว่าที่อื่นยังไง

... “ศึกษาตามคนแก่ จากรุ่นพ่อเรา เพราะที่จะนะมันมีการเลี้ยงมาก และราคาไม่สูงเกิน” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “แหล่งที่มา” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “แหล่งที่มา” ...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “มี สำหรับคนชอบ” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ใครบ้าง

... “มี สำหรับคนชอบ” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร
 ... “ยิ่งเลี้ยงมากยิ่งดี แต่อยู่ที่คนชอบ คนชอบว่าไม่แพง คนไม่ชอบว่าแพง ปีที่แล้วได้ออก
 สนาม ติดรางวัลบาง” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์ฟาร์มขนาดกลางคนที่ 3

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนกมานานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอื่นอีก

... “เลี้ยงนานแล้วเป็น 10 ปีแล้ว เพื่อได้ทำฟาร์ม 5-6 ปี เพราะเพิ่งมีทุน”
 ... “ชอบด้วย รายได้ดี คนต่างประเทศ คนกรุงเทพ เค้ามาหาซื้อบ่ออยู่” ...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากไหนบ้าง ทำไมถึงหางจากที่นั้น ดีกว่าที่อื่นยังไง

... “ประสบการณ์จากชื่อนกเป็น 10 ปี” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ไปนั่งบ้านคนที่ ดังๆ ประสบความสำเร็จแล้ว แล้วซื้อจากที่นั้นมาทำ” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “อินเตอร์เน็ต โყงนก ต่างประเทศ เอาประสบการณ์การ วิธีการที่เค้าทำกันมาแลกเปลี่ยน
 กัน เค้าเล่นนกแนวไหน” ...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “ได้เงิน เดือนละ 2 หมื่นถึง แสนต่อเดือน และได้ความสบายนะ เพราะเราชอบ” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ครัวบ้าง

... “ต้องใจรัก ถ้าใจไม่รัก จิตวิญญาณ ความสามารถเฉพาะตัว” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร

... “เรายังไม่ถึงครู เรายังเป็นนักศึกษาอยู่อีก ดี เพราะทำให้มีเศรษฐกิจ ขึ้นอยู่กับโชค แค่ซื้อ
 มาพัฒนาสายพันธุ์ ถ้าชอบก็ต้องซื้อมาทำ บางที่เลี้ยงพ่อแม่ไม่สวย ลูกออกมาสวย” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์ฟาร์มขนาดเล็กคนที่ 1

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนกมานานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอื่นอีก

... “เลี้ยงมาแล้ว 10 ปี” ...

... “ถ้าให้เราเลี้ยงนกอื่นเราไม่มีประสบการณ์ เราไม่ประสบการณ์นกขาดขาดตั้งแต่รุ่นปู่ รุ่น
 พ่อ” ...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจกไหบ้าง ทำไมถึงหาจากที่นั้น ดีกว่าที่อื่นยังไง

... “การเลี้ยงนกไม่มีครู ไม่มีโรงเรียน มาจากการอาภัยอยู่ทุกวัน อาศัยอยู่กับนกทุกวัน อยู่กับทีมงาน ทีมงานพูดยังไงเราฟัง” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหบ้าง

... “มาจากจะนะ มา拿งฟังของเพื่อน ทำให้เรามีจิตสำนึกชอบมัน” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหบ้าง

... “ในประเทศไทยของเรา ในตำบลลิ่งชัน ว่าแต่แรก นานั่งบ้านไปแรก นั่งดูเค้าทำงาน เพราะเค้าเลี้ยงสำเร็จอยู่แล้ว มีจิตสำนักที่ขอบ ใบอนโนนเชีย มีการแข่งขันของอาเซียน ใบใบฐานะตัวแทนอาเซียน ไปคุยกับพาร์มอินโด การเลี้ยงนกเขาที่เยอะสุด คือ อินโด บางสิ่งบางเรื่องเค้าไม่เหมือนเรา เค้าแพ้เรา เราแพ้เข้าเพราะฐานเสียงไม่เหมือนกัน กติกาต่างกัน เค้าเล่น 2 เสียง เรากลับ 3 เสียง เค้าไม่แบ่งแยกเสียง เค้ามาซื้อกลับเสียงใหญ่ที่ไทยเพื่อไปผสมในเป็นเสียงกลาง” ...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “การเลี้ยงนกเขามีประโยชน์มาก มีประโยชน์หลายสิ่งหลายเรื่อง การอยู่ร่วมกัน ความสามัคคี สมานฉันท์” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ครัวบ้าง

... “ตอนนี้ถ่ายทอดอยู่ การเลี้ยงนกไม่ยากและไม่ง่าย แต่เราต้องขอบก่อน เค้าไม่สบายเรา ต้องดูแลเข้า ถ้าชอบเราจะทำ ถ้าเราไม่ชอบแม้ว่าจะซื้อให้เขาก็ไม่เอา ที่คิดไว้จะให้ลูกเลี้ยงนกต่อจากเรา แต่เขารายงานป.โท อยู่” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร

... “ถ้าเราไม่ไปก็มีคนมาหาอยู่แล้ว มีคนที่ กทม. มาสัมภาษณ์ เอาข้อมูลไปเยอฯ ไปเผยแพร่ให้กับสื่อมวลชน คิดว่า บอกเค้าแล้วปฏิบัติแล้วสำเร็จ การอิจฉามันไม่มีกำไร มันมีแต่ขาดทุน มีนักศึกษา มอ. มาขอข้อมูล” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์ฟาร์มขนาดเล็กคนที่ 2

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนกมานานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอย่างอื่น

... “ซื้อสายพันธุ์มาจากจะนะ ของยี่ห้อ พ่อนัมเป็นแซมป์ กซื้อลูกแซมป์มา เอามาทำขยายพันธุ์ เป็นนกที่เสียงดีมีน้ำเสียง บางนกมันสวยจริงแต่มันไม่สูในสนามจริง แต่นี่มันสู” ...

... “เป็นกิจกรรมที่มีราคา นกอื่นสูนกเขามากไม่ได้” ...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจกไหบ้าง ทำไมถึงหาจากที่นั้น ดีกว่าที่อื่นยังไง

... “ประสบการณ์จากคนแก่ๆ คนประสบการณ์มากๆ ตอนนี้แก่เสียไปแล้ว ได้วิชามา การทำนก ประสบการณ์เดิมๆ” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “สืบทาสายพันธุ์ก่อน” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ไปหาข้อมูลในสายพันธุ์พัฒนาได้ถึงขนาดไหน ดีอย่างไร ไม่ใช่เรารู้สึกสุ่มห้ามไม่เอา ต้องเป็นระดับแนวหน้า” ...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “เสียงของนกทำให้ได้ความสุขทางใจมาก ถ้าเราทำงานเครียด เมื่อเรานั่งฟังเสียงนกเราหายเครียด” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ครัวบ้าง

... “ลูกหลาน บรรพบุรุษ แต่บางสิ่งบางเรื่องยังห้ามเหมือนกัน มีพวกไม่เข้าใจกับการเลี้ยงนก เขาต้องพยายามเรียนรู้เรื่องนกก่อน เพราะนกเป็นของแพง เวลาผิดพลาดเป็นแสนๆ เราจำเป็นต้องศึกษา จำเป็นต้องเข้าใจกันต้องรู้กัน รู้ฟังกับนก ไม่ใช่เห็นเพื่อนชื่อเรื่องกัน เพื่อนว่าไม่สวยก็ไม่สวย เราต้องรู้ฟังเข้าใจกับนก ยกเว้นกัน” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร

... “เราว่าดีเหมือนกันนะ ในสังคมอาเซียนมี 3-4 ประเทศ ที่เลี้ยงนก ขยายมากขึ้น และเป็นส่วนที่ใหญ่ยก นกเขากุญ่ามีน้ำหนัก สักเป็นไฟต์ มาเล่นนกตีกัน ดีกว่าเป็นเล่นเรื่องไม่เข้าเรื่อง ถึงมันไม่ผิดกฎหมาย เราไม่ได้อา茂าราม เราเลี้ยงอย่างดี สมบูรณ์ และต้องขออนุญาตเป็นแสนๆ หรือ ไม่ได้มีบ้านเป็นลูกผสม การเลี้ยงเป็นงานอดิเรก” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์farmerขนาดเล็กคนที่ 3

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนานนานแค่ไหน ทำไม่ถึงเลือกเลี้ยงกามไม่เลี้ยงอย่างอื่น

... “เลี้ยงนานหลายปีแล้ว ใกล้ๆ 10 ปี” ...

... “ไม่ชอบนกอื่น แต่ก็เข้าเป็นงานอดิเรกชนิดหนึ่ง เลี้ยงแล้วไปไหนก็ได้กลับมาจ้างเหมือนเดิม ทางบ้านได้ขายด้วยพอเลี้ยงครอบครัว นกอื่นมักกินอาหารมากกว่านกเขาเล็ก” ...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากการใด

... “สมัยที่ไม่เลี้ยง มาจากอาจารย์ครุประโนทย์ ราชศึกษาต่อจากอาจารย์สมหมายแล้วเราเก็บซ้อม” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ไปยิงนก หาเพื่อน ที่ไปได้ไปหมด ศึกษาว่านกไหนทันสมัย” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “อินเตอร์เน็ต โยงก ต่างประเทศ เอาประสบการณ์การ วิธีการที่เค้าทำกันมาแลกเปลี่ยน กัน เค้าเล่นกันแนวไหน” ...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “เราได้กินบ้างจากการเลี้ยงนก ได้รายได้ ไม่ต้องทุนอะไรเลย ขายได้บ้าง 3-4 พัน นกโกล ก็ขายได้” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ใครบ้าง

... “เพื่อนๆ คนรู้จัก” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร

... “อยากให้คนอื่นที่สนใจเปิดฟาร์มบ้าง” ...

ผู้ให้สัมภาษณ์ฟาร์มขนาดเล็กคนที่ 4

1. ประวัติการเลี้ยงนก ท่านเลี้ยงนานนานแค่ไหน ทำไมถึงเลือกเลี้ยงนกไม่เลี้ยงอย่างอื่น

... “เลี้ยงนานแล้ว 30 ปีได้” ...

... “ไม่ชอบ” ...

2. นำความรู้การเลี้ยงนกมาจากร้านบ้าง ทำไม่ถึงห้าจากที่นั่น ดีกว่าที่อื่นยังไง

... “ประสบการณ์จากคนที่เลี้ยงเก่าๆ เพราะเค้าเลี้ยงกันมา” ...

3. ก่อนเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ไม่ได้หาข้อมูล ขอบแล้วเลี้ยงเลย ส่วนมากมาจากคำแนะนำ” ...

4. ระหว่างเลี้ยงนกหาข้อมูลจากไหนบ้าง

... “ศึกษาเสียงของคนอื่น” ...

5. ท่านมีความคิดว่า ความรู้ในการเลี้ยงนก มีประโยชน์ในเรื่องอะไรบ้าง

... “ได้ขาย ได้ขอบ เجوสังคม เجوเพื่อน” ...

6. ท่านเคยมีความคิดที่จะนำความรู้การเลี้ยงนกไปถ่ายทอดให้แก่ใครบ้าง

... “บอกเพื่อนๆ ที่รู้จัก ถ่ายให้เพื่อนๆ นกตีมันเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ได้เกี่ยวกับอาหารเสริม ” ...

7. ถ้าจะต้องนำความรู้การเลี้ยงนกถ่ายทอดให้กับสังคมในวงกว้าง ท่านคิดเห็นอย่างไร

... “ทำอุกมาดิ เพราะคนอื่นได้รู้บ้าง ”...

สรุปผลการวิเคราะห์

จากการสัมภาษณ์เจ้าของฟาร์มทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ คณะผู้วิจัยได้ทำการสรุปเป็นประเด็น ได้แก่ แหล่งความรู้และแหล่งข้อมูลในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ ประโยชน์ในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง

แหล่งความรู้และแหล่งข้อมูลในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง พบว่า แหล่งความรู้สำหรับผู้ที่เพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงส่วนใหญ่มาจากการถ่ายทอดผ่านประสบการณ์จากคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อำเภอจะนะและนอกพื้นที่ ด้วยวิธีการไปดูหรือสังเกตจากฟาร์มที่ตนเองซึ่งชอบ สอดคล้องจากประสบการณ์ของผู้ที่เลี้ยงแล้วประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียง ชนิดการแข่งขัน เป็นต้น ซึ่งแหล่งของมูลจากภายนอกส่วนใหญ่จะมาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จากคนนอกพื้นที่อำเภอจะนะ เช่น จังหวัดปัตตานี กรุงเทพมหานคร เป็นต้น สำหรับต่างประเทศที่ผู้เลี้ยงนิยมไปดูสายพันธุ์นกเมืองไทยประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เนื่องจากนกในพื้นที่ต่างประเทศโดยเฉพาะอินโดนีเซียสายพันธุ์ที่แตกต่างจากจะนะ อย่างไรก็ตาม ผู้เพาะเลี้ยงให้ความคิดเห็นว่านกเข้าชัวเสียงมีเสียงที่มีความไพเราะมากกว่า แต่ในปัจจุบันการค้นหาข้อมูลง่ายขึ้นกว่าในอดีตมาก ผู้เพาะเลี้ยงมักจะซื้อข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต เพราะมีความสะดวกมากกว่าสำหรับผู้ที่ไม่มีเวลา

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้เลี้ยงส่วนใหญ่มากจากการไปนั่งคุยกับบ้านหรือร้านน้ำชาในละแวกใกล้เคียงหรือผู้ที่เคยมาซื้อสายพันธุ์หรือฟาร์มที่ผู้เลี้ยงมีความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ได้รับการยอมรับ (ต่อระ) เพราะมีฟาร์มขนาดใหญ่ ได้รับรางวัลและได้มีการเพาะเลี้ยงนานาหลายปี จนเป็นที่ยอมรับ ส่วนการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการเพาะเลี้ยงมีทั้ง การแลกเปลี่ยนในวิธีการเพาะสายพันธุ์ การแลกเปลี่ยนในการให้สูตรอาหาร การกระตุนให้นกฟักไข่ให้เร็วขึ้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่ในแต่ละฟาร์มจะมีความชำนาญเฉพาะด้าน ทำให้เกิดเป็นการบูรณาการในการเลี้ยงนกเข้าชัวเสียง

การถ่ายทอดความรู้ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีการถ่ายทอดให้ลูกหลานโดยมีเงื่อนไขว่าลูกหลานจะต้องชอบหรือรักในการเลี้ยงนกด้วย เนื่องจากการเลี้ยงนกถ้าไม่ชอบหรือสนใจจริงจัง จะเป็นการลงทุนที่ไม่มีความคุ้มค่า เพราะต้นทุนค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดความรู้ในการเพาะเลี้ยง ผู้เพาะเลี้ยงก็จะยอมถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจด้วย โดยไม่ได้มองว่าเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของผู้เลี้ยง แต่กลับมองว่าเป็นการพัฒนาสายพันธุ์ในรูปแบบต่างๆมากขึ้นเรื่อยๆ และความรู้ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงมาแลกเปลี่ยนกัน อีกทั้งผู้เพาะเลี้ยงยังให้ความเห็นว่าการเลี้ยงนกจะขึ้นอยู่กับโชคหรือดวงด้วย ไม่ได้หมายความว่าใครเลี้ยงแล้วจะประสบผลสำเร็จได้หมด

ประโยชน์ในการเพาะเลี้ยงนกเข้าชัวเสียง พบว่า ผู้เพาะเลี้ยงส่วนใหญ่เห็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความชอบหรือหลงใหลในเสียงของนก สำหรับผู้ที่มีฟาร์มขนาดเล็กขั้นต่ำก็มีรายได้ 2,000 – 5,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่ฟาร์มขนาดอื่นก็จะมีรายได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยอื่นๆอีกมากที่จะทำให้นกมีราคาที่สูง เช่น สายพันธุ์ การขนาดการประภูต ชื่อเสียงของฟาร์ม เป็นต้น รายได้จากการเพาะเลี้ยงมีหลายช่องทาง เช่น บางครั้งมีการจองไข่กตังแต่ออกไข่ซึ่งอาจจะมีราคากว่า 20,000 บาท รายได้จากการทำกรงนก ผ้าคลุม เป็นต้น โดยจะเห็นได้ว่าประโยชน์ในการเลี้ยงนกเข้าชัวเสียงนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากการวิถีชีวิตของชาวบ้าน

2.2 ระดับขององค์ความรู้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อศึกษาระดับขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วชาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วชาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

การจัดการความรู้ ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วชาเสียง	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น
การกำหนดความรู้	3.06	0.177	ปานกลาง
การแสดงหาความรู้	2.55	0.134	น้อย
การประมวลและกลั่นกรองความรู้	3.12	0.071	ปานกลาง
การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ	2.49	0.142	น้อย
รวม	2.80	0.038	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.1 พบร่วม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วชาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาโดยรวมในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็นดังนี้

ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้อยู่ในอับดับแรก(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.12) รองลงมาด้านการกำหนดความรู้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.06) ด้านการแสดงหาความรู้(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.55) และด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.49) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วชาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาด้านการกำหนดความรู้

ด้านการกำหนดความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนะนำเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง นกเข้าช่วชาเสียง	2.19	1.272	น้อย
การร่วมกันคิดและตัดสินใจเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วชาเสียง	2.66	1.162	ปานกลาง
ความต้องการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วชาเสียงเป็นการใช้ ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์	3.58	0.948	มาก
ความต้องการสืบสานภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วชา เสียงที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	3.66	0.948	มาก
ความต้องการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วชาเสียงเพื่อแก้ไขปัญหา ทางเศรษฐกิจ	3.76	0.898	มาก
การทดลองนำภูมิปัญญาที่มีมาถ่ายทอดให้เพื่อนบ้าน	2.49	1.359	น้อย
รวม	3.06	0.177	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาด้านการกำหนดความรู้อยู่ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็นดังนี้

ความต้องการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่ในอับดับแรก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.76) รองลงมาความต้องการสืบสานภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.66) ความต้องการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงเป็นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.58) การร่วมกันคิดและตัดสินใจเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.66) การทดลองนำภูมิปัญญาที่มีมาถ่ายทอดให้เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.49) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนะนำเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.19) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ใน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาด้านการแสวงหาความรู้

ด้านการแสวงหาความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในพื้นที่อื่น	2.34	1.154	น้อย
การเข้ารับอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียง	1.82	1.382	น้อย
การจัดทำวิธีการเพาะเลี้ยงจากภายนอกพื้นที่แล้วนำมาทดลองเพาะเลี้ยง	2.69	1.027	ปานกลาง
มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการเพาะเลี้ยงกับเพื่อนบ้าน	2.76	0.935	ปานกลาง
การนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาพัฒนาปรับปรุง	3.23	1.033	ปานกลาง
การสอนวิธีการเพาะเลี้ยงจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน	2.84	1.021	ปานกลาง
การศึกษาจากการเอกสารและสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ Internet นิตยสาร ฯลฯ	2.18	1.021	น้อย
รวม	2.55	0.134	น้อย

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาด้านการแสวงหาความรู้อยู่ในระดับน้อย(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็น ดังนี้

การนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาพัฒนาปรับปรุงอยู่ในอับดับแรก(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.23) รองลงมาการสอนวิธีการเพาะเลี้ยงจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน

(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.84) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการพำเพณเลี้ยงกับเพื่อนบ้าน(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.76) การจดจำวิธีการพำเพณเลี้ยงจากภายนอกพื้นที่แล้วนำมาทดลองพำเพณเลี้ยง(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.69) การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในพื้นที่อื่น(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.34) การศึกษาจากเอกสารและสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ Internet นิตยสารฯลฯ(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.18) และการเข้ารับอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.82) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาด้านการกลั่นกรองความรู้

ด้านการกลั่นกรองความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
มีการพูดคุยเรื่องการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงกันแค่ไหน	3.45	0.914	มาก
มีการนำเทคนิคในการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงมาแลกเปลี่ยนกัน	2.73	0.985	ปานกลาง
มีการสรุปวิธีการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงที่เป็นแบบเดียวกัน	2.55	0.994	น้อย
มีการดูแลการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงตามวิธีการดังกล่าว	2.67	1.022	ปานกลาง
มีการนำผลการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงจากวิธีการดังกล่าวมาอุบล่าในกลุ่มสมาชิกฯ	3.01	1.017	ปานกลาง
มีการนำภูมิปัญญาการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจ	3.78	1.109	มาก
จากวิธีการดังกล่าวทำให้ได้รับรางวัล การยกย่อง และเป็นที่ยอมรับ	3.66	1.141	มาก
รวม	3.12	0.071	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบร่วมกับผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาด้านการกลั่นกรองความรู้อยู่ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็นดังนี้

มีการนำภูมิปัญญาการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจอยู่ในอับดับแรก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.78) รองลงมาจากการดังกล่าวทำให้ได้รับรางวัล การยกย่อง และเป็นที่ยอมรับ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.66) มีการพูดคุยเรื่องการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงกันแค่ไหน(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.45) มีการนำผลการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงจากวิธีดังกล่าวมาอุบล่าในกลุ่มสมาชิกฯ(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.01) มีการนำเทคนิคในการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงมาแลกเปลี่ยนกัน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.73) มีการดูแลการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงตามวิธีการดังกล่าว (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.67) และมีการสรุปวิธีการพำเพณเลี้ยงนกเขาชวาเสียงที่เป็นแบบเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.55) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

ด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
การนำความรู้ที่ได้มาพิจารณาร่วมกันก่อนจัดเก็บลงในสมุดหรือวิธีการอื่นๆ	2.48	0.933	น้อย
มีการนำกลับความรู้มาทบทวน ปรับปรุง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ	2.97	0.888	ปานกลาง
กำหนดรูปแบบการจัดเก็บ มีเอกสาร สิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับ คู่มือ เอกสาร รายงานผล การจัดเก็บในรูปแบบ CD หรือระบบคอมพิวเตอร์	2.02	1.209	น้อย
รวม	2.49	0.142	น้อย

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบอยู่ในระดับน้อย(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็นดังนี้

มีการนำกลับความรู้มาทบทวน ปรับปรุง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมออยู่ในอัตราต่ำ แรก(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.97) รองลงมาการนำความรู้ที่ได้มาพิจารณา_r่วมกันก่อนจัดเก็บลงในสมุดหรือวิธีการอื่นๆ(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.48) และกำหนดรูปแบบการจัดเก็บ มีเอกสาร สิ่งพิมพ์เกี่ยวกับ คู่มือ เอกสาร รายงานผล การจัดเก็บในรูปแบบ CD หรือระบบคอมพิวเตอร์(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.02)

ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาบริบทของชุมชนในการเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาและเพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยผลการศึกษาวิจัยสรุป ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 บริบทของชุมชนในการเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

พื้นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาในอดีตมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีป่าໄ่งจำนวนมากซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าจะเป็นที่อาศัยของนกหลากหลายชนิด ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ นกเข้าช่วงเสียงในอดีตมีการนำเข้ามาเพาะเลี้ยง โดยจะใช้วิธีการดักด้วยตาข่าย ซึ่งการดักด้วยตาข่ายนิยมกันมากเนื่องจากในอดีตมีนกเข้าช่วงเสียงจำนวนมากและในปัจจุบันไม่นิยมทำกันเนื่องจากจำนวนกลดลงและมีความเสี่ยงที่จะได้นกที่มีเสียงดี สำหรับการใช้นกต่ออุปกรณ์ที่รอบนอกของอำเภอจะนะที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติอยู่มาก

การเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงในพื้นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า เกือบทุกบ้านจะมี การเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียง การเลี้ยงเกิดจากความชื่นชอบ และมีการถ่ายทอดสืบท่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ในอำเภอจะนะ เป็นที่รู้จักแม้กระทั่งชาวต่างชาติ เช่น ชาวสิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย เป็นต้น

ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดห่วงโซ่อุปทานในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียง และทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจในพื้นที่แบบยั่งยืน โดยเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่ง เริ่มตั้งแต่การเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงด้วยความชื่นชอบ หั้งตัวนกและเสียงของนก กระทั่งมีการนำมาแย่งชักเพื่อประชันความไฟแรงของเสียง ทำให้เกิดการซื้อขายมากขึ้นโดยการซื้อขายมีทั้งการซื้อขาย นก กรงนก อาหาร ผ้าคลุมกรงนก เป็นต้น

1.2 การจัดการความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อศึกษาระดับขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง กับการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยสรุปได้ดังนี้

1.2.1 การจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยรวมในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.80) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านเป็นดังนี้

ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้อยู่ในอับดับแรก(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.12) รองลงมา ด้านการกำหนดความรู้ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.06) ด้านการแสวงหาความรู้(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.55) และ ด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.49) ตามลำดับ

1.2.2 การจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ด้านการกำหนดความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็นดังนี้

ความต้องการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่ในอับดับแรก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.76) รองลงมาความต้องการสืบสานภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.66) ความต้องการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงเป็นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.58) การร่วมกันคิดและตัดสินใจเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.66) การทดลองนำภูมิปัญญาที่มีมาถ่ายทอดให้เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.49) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนะนำเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.19) ตามลำดับ

1.2.3 การจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ด้านการแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับน้อย(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็น ดังนี้

การนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเดินมาพัฒนาปรับปรุงอยู่ในอับดับแรก(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.23) รองลงมาการสอบถามวิธีการเพาะเลี้ยงจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.84) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการเพาะเลี้ยงกับเพื่อนบ้าน(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.76) การจัดทำวิธีการเพาะเลี้ยงจากภายนอกพื้นที่แล้วนำมายทดลองเพาะเลี้ยง(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.69) การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในพื้นที่อื่น(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.34) การศึกษาจากเอกสารและสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ Internet นิตยสาร ฯลฯ(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.18) และการเข้ารับอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.82) ตามลำดับ

1.2.4 การจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ด้านการกลั่นกรองความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็น ดังนี้

มีการนำภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจอยู่ในอับดับแรก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.78) รองลงมาจากการดังกล่าวทำให้ได้รับรางวัล การยกย่องและเป็นที่ยอมรับ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.66) มีการพูดคุยเรื่องการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงกันแค่ไหน(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.45) มีการนำผลการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงจากวิธีดังกล่าวมาบอกเล่าในกลุ่มสมาชิกฯ(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.01) มีการนำเทคนิคในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงมาแลกเปลี่ยนกัน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.73) มีการดูแลการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงตามวิธีการดังกล่าว (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.67) และมีการสรุปวิธีการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงที่เป็นแบบเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.55) ตามลำดับ

1.2.5 การจัดการความรู้ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสangkhla ด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับน้อย(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็นดังนี้

มีการนำกลับความรู้มาทบทวน ปรับปรุง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมออยู่ในอับดับแรก(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.97) รองลงมาการนำความรู้ที่ได้มาพิจารณาไว้แลกเปลี่ยนกันก่อนจัดเก็บลงในสมุด

หรือวิธีการอื่นๆ(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.48) และกำหนดรูปแบบการจัดเก็บ มีเอกสาร สิ่งพิมพ์เกี่ยวกับคู่มือ เอกสาร รายงานผล การจัดเก็บในรูปแบบ CD หรือระบบคอมพิวเตอร์(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.02) ตามลำดับ

2. ภารกิจการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียงในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยทำการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

แหล่งความรู้และแหล่งข้อมูลในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียง ส่วนใหญ่มาจากการถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ ผู้เลี้ยงนิยมเดินทางเพื่อไปดูสายพันธุ์กมีหลายประเภท เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ปัจจุบันการค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนใหญ่มากจากการไปนั่งคุยกับบ้านหรือร้านน้ำชาในละแวกใกล้เคียงหรือผู้ที่เคยมาซื้อสายพันธุ์หรือฟาร์มที่ผู้เลี้ยงมีความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ได้รับการยอมรับ ส่วนการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการเพาะเลี้ยงมีทั้ง การแลกเปลี่ยนในวิธีการเพาะสายพันธุ์ การแลกเปลี่ยนในการให้สูตรอาหาร การกระตุนให้นกพักใจให้เร็วขึ้น

การถ่ายทอดความรู้ ส่วนใหญ่จะมีการถ่ายทอดให้ลูกหลานโดยมีเงื่อนไขว่าลูกหลานจะต้องชอบหรือรักในการเลี้ยงนกด้วย ผู้เพาะเลี้ยงก็จะยอมถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ โดยไม่ได้มองว่าเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของผู้เลี้ยง แต่กลับมองว่าเป็นการพัฒนาสายพันธุ์ ที่สำคัญการเลี้ยงนกจะขึ้นอยู่กับโชคหรือดวง ไม่ได้หมายความว่าใครเลี้ยงแล้วจะประสบผลสำเร็จได้หมด

ประโยชน์ในการเพาะเลี้ยงนกเขาชวาเสียง ผู้เพาะเลี้ยงส่วนใหญ่เห็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความชอบหรือหลงใหลในเสียงของนก อย่างไรก็ตามรายได้จากการเลี้ยงมีหลายช่องทาง เช่น การทำกรงนก ผ้าคลุม เป็นต้น โดยจะเห็นได้ว่าประโยชน์ในการเลี้ยงนกเข้าชวาเสียงนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากวิถีชีวิตของชาวบ้าน

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นส่วนสำคัญในการกระตุนให้นำภูมิปัญญาห้องถีนการเพาะเลี้ยงนกเข้าชวาเสียงมาถ่ายทอดโดยการนำนกเข้าไปแข่งขันเพื่อให้เกิดการยอมรับด้วยวิธีการแข่งขันเพื่อทำให้เกิดการยอมรับในวิธีการเพาะเลี้ยง

การจัดการความรู้ ยังไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ส่วนใหญ่จะเป็นการรวมความรู้กันมากกว่าที่จะจัดทำในรูปแบบเอกสาร หรือรายงานในระบบคอมพิวเตอร์ ถึงแม้ว่าจะมีแต่จะเป็นเรื่องของประวัติการเลี้ยงนกไม่ใช่วิธีการเลี้ยงนก

3. ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. ผู้เลี้ยงหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการรวบรวมข้อมูลในการเพาะเลี้ยงนกเข้าชวาเสียง เป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งควรรวบรวมกติกาต่างๆ สำหรับการแข่งขันเพื่อที่จะให้ผู้ที่สนใจ ปฏิบัติตามกติกาที่ถูกต้อง เนื่องจากการเลี้ยงนกเข้าชวาเสียงถือเป็นการลงทุนที่มีมูลค่า

2. การเก็บรวบรวมวิธีการเพาะเลี้ยงนกเข้าชวาเสียง ด้วยวิธีการจัดทำเป็นหนังสือทั้งหนังสือที่นำไปหรือ E-book application เป็นต้น ซึ่งข้อมูลนี้ควรมาจากผู้เพาะเลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงเพราะสามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้องได้ การจัดการด้วยการทำเว็บไซต์ โดยมีเว็บบอร์ดสำหรับถาม - ตอบ สำหรับการเพาะเลี้ยงนกเข้าชวาเสียง ชุมชนนกเข้าชวาเสียงจัดการประชุมเพื่อให้การ

ความรู้หรือข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค หรือ มีการแนะนำเหล่าความรู้ใหม่ๆ สำหรับสมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

กมลพร สมี. 2543. การถ่ายทอดความรู้ในการใช้สมุนไพรที่มีต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพการพึ่งพาตนเอง. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กฤษฎา ศรีอรรมา และคณะ. 2549. การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพิธีสู่ขวัญของชาวอีสาน. มหาสารคาม : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กฤษษ์ อุดม. 2548. การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศชุมชน.

เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กาญจนฯ เกียรติมีรัตน์. 2546. ภูมิปัญญาในการทอผ้าพื้นเมืองภาคเหนือ : รูปแบบการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ของครุภูมิปัญญาไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กิตติพศ ศิริสูตร. 2538. การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับ ท้องถิ่นตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมการใช้หลักสูตรสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. (สาขาวิชาบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เง矜 จันทร์แก้ว. 2530. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. อักษรสยามการพิมพ์,กรุงเทพฯ.

ไขแสง ศุขะวัฒน์. 2530. การอนุรักษ์โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เอกสารประกอบการบรรยายสัมมนาการอนุรักษ์โบราณสถานในฐานะเป็นหลักฐานทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541. แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัด การศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

คุณชัดลีก. 2557. วันนกเข้าและของดีเมืองจะนะ. สืบค้นเมื่อกรกฎาคม 15, 2557 จาก <http://www.komchadluek.net/news/local/29546>

จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์. 2556. รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบลทุ่งยัง อำเภอหลบแล จังหวัดอุตรดิตถ์. กรุงเทพมหานคร : ฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

รัช ปุณโนทก. 2531. ภูมิปัญญาชาวบ้านอีสาน ทัศนะของอาจารย์ปรีชา พิณทอง ทิศทางหมู่บ้านไทย.

กรุงเทพฯ : เจริญวิทยาการพิมพ์.

น้ำทิพย์ วิภาวน. 2547. การจัดการความรู้กับคลังความรู้. กรุงเทพมหานคร : เอสอาร์ พรินติ้งแอนด์โปรดักส์.

นิคม ชมภูหลง. 2548. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้ (ฉบับปรับปรุง)พิมพ์ครั้งที่ 2 มาตรฐาน : อภิชาติ การพิมพ์.

บดินทร์ วิจารณ์. 2547. การจัดการความรู้สู่...ปัญญาภูมิบัตติ. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เพอร์เน็ท.

บดินทร์ วิจารณ์. 2549. การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เพอร์เน็ท.

บัญชา สจจพันธ์ และรัฐยุภา สุขยอด. 2548. ยุทธศาสตร์การพัฒนานักเข้าขาวเพื่อการส่งออก. สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 9 กรมปศุสัตว์.

ประกอบ วรรณประเสริฐ. 2528. ตำนานกษาขาว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร.

ประเทศไทยดอทคอม. 2557. การแข่งขันนักเข้าขาวเสียงจากเย็นจังหวัดยะลา. สืบค้นเมื่อกรกฎาคม 15, 2557 จาก

ประเวศ วงศ์. 2534. การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ประเวศ วงศ์. 2536. การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น : ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์แอนด์พลับลิชชิ่ง.

ปรีชา อุยตระกูล และนฤมล ปิยวิทย์. 2535. ภูมิปัญญาชาวบ้าน. นครราชสีมา : ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาวิทยาลัยครุภัณฑ์นครราชสีมา.

ปรีชา อุยตระกูล. 2530. การสัมมนาเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน. ณ ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุข บุรีรัมย์. จังหวัดขอนแก่น 5-7 ม.ค. 2530. ม.ป.ท. เอกสารอัดสำเนา.

ปรียพร ศรีงาน. 2544. สภาพปัญหาและความต้องการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) สาขาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547. การจัดการความรู้ กรุงเทพฯ : ธรรมกุลการพิมพ์.

พพยา สายหู. 2534. การพัฒนาวัฒนธรรมบนพื้นฐานภูมิปัญญาชาวบ้านและศักยภาพของชุมชน. ใน การสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ภูมิปัญญาพื้นบ้าน, กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

มัลลิกา คงนุรักษ์. 2549. นักเข้าช่วย นักกรงหัวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอดี้นส์เตอร์.

ยศ สันตสมบัติ. 2542. ภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยุทธนา แซ่เตียว. 2548. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้: สร้างองค์การอัจฉริยะ กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

รัตนะ บัวสนธิ. 2539. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในภาคกลางตอนบน. ปริญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยคริสต์kirin tharivitram.

รุ่ง แก้วแดง. 2541. การนำภูมิปัญญาไทยเข้าระบบสู่การศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ.

วรรณา ทองระย้า. 2549. กระบวนการจัดการความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกร: กรณีศึกษาโรงเรียนเกษตรกรในพระราชนครินทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตำบลท่าอนวน อำเภอโนนรомуย์ จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรุธ ผลานัน. 2549. ผ้าไหมกาบบัวบานบอน: การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วัลย์ลักษณ์ อริยสัจเจวิน. 2552. การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา: ผ้าจากคุบ้า ตำบลคุบ้า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์สาขาพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิจารณ์ พานิช. 2547. สถานศึกษา กับการจัดการความรู้เพื่อสังคม. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.

ศกุนตลา เทลีองสกุล. 2543. กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น :

กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขา การศึกษาผู้ใหญ่.

ศิริประภา โคบายาชิ. การจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดสารผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ของกลุ่มแม่บ้าน หมู่บ้านต้อมดง ตำบลบ้านต้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาเชิง พื้นที่ 2555; ปีที่ 4 ฉบับที่ 4: 21-35.

สมเกียรติ อุ่นท้าว. 2549. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนบ้านฝาง อำเภอระนวน จังหวัด ขอนแก่นในการอนุรักษ์ป่าชุมชน. ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมจิต พรหมเทพ. 2543. การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านของประชาชนชนบท. เชียงใหม่ : สถาบันราชภัฏ เชียงใหม่.

สมชาย ลักษณาธรัักษ์. 2545. ภูมิปัญญาไทย จังหวัดนครปฐม. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.

สามารถ จันทร์สุรย์. 2536. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์หมู่บ้าน.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2557. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาของการเป็นประเทศใน สมาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. 2555 – 2559. สืบค้นเมื่อกรกฎาคม 15, 2557 จาก [http://www.nrct.go.th/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%88%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%94%E0%B8%99.aspx#.WRqou0XyjIU](http://www.nrct.go.th/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%88%E0%B8%A2%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%80%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%88%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%94%E0%B8%99.aspx#.WRqou0XyjIU)

สำนักงานคลังจังหวัดสงขลา. 2557. รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดสงขลา สิงหาคม 2555. สืบค้นเมื่อกรกฎาคม 15, 2557 จาก

http://www.cgd.go.th/cs/snk/snk/%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%A4%E0%B8%B1%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C.html?page=4&perpage=10&page_locale=th_TH&keyword=&adv_search=&date_start=&date_end=

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. 2543. ภูมิปัญญาไทยในงานศิลป์ ถิน เมืองกรุง. กรุงเทพฯ : สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ.

สิริก ไชยมา. 2544. ภูมิปัญญาในวิชีวิตล้านนา. แพร่ : หจก.แพร์ไทยอุตสาหการพิมพ์.

สุชาติ พิบูลແກງ. 2550. การศึกษากระบวนการฟื้นฟูภูมิปัญญาการทอผ้าจาก ชุมชนไท-ยวนราชบุรี ดำเนิน ศุชาติ พิบูลແກງ จังหวัดราชบุรี ในมิติทางการพัฒนาชุมชน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวัฒนา ชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุพัตรา อินทรคีรี. 2552. การกำหนดดยุทธศาสตร์ด้านการตลาดการเดิมอนกษาชาว กรณีศึกษา อำเภอ ยะ只会 จังหวัดสงขลา: วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาดยุทธศาสตร์ การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

สุวรรณ เหรียญเสาวภาคย์ และคณะ. 2548. การจัดการความรู้.กรุงเทพฯ : ก. พลพิมพ์.

สุวิชญ์ รัศมิภูติ. 2530. ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถานในฐานะหลักฐานทาง วิชาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เสน่ห์ จำริก. 2539. การแสวงหาภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา. วารสารชุมชนพัฒนา

เสรี พงศ์พิศาลและคณะ. ทิศทางหมู่บ้านไทย กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมู่บ้าน 2531.

อบเชย แก้วสุช. 2543. รายงานผลการดำเนินงานประชุมปฏิบัติการการถ่ายทอดความรู้ของภูมิ

ปัญญาท้องถิ่นและการเผยแพร่ ความรู้ของสื่อมวลชน. อุบลราชธานี : ศูนย์การศึกษา

นอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

อังกูล สมคงเนย. 2535. สภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาณัท์ กาญจนพันธุ์. 2544 วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน กรุงเทพฯ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- อาณัท์ กาญจนพันธุ์. 2544. มิติชุมชน: วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วย สิทธิ อำนาจ และการจัดการ ทรัพยากร.
อาการณ์ ณ สงขลา. 2525. รายงานการวิจัยการอนุรักษ์จิตกรรมผ้าพังวัดซ่องนนทรี. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกวิทย์ ณ คลาง. 2540. ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย .
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- เอกวิทย์ ณ คลาง. 2546. ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : ออมรินทร์.
- Beijerse R.P. Uit. 2000. Knowledge management in small and medium sized companies:
Knowledge management for entrepreneurs.
- Kermally, Sultan. 2002. Effective knowledge management: A best practice blueprint,
Great Britain. Chichester, UK: John Wiley & Sons.
- Kucza, T. 2011. Knowledge Management Process Model. Oulu: Finland.
- Probst, G.,S., Raub, & K.Romhardt. 2000. Managing Knowledge : Building Blocks for
Success. John Willey & Sons Ltd, England.
- Toyama, Ryoko. 2002. The Importance of leadership in knowledge management. In
Asian Productivity Organization. Tokyo: APO.
- Trapp, H. 1999. Benefits of an Intranet-based Knowledge Management System-
measuring the Effects. Retrieved June 20, 2015, from
<http://www.icce2001.org/cd/pdf/p10/pj113>.
- Turban, E. Fraim and Others. 2006. Information Technology for Management :
Transforming Organizations in the digital economy. 5th ed. NJ : Wiley.

แบบสอบถาม
**เรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงในอำเภอจะนะ
จังหวัดสงขลา**

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียงโดยศึกษาในกระบวนการจัดการความรู้ในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียง
 2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและการแสวงหาความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้และการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการกำหนดความรู้
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประมวลและกลั่นกรองความรู้
 - ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ
 - ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อต้องการทราบข้อเสนอแนะในการเพาะเลี้ยงนกเข้าช้าเสียง ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

3. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความจริงของท่านมากที่สุด ผลที่ได้จากแบบสอบถามไม่ส่งผลกระทบใดๆต่อท่าน และผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านให้ตรงกับความเป็นจริงมาก

ที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการกำหนดความรู้

การกำหนดความรู้ หมายถึง การระบุความรู้สาหกิจชุมชนโดยการเลือกและตัดสินใจเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงของผู้เลี้ยงในอำเภอจะนະ จังหวัดสงขลา โดยกำหนดว่าต้องการความรู้อะไร ในรูปแบบใด และอยู่ที่ใคร เพื่อสามารถกำหนดขอบเขตของการจัดการความรู้และสามารถสรตรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดความรู้นั้นเกิดจากประเด็นต่างๆ

	ด้านการกำหนดความรู้	ระดับความคิดเห็น					
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด	ไม่มี ความ คิดเห็น
1	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนะนำนำเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียง						
2	การร่วมกันคิดและตัดสินใจเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียง						
3	ความต้องการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงเป็นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์						
4	ความต้องการสืบสานภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ						
5	ความต้องการเพาะเลี้ยงนกเข้าช่วงเสียงเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ						
6	การทดลองนำภูมิปัญญาที่มีมาถ่ายทอดให้เพื่อนบ้าน						

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้

การแสวงหาความรู้ หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ของคนส่วนใหญ่ในองค์กรและการรับความรู้ จากแหล่งต่างๆ จากภายในและภายนอกองค์กร เช่น การเรียนรู้จากการสอนของบุคคลในองค์กร การเข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาเล่าเรียน และการฝึกงาน เป็นต้น รวมถึงวิธีการต่างๆในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

	ด้านการแสวงหาความรู้	ระดับความคิดเห็น					
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด	ไม่มี ความ คิดเห็น
1	การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกากขาชวาเสียงในพื้นที่อื่น						
2	การเข้ารับอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกากขาชวาเสียง						
3	การจัดทำวิธีการเพาะเลี้ยงจากภายในออกพื้นที่แล้วนำมายอดลองเพาะเลี้ยง						
4	มีการແລກປະลี่ຍ້ນຂໍ້ມູນການພະເວັບເວັນນັ່ງ						
5	การนำความรู้ໆມີຢູ່ນຳທົ່ວອັນດັ່ງເດີມມາພັດນາປັບປຸງ						
6	การสอบถາມວິການພະເວັບເວັນຈາກຜູ້ຮຽນຜູ້ຊື່ຍາຫຼຸງທັງຈາກภายในและภายนอกໝູມໝັນ						
7	การศึกษาจากเอกสารและສื่อต่างๆ เช่น หนังสือ Internet ບົດຍສາຣ ໄລ໌າ						

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประมวลและกลั่นกรองความรู้

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ หมายถึง การประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย และใช้ได้ง่าย ซึ่งอาจทำได้ในหลายลักษณะ คือ 1) การจัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั่วทั้งองค์กรจะช่วยทำให้การป้อนข้อมูล การจัดเก็บ การค้นหา และการใช้ข้อมูลทำได้สะดวก 2) การใช้ภาษาเดียวกันทั่วทั้งองค์กร นั่นคือ องค์กรควรจัดทำอภิธานศัพท์ของคำจำกัดความ ความหมายของคำต่างๆ ที่แต่ละหน่วยงานใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน ซึ่งจะช่วยให้การป้อนข้อมูล/ความรู้ การแบ่งประเภท และการจัดเก็บได้มาตรฐานเดียวกัน ที่สำคัญต้องมีการปรับปรุงอภิธานศัพท์ให้ทันสมัยตลอดเวลา รวมทั้งต้องให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและเปิดใช้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว 3) การเรียบเรียง ตัดต่อ และปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพดีในแต่ละภาษา เช่น ความครบถ้วน เที่ยงตรง ทันสมัย สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้

	ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้	ระดับความคิดเห็น					
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด	ไม่มี ความ คิดเห็น
1	มีการพูดคุยเรื่องการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงกันแค่ไหน						
2	มีการนำเทคนิคในการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงมา แลกเปลี่ยนกัน						
3	มีการสรุปวิธีการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงที่เป็นแบบ เดียวกัน						
4	มีการคุยกับการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงตามวิธีการ ดังกล่าว						
5	มีการนำผลการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงจากวิธีดังกล่าว มาบอกเล่าในกลุ่มสมาชิกฯ						
6	มีการนำภูมิปัญญาการเพาะเลี้ยงนกเขาชواเสียงมาใช้ใน เชิงเศรษฐกิจ						
7	จากวิธีการดังกล่าวทำให้ได้รับรางวัล การยกย่องและเป็น ที่ยอมรับ						

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ หมายถึง เมื่อมีเนื้อหาความรู้ที่ต้องการแล้ว องค์กรต้องจัดความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบนั้น หมายถึง การจัดทำสารบัญ และจัดเก็บความรู้ประเภทต่างๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การค้นหา การนำมาใช้ทำได้ง่ายและรวดเร็ว

	ด้านการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ	ระดับความคิดเห็น					
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด	ไม่มี ความ คิดเห็น
1	การนำความรู้ที่ได้มาพิจารณาร่วมกันก่อนจัดเก็บลงในสมุดหรือวิธีการอื่นๆ						
2	มีการนำกลับความรู้มาทบทวน ปรับปรุง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ						
3	กำหนดรูปแบบการจัดเก็บ มีเอกสาร สิงพิมพ์เกี่ยวกับคู่มือ เอกสาร รายงานผล การจัดเก็บในรูปแบบ CD หรือระบบคอมพิวเตอร์						

ส่วนที่ 2 เพื่อต้องการทราบข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการเพาะเลี้ยงนกเข้าว่าเลี้ยง ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ประวัติคณบุรีวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาววาราสนา ขวัญทองยิ่ม
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) MISS WASSANA KWANTONGYIM
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3-9003-00068-24-3
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
เงินเดือน (บาท) 22,600 บาท
เวลาที่ใช้ทำวิจัย (30 ชั่วโมง : สัปดาห์)

หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ตำบลเขารูปช้าง อําเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
หมายเลขโทรศัพท์ 074-3369-014
โทรศัพท์มือถือ 081-692-4438
E-mail: moojeab_20@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ธุรกิจแขนงธุรกิจการท่องเที่ยว สถาบันราชภัฏพระ

นคร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) การท่องเที่ยว
ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ไม่มี

ผู้ร่วมวิจัยที่ 1

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายพีรวัส หนูเกตุ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) MR. PHEERAWAS NOOKATE
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3-9098-01162-85-2
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
เงินเดือน (บาท) 16,000 บาท
เวลาที่ใช้ทำวิจัย (30 ชั่วโมง : สัปดาห์)

หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ตำบลเขารูปช้าง อําเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
หมายเลขโทรศัพท์ 074-3369-014
โทรศัพท์มือถือ 081-692-4438
E-mail: pheerawas@yahoo.com

ประวัติการศึกษา

บริหารธุรกิจบันทิต (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) การจัดการ
 ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ไม่มี

ผู้ร่วมวิจัยที่ 2

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)	นางสาวอรอนิช สารินทร์
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	MISS ARANICH SAKARIN
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน	1-9099-00134-65-6
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์
เงินเดือน (บาท)	16,000 บาท
เวลาที่ใช้ทำวิจัย	(30 ชั่วโมง : สัปดาห์)

หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
 หมายเลขโทรศัพท์ 074-3369-014
 โทรศัพท์มือถือ 086-363-7658
 E-mail: aramid.sakarin@gmail.com

ประวัติการศึกษา

Master of Marketing Curtin University Australia
 ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาษาเพื่อพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) การท่องเที่ยว
 ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ไม่มี

ผู้ร่วมวิจัยที่ 3

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)	นางสาวนัชยา ตันกุย
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Miss Natchaya Tankui
หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน	1-9011-00026-22-3
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำตามสัญญา

หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
 ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
 หมายเลขโทรศัพท์ 074-3369-014
 โทรศัพท์มือถือ 081-748-0869
 E-mail: Natch.cee@gmail.com

ประวัติการศึกษา

ปริญญาโท ปริญญาตรี	บธ.ม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บธ.บ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	การจัดการ บริหารธุรกิจ
(การตลาด)		

